HERBERT GEORGE WELLS

Válka světů

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

H. G. Wells

Část první. Příchod Marťanů

I. V předvečer války

Nikdo by v posledních letech devatenáctého století nebyl uvěřil, že tento svět je bedlivě a zblízka sledován inteligencemi většími, než je rozum lidský, a přitom stejně smrtelnými jako on; že zatímco se lidé zabývají svými rozmanitými starostmi, jsou zkoumáni a studováni, snad tak podrobně, jako muž s mikroskopem zkoumá letmé tvory, kteří se rojí a množí v kapce vody. S bezmeznou samolibostí procházeli lidé sem a tam po tomto světě za svými drobnými záležitostmi, klidní v jistotě, že vládnou hmotě. Je docela možné, že nálevníci pod mikroskopem si vedou stejně. Nikdo nepomyslel na starší světy vesmíru jako na zdroj nebezpečí pro člověka, a pokud na ně pomyslel, bylo to jen proto, aby představu života na nich zavrhl jako nemožnou či nepravděpodobnou. Je zvláštní vybavovat si některé z myšlenkových návyků těch zašlých dnů. Pozemšťané nanejvýš připouštěli, že snad na Marsu žijí jiní lidé, patrně méně vyspělí než my a připravení přivítat misijní podnik. A přece napříč propastí prostoru nás pozorovaly mysli, které se k našim mají jako naše k myslím zvířat, jež hynou, inteligence rozlehlé, chladné a nelítostné; dívaly se na tuto zemi závistivýma očima, pomalu a jistě proti nám chystaly své plány. A v raných letech dvacátého století přišlo velké vystřízlivění.

Planeta Mars, snad ani nemusím čtenáři připomínat, obíhá kolem Slunce v průměrné vzdálenosti sto čtyřiceti milionů mil (asi 225 milionů km), a světlo i teplo, které od Slunce dostává, dosahuje sotva polo-

viny toho, co dostává tento svět. Pokud má mlhovinová hypotéza vůbec nějakou pravdu, musí být starší než Země; a dávno předtím, než naše planeta přestala být rozžhavená, musel se na jeho povrchu rozběhnout život. Skutečnost, že má sotva sedminu objemu Země, musela urychlit jeho ochlazení na teplotu, při níž mohl život začít. Má vzduch, vodu a vše, co je k podpoře živoucí existence potřeba.

Člověk je však tak marnivý a svou marnivostí tak zaslepený, že ještě koncem devatenáctého století nevyslovil žádný pisatel myšlenku, že by se tam snad mohl rozvinout inteligentní život daleko za pozemskou úroveň, ba vůbec se tím směrem pohnout. Nebylo ani obecně chápáno, že protože je Mars starší než naše Země, sotva s čtvrtinou jejího povrchu a vzdálenější od Slunce, nutně z toho plyne, že je nejen dál od počátku času, ale blíž jeho konci.

Pozvolné chladnutí, které jednou nutně postihne naši planetu, u našeho souseda už postoupilo opravdu daleko. Jeho fyzický stav zůstává z větší části tajemstvím, ale víme nyní, že i v rovníkových krajích marsovské poledne jen taktak dosahuje toho, co u nás je ta nejkrutější zima. Vzduch je tam mnohem řidší než náš, oceány se smrštily, až pokrývají sotva třetinu povrchu, a jak se pomalu střídají jeho roční doby, obrovské sněhové čepice se u obou pólů nahromadí, roztají a cyklicky zaplavují mírná pásma. Ta poslední fáze vyčerpání, pro nás stále neuvěřitelně vzdálená, se pro obyvatele Marsu stala úkolem dneška. Bezprostřední tlak nutnosti vybrousil jejich rozum, zvětšil jejich schopnosti a zatvrdil jejich srdce. A když se pak dívají přes vesmír nástroji a inteligencí, o jakých se nám sotva zdálo, vidí v nejmenší vzdálenosti pouhých pětatřiceti milionů mil (asi 56 milionů km) směrem ke Slunci jitřní hvězdu naději, naši vlastní, teplejší planetu, zelenou vegetací a šedivou vodou, s oblačnou atmosférou výmluvně svědčící o úrodnosti a s průhledy, které se mezi plujícími cáry mračen otvírají na široké pásy obydlené pevniny a úzká, loďstvem přelidněná moře.

A my lidé, tvorové, kteří obývají tuto zemi, pro ně musíme být přinejmenším stejně cizí a nízcí, jako jsou pro nás opice a lemuři. Myšlenková stránka člověka už připouští, že život je nepřetržitý zápas o bytí, a zdá se, že totéž je přesvědčením i myslí na Marsu. Jejich svět je ve svém chladnutí daleko a tento svět je stále přeplněn životem, ale přeplněn jen tím, co oni pokládají za nižší zvířata. Přenést válku směrem ke Slunci je tedy jejich jediným únikem před zkázou, která se k nim z generace na generaci přikrádá.

A dříve než je budeme příliš tvrdě soudit, musíme si vzpomenout, jakou nemilosrdnou a úplnou zkázu způsobil náš vlastní druh, nejen zvířatům, jako byli vymizelí bizoni a pták dodo, ale i svým vlastním nižším plemenům. Tasmánci, přes svou lidskou podobu, byli docela vyhlazeni z povrchu země ve vyhlazovací válce, kterou proti nim vedli evropští přistěhovalci, a to v rozmezí padesáti let. Jsme my sami takovými apoštoly milosrdenství, abychom si směli stěžovat, kdyby Marťané vedli válku ve stejném duchu?

Zdá se, že Marťané vypočítali svůj sestup s obdivuhodnou jemností – jejich matematické znalosti zjevně daleko převyšují naše – a své přípravy provedli téměř s dokonalou jednomyslností. Kdyby to naše přístroje dovolily, bývali bychom mohli to blížící se neštěstí zahlédnout už hluboko v devatenáctém století. Lidé jako Schiaparelli pozorovali rudou planetu – mimochodem, je zvláštní, že po nespočet staletí je Mars hvězdou války – ale nedokázali vyložit kolísavé jevy obrazců, které tak pečlivě mapovali. Po celou tu dobu se Marťané museli chystat.

Při opozici osmnáct set devadesát čtyři byla na osvětlené části kotouče spatřena mohutná záře, nejprve na Lickově observatoři, pak Perrotinem v Nice a potom i dalšími pozorovateli. Angličtí čtenáři se o ní dočetli poprvé v čísle *Nature* z druhého srpna. Jsem nakloněn k domněnce, že touto září mohlo být odlévání obrovského děla v té rozlehlé jámě ponořené do jejich planety, z níž na nás byly vypáleny

jejich střely. Zvláštní obrazce, dosud nevysvětlené, byly v okolí toho výbuchu spatřeny i při dalších dvou opozicích.

Bouře nad námi propukla před šesti lety. Jak se Mars blížil k opozici, Lavelle z Javy rozechvěl dráty astronomické výměny ohromující zprávou o obrovském výtrysku rozžhaveného plynu na planetě. Došlo k němu k půlnoci dvanáctého; a spektroskop, k němuž se okamžitě uchýlil, prokazoval hmotu planoucího plynu, převážně vodíku, pohybující se nesmírnou rychlostí směrem k této zemi. Ten ohnivý výtrysk se stal neviditelným zhruba ve čtvrt na jednu. Lavelle jej přirovnal ke kolosálnímu obláčku plamene, náhle a prudce vystřelenému z planety, „jako když planoucí plyny vyrazí z hlavně děla".

Ukázalo se, že výraz je mimořádně výstižný. A přece druhého dne o tom nebylo v novinách nic kromě drobné zprávy v *Daily Telegraphu*, a svět nevědomky kráčel dál kolem jednoho z nejvážnějších nebezpečí, jaká kdy ohrožovala lidský rod. Snad bych se o tom výbuchu vůbec nedověděl, kdybych v Ottershaw nebyl potkal Ogilvyho, známého astronoma. Byl tou zprávou nesmírně vzrušen, a z přemíry svých citů mě pozval, abych se k němu té noci vypravil a společně se pustili do pozorování rudé planety.

Přes vše, co se od té doby stalo, si tu noční službu dodnes velmi zřetelně vybavuji: temná a tichá observatoř, zastíněná lucerna vrhající slabou zář do kouta na podlahu, pravidelné tikání hodinového stroje dalekohledu, úzký štěrbinový otvor ve střeše – podlouhlá hlubina s čárou hvězdného prachu napříč. Ogilvy se tam pohyboval, neviditelný, ale slyšitelný. Když se člověk podíval do dalekohledu, viděl kruh hluboké modři a v jeho zorném poli plující malou okrouhlou planetu. Zdála se tak nepatrná, tak jasná a drobná a klidná, slabě protknutá příčnými pruhy a nepatrně zploštělá z dokonalé kulatosti. A přece byla tak maličká, tak stříbrně teplá – špendlíková hlavička světla! Jako by se chvěla, ale ve skutečnosti to byl jen dalekohled, který se otřásal činností hodinového stroje udržujícího planetu v zorném poli.

Jak jsem se díval, planeta jako by se zvětšovala a zmenšovala, přibližovala a vzdalovala, ale to prostě moje oko bylo unavené. Čtyřicet milionů mil nás od ní dělilo – více než čtyřicet milionů mil prázdna. Málokdo si uvědomuje nesmírnost oné prázdnoty, v níž se vznáší prach hmotného vesmíru.

Blízko ní v zorném poli, vzpomínám si, byly tři slabé body světla, tři dalekohledové hvězdy nekonečně vzdálené, a kolem všechno nezměrná tma prázdného prostoru. Víte, jak ta čerň vypadá za mrazivé hvězdnaté noci. V dalekohledu se zdá nesrovnatelně hlubší. A neviditelná pro mě, protože byla tak vzdálená a drobná, letící rychle a vytrvale ke mně napříč tou neuvěřitelnou dálkou, blížící se každou minutou o tolik tisíc mil, přicházela ta věc, kterou nám posílali, ta věc, která měla Zemi přinést tolik zápasu, pohromy a smrti. Při pohledu dalekohledem mi o ní tehdy ani nenapadlo; nikdo na zemi o té neomylné střele ani nesnil.

Té noci také došlo k dalšímu výtrysku plynu ze vzdálené planety. Viděl jsem to. Načervenalý záblesk na okraji, nepatrné vyboulení obrysu právě ve chvíli, kdy chronometr odbíjel půlnoc; řekl jsem to Ogilvymu a on zaujal mé místo. Noc byla teplá a mně se chtělo pít, a tak jsem se nemotorně natahoval a hmatal si cestu tmou k malému stolku, kde stál sifon, zatímco Ogilvy vykřikoval nad tím proudem plynu, který se k nám hnal.

Té noci se vydala k Zemi z Marsu další neviditelná střela, jen pár vteřin pod čtyřiadvaceti hodinami po té první. Vzpomínám si, jak jsem seděl na tom stolku ve tmě, se zelenými a karmínovými skvrnami, které mi plavaly před očima. Přál jsem si mít světlo, abych si mohl zakouřit, netuše význam oné nepatrné záře, kterou jsem spatřil, a toho všeho, co mi vzápětí přinese. Ogilvy pozoroval až do jedné, a pak toho nechal; zapálili jsme lucernu a došli k jeho domu. Dole v tmě se rozkládaly Ottershaw a Chertsey a všechny jejich stovky lidí, spící v klidu.

Byl té noci plný dohadů o stavu Marsu a vysmíval se té vulgární představě, že planeta má obyvatele, kteří nám signalizují. Jeho názor byl, že na planetu patrně dopadá hustý meteorický déšť, nebo že tam probíhá obrovský sopečný výbuch. Zdůrazňoval mi, jak nepravděpodobné je, aby organický vývoj šel na dvou sousedních planetách stejným směrem.

„Pravděpodobnost, že by na Marsu bylo něco člověku podobného, je milion ku jedné," řekl.

Stovky pozorovatelů viděly plamen té noci i noc nato kolem půlnoci, a znovu další noc; a tak po deset nocí, každé noci plamen. Proč střelba ustala po desáté noci, se dosud nikomu na zemi nepodařilo vysvětlit. Snad plyny ze střelby působily Marťanům obtíže. Husté mraky kouře či prachu, viditelné silným dalekohledem ze Země jako drobné šedivé, kolísavé skvrny, se rozlily jasnou atmosférou planety a zastřely její známější rysy.

Konečně se k tomu vzruchu probudily i deníky a tu i tam a všude se objevily populární poznámky o sopkách na Marsu. Vzpomínám si, jak toho polosatirický časopis *Punch* šťastně využil v politické karikatuře. A zcela netušeny, ty střely, které na nás Marťané vypálili, se blížily k Zemi, letěly nyní rychlostí mnoha mil za vteřinu prázdnou propastí vesmíru, hodinu za hodinou a den za dnem, blíž a blíž. Dnes mi připadá téměř neuvěřitelně podivuhodné, že lidé mohli při tom rychlém osudu, který nad nimi visel, chodit za svými malichernými záležitostmi, jak chodili. Vzpomínám si, jak byl Markham radostně vzrušen, když získal novou fotografii planety pro ilustrovaný list, který tehdy redigoval. Lidé v této pozdější době sotva chápou hojnost a podnikavost našich novin devatenáctého století. Já sám jsem byl velice zaneprázdněn tím, že jsem se učil jezdit na bicyklu, a pracoval jsem na sérii statí, v nichž jsem rozebíral pravděpodobný vývoj mravních představ v průběhu pokroku civilizace.

Jednou v noci (první střela nemohla být tehdy dál než asi deset milionů mil) jsem se vydal s manželkou na procházku. Byla hvězdnatá a já jí vykládal znamení zvěrokruhu a ukazoval na Mars, jasnou tečku světla ploužící se k nadhlavníku, k níž mířilo tolik dalekohledů. Byla teplá noc. Když jsme se vraceli domů, prošla kolem nás výletní společnost z Chertsey nebo Isleworthu, zpívala a hrála na hudební nástroje. V horních oknech domů svítily lampy, jak si lidé šli lehnout. Ze železniční stanice v dálce zaznívalo posouvání vlaků, cinkání a dunění, dálkou téměř zjemněné v melodii. Žena mě upozornila na jasnost červených, zelených a žlutých návěstidel visících v rámu proti nebi. Všechno se zdálo tak bezpečné a klidné.

II. Padající hvězda

Pak přišla noc první padající hvězdy. Byla spatřena brzy ráno, letící nad Winchesterem k východu, čára plamene vysoko v atmosféře. Stovky lidí ji musely vidět a vzít ji za obyčejnou padající hvězdu. Albin ji popsal, že za sebou nechávala nazelenalou stopu, která se po několik vteřin leskla. Denning, náš největší odborník na meteority, uvedl, že výška jejího prvního objevení byla asi devadesát nebo sto mil. Zdálo se mu, že spadla asi sto mil východně od něho.

V tu hodinu jsem byl doma a psal ve své pracovně; a ačkoliv moje francouzská okna směřují k Ottershaw a žaluzie byla vytažená (neboť jsem v těch dnech rád vzhlížel k noční obloze), nic jsem z toho neviděl. A přece ta nejpodivnější ze všech věcí, které kdy přišly na Zemi z vnějšího prostoru, musela spadnout, zatímco jsem tam seděl, viditelná pro mě, kdybych byl jen vzhlédl, až by prolétla. Někteří z těch, kdo viděli její let, říkají, že se nesla se syčivým zvukem. Já sám jsem nic takového neslyšel. Mnoho lidí v Berkshiru, Surrey a Middlesexu muselo její pád vidět, a nejvýš pomysleli, že dopadl další meteorit. Zdá se, že se nikdo nenamáhal se po té spadlé mase té noci podívat.

Ale velmi časně ráno chudák Ogilvy, který padající hvězdu viděl a byl přesvědčen, že meteorit leží někde na planině mezi Horsellem, Ottershaw a Wokingem, vstal brzo s myšlenkou, že ho najde. A našel ho, krátce po úsvitu, nedaleko pískovišť. Náraz střely vyhloubil obrovskou díru a písek a štěrk byly prudce rozmetány na všechny strany po vřesovišti, tvoříce hromady viditelné na míli a půl daleko. Vřes na východ hořel a tenký modravý dým stoupal proti úsvitu.

Ta věc sama ležela téměř celá zahrabaná v písku, mezi roztroušenými třískami jedle, kterou při svém sestupu rozbila na kusy. Odkrytá

část měla podobu obrovského válce, pokrytého a svým obrysem zjemnělého tlustou šupinovitou šedohnědou krustou. Měl v průměru asi třicet yardů (yard je 0,91 m). Ogilvy přistoupil k té hmotě, překvapen její velikostí a ještě víc jejím tvarem, neboť většina meteoritů je víceméně dokonale zaokrouhlená. Byl však ještě tak rozpálený letem vzduchem, že se mu nedovolil přiblížit. Šelestivý zvuk uvnitř válce přičítal nerovnoměrnému chladnutí povrchu; v té chvíli ho totiž ani nenapadlo, že by válec mohl být dutý.

Zůstal stát na okraji jámy, kterou si ta věc sama vyrazila, zíral na její podivný vzhled, žasnoucí hlavně nad jejím neobvyklým tvarem a barvou, a i tehdy si matně uvědomoval nějaký náznak záměru v jejím příchodu. Časné ráno bylo podivuhodně tiché a slunce, které právě vyklouzlo nad borovice směrem k Weybridge, už hřálo. Nevzpomínal si, že by to ráno slyšel nějaké ptáky, zcela jistě se nehnul ani vánek a jediným zvukem bylo slabé šelestění uvnitř popelovitého válce. Byl na té planině docela sám.

Pak si náhle s úlekem všiml, že některé z té šedé škvárovité slupky, popelového nánosu, který pokrýval meteorit, odpadává od kruhového okraje konce. Odlupovala se v šupinách a jako déšť padala na písek. Náhle se odloupl větší kus a spadl s ostrým zvukem, který Ogilvymu vehnal srdce do krku.

Chvíli si sotva uvědomoval, co to znamená, a ačkoliv bylo horko krajní, slezl dolů do jámy těsně k té mase, aby tu věc viděl zřetelněji. I tehdy ho ještě napadalo, že by to mohlo vysvětlit chladnutí tělesa, ale ten dojem narušovala skutečnost, že popel padal jen z konce válce.

A pak zpozoroval, že se, velmi pomalu, kruhový vrchlík válce otáčí na jeho těle. Byl to tak povlovný pohyb, že ho objevil jen tím, že si všiml, jak černá značka, která byla před pěti minutami blízko něho, je nyní na druhé straně obvodu. Ani tehdy si pořádně neuvědomil, co to znamená, dokud nezaslechl tlumený drhnoucí zvuk a neuviděl, jak se ta značka škubnutím posunula o palec dál. Pak mu to v mžiku došlo.

Válec byl umělý – dutý – s koncem, který se vyšroubovává! Něco uvnitř válce ten vrchlík odšroubovávalo!

„Dobrotivé nebe!“ řekl Ogilvy. „Je v tom člověk – jsou v tom lidé! Napolo upečení k smrti! Pokoušejí se dostat ven!“

Rychlým myšlenkovým skokem spojil tu věc se zábleskem na Marsu.

Pomyšlení na toho uvězněného tvora bylo pro něj tak hrozné, že zapomněl na horko a vykročil k válci, aby pomohl otočit. Ale naštěstí ho tupé sálání zastavilo dřív, než si mohl spálit ruce o stále rozžhavený kov. V tu chvíli nerozhodně stál, potom se otočil, vyškrábal se z jámy a dal se divoce v běhu do Wokingu. Muselo být tehdy někde kolem šesté hodiny. Potkal povozníka a snažil se mu to vysvětlit, ale příběh, který vyprávěl, a jeho vzhled – klobouk mu v jámě spadl – byly tak divoké, že muž jednoduše jel dál. Stejně neúspěšný byl u pomocníka v hostinci, který právě odemykal dveře nálevny u Horsellského mostu. Ten chlapík ho pokládal za zběhlého blázna a bezúspěšně se ho pokusil zavřít do výčepu. To ho trochu zklidnilo; a když uviděl Hendersona, londýnského novináře, na jeho zahradě, zavolal přes plot a konečně se dal pochopit.

„Hendersone,“ volal, „viděl jste tu padající hvězdu včera v noci?“

„No?“ řekl Henderson.

„Je teď venku na Horsellské planině.“

„Pane bože!“ řekl Henderson. „Spadlý meteorit! To je dobré.“

„Ale je to víc než meteorit. Je to válec – umělý válec, člověče! A něco je uvnitř.“

Henderson se napřímil s rýčem v ruce.

„Co že?“ řekl. Na jedno ucho byl hluchý.

Ogilvy mu vypověděl všechno, co viděl. Hendersonovi chvíli trvalo, než mu to došlo. Pak upustil rýč, popadl kabát a vyšel na silnici. Oba muži se okamžitě vraceli spěšně zpátky na planinu a našli válec stále ve stejné poloze. Ale nyní zvuky uvnitř ustaly a mezi vrchlíkem a tělem

válce se objevil tenký kruh lesklého kovu. Vzduch do spáry buď vnikal, nebo z ní unikal s tenkým syčivým zvukem.

Naslouchali, zaklepali holí na popraskaný, ožehlý kov, a když se nedočkali žádné odezvy, oba usoudili, že člověk nebo lidé uvnitř musí být v bezvědomí nebo mrtvi.

Dva muži samozřejmě nemohli nic podniknout. Zavolali dovnitř slova útěchy a sliby a odběhli zpět do města pro pomoc. Snadno si je lze představit, pokryté pískem, rozrušené a rozcuchané, jak běží tou úzkou ulicí v jasném slunečním světle, zatímco obchodníci právě skládali okenice a lidé otvírali okna ložnic. Henderson vešel ihned do železniční stanice, aby telegrafoval zprávu do Londýna. Novinové články připravily lidské mysli na přijetí té představy.

K osmé hodině se už řada hochů a nezaměstnaných mužů vydala na planinu podívat se na „mrtvé muže z Marsu“. V té podobě se příběh šířil. Já se o něm poprvé doslechl od svého novinářského chlapce asi ve tři čtvrtě na devět, když jsem si vyšel pro svůj *Daily Chronicle*. Byl jsem přirozeně zaražen a bez meškání jsem vyrazil ven, přes Ottershawský most, k pískovištím.

III. Na Horsellské planině

Zastihl jsem u obrovské díry, v níž ležel válec, malý hlouček asi dvaceti lidí. Vzhled oné kolosální hmoty zapuštěné do země jsem už popsal. Drn a štěrk kolem se zdály ohořelé, jako by náhlým výbuchem. Náraz nepochybně vyvolal záblesk ohně. Henderson a Ogilvy tam nebyli. Myslím, že pochopili, že v tu chvíli se nedá nic dělat, a odešli posnídat k Hendersonovi domů.

Na okraji jámy sedělo čtyři či pět chlapců s nohama svěšenýma dolů a bavili se – dokud jsem je nezastavil – házením kamenů na obří hmotu. Když jsem je napomenul, začali si hrát na „babu“ mezi ostatními přihlížejícími.

Mezi nimi byla dvojice cyklistů, příležitostný zahradník, kterého jsem občas zaměstnával, dívka s nemluvnětem, řezník Gregg a jeho malý chlapec, a dva nebo tři povaleči a nosiči holí z golfu, kteří obvykle polehávali u železniční stanice. Mluvilo se jen málo. Málokdo z prostých lidí v Anglii měl v těch dnech o astronomii víc než nejmlhavější představy. Většina z nich tiše zírala na velký, stolu podobný konec válce, který byl stále tak, jak ho Ogilvy a Henderson opustili. Mám dojem, že lidové očekávání hromady ohořelých mrtvol bylo touto neživou hmotou zklamáno. Někteří odcházeli, zatímco jsem tam stál, a jiní lidé přicházeli. Slezl jsem do jámy a zdálo se mi, že slyším pod nohama slabé pohyby. Vrchlík už se zcela jistě přestal otáčet.

Teprve když jsem se k té věci přiblížil, mi vůbec začalo docházet, jak podivná je. Při prvním pohledu nebyla ve skutečnosti o nic vzrušivější než převrácený kočár nebo strom povalený přes silnici. Spíš ještě méně. Vypadala jako rezavý plynový zvon. K tomu, aby člověk postřehl, že šedá krusta té věci není obyčejný oxid a že žlutobílý kov, který se

třpytil ve škvíře mezi víkem a válcem, má neznámý odstín, bylo třeba jistého vědeckého vzdělání. „Mimozemský“ pro většinu přihlížejících neznamenal nic.

V té chvíli bylo v mé mysli zcela jasné, že ta věc přišla z planety Mars, ale pokládal jsem za nepravděpodobné, že by uvnitř byl nějaký živý tvor. Myslel jsem, že odšroubovávání může být samočinné. Navzdory Ogilvymu jsem stále věřil, že lidé na Marsu jsou. Myšlenky mi fantasticky běžely po možnostech, že by v něm mohl být rukopis, nad obtížemi překladu, které by mohly vzniknout, zda bychom v něm našli mince a modely a tak dál. A přece byl na tuto představu trochu příliš velký. Pociťoval jsem netrpělivost, abych viděl, až se otevře. Kolem jedenácté, protože se zdálo, že se nic neděje, jsem se vrátil, plný takových myšlenek, domů do Maybury. Zjistil jsem však, že se mi do mých abstraktních úvah těžko dává.

Odpoledne se vzhled planiny velice změnil. První vydání večerníků vzrušila Londýn obrovskými titulky:

„ZPRÁVA PŘIJATÁ Z MARSU.“

„POZORUHODNÝ PŘÍBĚH Z WOKINGU,“

a tak dál. K tomu Ogilvyho telegram do Astronomické výměny vyburcoval každou observatoř ve všech třech královstvích.

U pískovišť na silnici stálo asi půl tuctu drožek nebo víc od wokingského nádraží, lehký kočárek z Chobhamu a jedna poměrně panská ekvipáž. Vedle toho tam byla pořádná hromada bicyklů. Navíc muselo pěšky dojít, i přes to vedro, velké množství lidí z Wokingu a Chertsey, takže se dohromady sešel docela značný dav – jedna či dvě pestře oblečené dámy mezi ostatními.

Bylo oslepivě horko, na nebi ani mráček a ani vánek, a jediný stín vrhalo pár rozsetých borovic. Hořící vřes byl uhašen, ale rovina směrem k Ottershaw byla, kam oko dohlédlo, zčernalá a stále ze sebe vydávala svislé pruhy dýmu. Podnikavý prodavač cukrovinek z Chob-

hamské silnice vyslal syna s kolečkem plným zelených jablek a zázvorového piva.

Když jsem došel k okraji jámy, zjistil jsem, že je obsazená skupinou asi šesti mužů – Hendersonem, Ogilvym a vysokým mužem se světlými vlasy, o kterém jsem se později dozvěděl, že je Stent, královský astronom, a několika dělníky s lopatami a krumpáči. Stent dával pokyny jasným, vysokým hlasem. Stál na válci, který byl nyní zjevně mnohem chladnější; obličej měl rudý, zalitý potem, a něco ho zřejmě podráždilo.

Značná část válce už byla odkryta, ačkoliv jeho spodní konec byl stále zapuštěn v zemi. Jakmile mě Ogilvy mezi zírajícím davem na okraji jámy spatřil, zavolal na mě, abych sešel dolů, a zeptal se mě, zda bych se nechtěl zajít podívat za lordem Hiltonem, pánem panství.

Rostoucí dav, řekl, se stává vážnou překážkou pro jejich výkopové práce, zvláště kluci. Potřebovali, aby se postavilo lehké zábradlí, a potřebovali pomoc, aby udrželi lidi dál. Řekl mi, že slabé šelestění je stále občas uvnitř pouzdra slyšet, ale že se dělníkům nepodařilo vrchlík odšroubovat, protože na něm není, čeho by se chytili. Pouzdro se zdálo být nesmírně silné, a bylo možné, že slabé zvuky, které slyšíme, představují hlasitý povyk uvnitř.

Rád jsem vyhověl, a stal se tak jedním z privilegovaných diváků uvnitř zamýšleného ohrazení. Lorda Hiltona jsem u něho doma nezastihl, ale řekli mi, že se čeká z Londýna šestihodinovým vlakem z Waterloo; a protože bylo asi čtvrt na šest, šel jsem domů, dal si čaj a potom se vydal nahoru k nádraží, abych na něj počkal.

IV. Válec se otevírá

Když jsem se vrátil na planinu, slunce právě zapadalo. Roztroušené skupinky spěchaly od Wokingu a jeden či dva lidé se vraceli. Dav kolem jámy se rozrostl a vystupoval černě proti citrónově žluté obloze – dvě stovky lidí, snad. Byly slyšet zvýšené hlasy a kolem jámy se zřejmě strhla jakási potyčka. Hlavou mi probíhaly podivné představy. Jak jsem se blížil, uslyšel jsem Stentův hlas:

„Zpátky! Zpátky!“

Běžel ke mně jeden chlapec.

„Vono se to hejbe,“ řekl mi, když procházel; „šroubuje a šroubuje se to ven. Nelíbí se mi to. Já jdu domů, já jo.“

Pokračoval jsem k davu. Opravdu tam, řekl bych, bylo dvě nebo tři stovky lidí, kteří se vzájemně strkali a rozráželi lokty, přičemž ta jedna či dvě dámy mezi nimi nebyly ani zdaleka nejméně aktivní.

„Spadl do jámy!“ křikl kdosi.

„Zpátky!“ ozvalo se z několika stran.

Dav se trochu zavlnil a já jsem si razil cestu lokty. Všichni jako by byli nesmírně vzrušeni. Z jámy jsem zaslechl zvláštní bzučivý zvuk.

„Poslyšte!“ řekl Ogilvy; „pomozte nám držet ty blázny zpátky. My přece nevíme, co je uvnitř té zatracené věci!“

Spatřil jsem mladíka, prodavače z Wokingu, jak myslím, který stál na válci a snažil se vyškrábat ven z jámy. Dav ho tam strčil.

Konec válce se zevnitř vyšroubovával. Vyčnívalo z něj skoro dvě stopy (stopa je 30,5 cm) lesklého závitu. Někdo do mě vrazil a jen o vlásek jsem nespadl nahoru na ten závit. Otočil jsem se, a jak jsem to dělal, závit se musel vysunout docela, protože víko válce dopadlo s rachotivým třeskem na štěrk. Rýpl jsem loktem do člověka za sebou a znovu

jsem obrátil hlavu k té věci. Na chvíli se mi ten kruhový otvor zdál dokonale černý. Měl jsem v očích zapadající slunce.

Myslím, že každý čekal, že uvidí vystupovat člověka – snad poněkud nepodobného nám pozemšťanům, ale ve všech podstatných rysech člověka. Já určitě ano. Ale jak jsem se díval, vzápětí jsem spatřil, že se ve stínu něco pohybuje: šedavé vlnivé pohyby, jeden přes druhý, a pak dva svítivé kotoučky – jako oči. Potom se z toho zmítajícího se středu vymotalo nahoru cosi, co připomínalo šedého hádka, přibližně tak silného jako vycházková hůl, a stočilo se ve vzduchu směrem ke mně – a pak další.

Zalilo mě náhlé zamrazení. Zezadu se ozval hlasitý výkřik ženy. Napolo jsem se otočil, oči stále upřené na válec, z něhož teď vyčnívala další chapadla, a začal jsem se tlačit zpátky od okraje jámy. Viděl jsem, jak na tvářích lidí kolem mě úžas vystřídala hrůza. Ze všech stran jsem slyšel nesouvislé výkřiky. Nastalo všeobecné couvání. Spatřil jsem toho prodavače, jak se stále zmítá na okraji jámy. Zjistil jsem, že jsem sám, a viděl jsem, jak lidé na druhé straně jámy prchají, Stent mezi nimi. Znovu jsem pohlédl na válec a zmocnila se mě neovladatelná hrůza. Stál jsem zkamenělý a zíral.

Z válce se pomalu a bolestně vzdouvala velká šedavá okrouhlá hmota, snad velikosti medvěda. Jak se vyvalila výš a zachytila světlo, leskla se jako mokrá kůže.

Dvě velké tmavé oči na mě upřeně hleděly. Hmota, která je rámovala, hlava té věci, byla okrouhlá, a dalo by se říci, že měla tvář. Pod očima byla tlama, jejíž bezrtý okraj se chvěl a lapal po dechu, a kapaly z něj sliny. Celý tvor se křečovitě dmul a pulzoval. Vyzáblé chapadlovité výběžky se chytily okraje válce, další se houpalo ve vzduchu.

Kdo nikdy neviděl živého Marťana, může si sotva představit tu podivnou hrůzu jeho vzhledu. Ta zvláštní tlama ve tvaru písmene V se špičatým horním rtem, chybějící nadočnicové oblouky, chybějící brada pod klínovitým dolním rtem, nepřetržité chvění té tlamy, gorgoní

chomáče chapadel, bouřlivé oddychování plic v cizí atmosféře, zjevná tíha a bolest pohybu způsobená větší gravitační silou Země – a především neobyčejná intenzita těch nesmírných očí – to vše bylo zároveň živoucí, naléhavé, nelidské, znetvořené a obludné. V té olejnatě hnědé kůži bylo cosi houbovitého, v neobratné rozvážnosti těch zdlouhavých pohybů cosi nevýslovně odporného. Už při tomto prvním setkání, při tom prvním letmém pohledu, mě přemohly odpor a hrůza.

Náhle netvor zmizel. Překulil se přes okraj válce a spadl do jámy s žuchnutím, jako když dopadne velká hromada kůže. Slyšel jsem, jak vydal zvláštní tlumený výkřik, a vzápětí se v hlubokém stínu otvoru temně objevil další z těch tvorů.

Otočil jsem se a šíleně běžel k první skupině stromů, snad sto yardů daleko; běžel jsem však šikmo a zakopával, protože jsem od těch věcí nedokázal odvrátit obličej.

Tam, mezi několika mladými borovicemi a hlodáši, jsem se zastavil, zalykaje se, a čekal, co se bude dít dál. Planina kolem pískovišť byla posetá lidmi, kteří, jako já, stáli v napolo očarované hrůze a zírali na ty tvory, nebo spíš na navršený štěrk na okraji jámy, v níž leželi. A pak jsem s obnovenou hrůzou zahlédl kulatý černý předmět, jak se na okraji jámy skáčivě pohybuje nahoru a dolů. Byla to hlava toho prodavače, který spadl dovnitř, ale rýsovala se jako drobný černý předmět proti rozpálenému zapadajícímu slunci. Teď dostal nahoru rameno a koleno, a pak jako by zase sklouzl, až byla vidět jen hlava. Náhle zmizel a mohlo se mi zdát, že ke mně dolehl slabý výkřik. Měl jsem okamžitý popud vrátit se a pomoct mu, ale strach ho přemohl.

Vše pak bylo zcela neviditelné, skryto hlubokou jámou a hromadou písku, kterou dopad válce vytvořil. Kdokoliv by přišel po silnici od Chobhamu nebo od Wokingu, byl by nad tím pohledem užaslý – ubývající zástup snad sto lidí nebo víc, stojící ve velkém nepravidelném kruhu, v příkopech, za keři, za vraty a živými ploty, jen zřídka na sebe hlasití pokřikující, a zírající, upřeně zírající na pár hromad písku. Ko-

lečko s lahvemi zázvorového piva stálo opuštěné, podivná troska, černé proti planoucí obloze, a v pískovištích stála řada opuštěných povozů s koňmi, kteří žrali z chlebníků nebo přešlapovali.

V. Tepelný paprsek

Po tom letmém pohledu, jaký jsem získal na Marťany vylézající z válce, v němž přišli ze své planety na Zemi, jakási očarovanost ochromila mé jednání. Zůstal jsem stát po kolena ve vřesu a zíral na násyp, který je skrýval. Byl jsem bitevním polem strachu a zvědavosti.

Neodvažoval jsem se vrátit k jámě, ale cítil jsem vášnivou touhu do ní nahlédnout. Začal jsem tedy obcházet velkým obloukem, hledal nějaký výhodný bod a nepřetržitě pohlížel na pískové násypy, které tyto přistěhovalce na naši Zemi skrývaly. Jednou se nad západem slunce mihl svazek tenkých černých bičů, podobných chapadlům chobotnice, a hned se zase stáhl, a potom se zdvihla, kloub po kloubu, tenká tyč nesoucí na vrcholu kruhový kotouč, který se otáčel s kolísavým pohybem. Co se tam asi dělo?

Většina diváků se shromáždila do jedné či dvou skupin – jedna byla hloučkem směrem k Wokingu, druhá uzel lidí ve směru k Chobhamu. Zjevně sdíleli mé duševní rozpoložení. Blízko mě bylo lidí málo. Oslovil jsem jednoho muže – pochopil jsem, že je to můj soused, i když jsem neznal jeho jméno. Ale nebyla to zrovna chvíle na souvislý rozhovor.

„To jsou ošklivá *hovada*!“ řekl. „Pane bože! To jsou ošklivá hovada!“ Opakoval to pořád dokola.

„Viděl jste v jámě toho člověka?“ zeptal jsem se, ale on na to neodpověděl. Zmlkli jsme a chvíli jsme stáli bok po boku a dívali se, jaksi, jak mám dojem, čerpající jistou útěchu z přítomnosti druhého. Pak jsem přesunul své místo na malou vyvýšeninu, která mi dávala výhodu yardu či více výšky, a když jsem se po něm vzápětí ohlédl, kráčel k Wokingu.

Západ slunce se vytratil do soumraku, než se stalo cokoliv dalšího. Dav daleko vlevo, směrem k Wokingu, jako by rostl, a slyšel jsem ted od něj slabý šum. Malý hlouček lidí směrem k Chobhamu se rozešel. Z jámy sotva náznak pohybu.

To, víc než cokoliv jiného, dalo lidem odvahu, a předpokládám, že nově příchozí z Wokingu také pomáhali obnovit důvěru. Rozhodně, jak se snášel soumrak, začal se v pískovištích pomalý, přerývaný pohyb, pohyb, který, jak se zdálo, nabýval na síle, čím déle zůstával večerní klid kolem válce nerušen. Vzpřímené černé postavy po dvou a po třech postupovaly, zastavovaly se, hleděly a znovu postupovaly, přitom se rozšiřujíce do tenkého nepravidelného půlměsíce, který sliboval, že svými vytáhlými rohy jámu obklíčí. Také já ze své strany jsem začal postupovat k jámě.

Pak jsem viděl, že se do pískovišť směle vydali někteří drožkáři a další lidé, a slyšel jsem klapot kopyt a skřípot kol. Spatřil jsem chlapce, jak odvalí kolečko s jablky. A pak, na třicet yardů od jámy, postupoval od Horsellu malý černý uzel mužů, z nichž ten nejpřednější mával bílým praporem.

To byla Deputace. Došlo k narychlo svolané poradě, a protože Marťané byli zjevně, i přes své odpudivé podoby, inteligentní tvorové, bylo rozhodnuto ukázat jim tím, že se k nim přiblíží se signály, že i my jsme inteligentní.

Vlajka vlála a vlála, nejprve doprava, pak doleva. Bylo to příliš daleko, abych tam někoho poznal, ale později jsem se dozvěděl, že spolu s ostatními byli v tomto pokusu o dorozumění Ogilvy, Stent a Henderson. Tato malá skupinka ve svém postupu vtáhla, abych tak řekl, k sobě obvod již téměř uzavřeného kruhu lidí, a řada neurčitých černých postav ji následovala v uctivé vzdálenosti.

Náhle vyšlehlo světlo a z jámy se vyvalilo množství svítivě nazelenalého kouře ve třech zřetelných obláčcích, které vyrazily vzhůru jeden za druhým, přímo do klidného vzduchu.

Tento kouř (nebo plamen, snad by to bylo lepší slovo) byl tak jasný, že se hluboce modré nebe nad ním a mlhavé pásy hnědé planiny směrem k Chertsey, posázené černými borovicemi, zdály náhle potemnět, jak ty obláčky stoupaly, a i po jejich rozptýlení zůstat temnější. Zároveň se stal slyšitelným slabý syčivý zvuk.

Za jámou stál malý klín lidí s bílým praporem v čele, zastavených těmito úkazy, drobný uzel malých vzpřímených černých tvarů na černé zemi. Jak zelený kouř stoupal, jejich tváře bleskly bledou zelení a opět zmizely, jak se rozplýval. Pak pomalu syčení přešlo v hučení, v dlouhý, hlasitý, dronový tón. Z jámy se pomalu zdvíhal hrbatý tvar a zdálo se, že z něj kmitavě vylétá přízrak světelného paprsku.

A hned se ze skupinky rozptýlených mužů vyvalily záblesky skutečného plamene, jasná záře, přeskakující z jednoho na druhého. Bylo to, jako by na ně dopadal neviditelný proud a vzplanul v bílém plameni. Bylo to, jako by každý muž byl náhle a okamžitě proměněn v oheň.

Pak jsem při světle jejich vlastní zkázy viděl, jak vrávorají a padají, a jejich pomocníci se obracejí na útěk.

Stál jsem a zíral, dosud si neuvědomoval, že toto je smrt skákající od muže k muži v tom malém vzdáleném davu. Jediné, co jsem cítil, bylo, že je to něco velice podivného. Téměř nehlučný a oslepivý záblesk světla, a muž padl bez hlesu a zůstal ležet; a jak neviditelná osa žáru přešla přes ně, borovice vzplály, a každý suchý hlodáš se jedním tupým žuchnutím proměnil v masu plamenů. A daleko směrem ke Knaphillu jsem viděl záblesky stromů a živých plotů a dřevěných staveb, jak se najednou vzňaly.

Rychle a vytrvale se otáčela ta planoucí smrt, ten neviditelný, neodvratný meč žáru. Vnímal jsem, že se blíží ke mně, podle vzplanuvších keřů, kterých se dotýkal, a byl jsem příliš ohromen a otupěn, než abych se pohnul. Slyšel jsem praskání ohně v pískovištích a náhlé zaržání koně, které bylo stejně náhle utnuto. Pak to bylo, jako by vřesem mezi mnou a Marťany protáhli neviditelný, ale nesmírně rozžhavený

prst, a celou dlouhou prohnutou linií za pískovišti tmavá země kouřila a praskala. Něco dopadlo s rachotem daleko vlevo, kde silnice od wokingského nádraží vyúsťuje na planinu. Vzápětí syčení a hučení ustalo a ten černý, kopulovitě tvarovaný předmět se pomalu propadl do jámy.

Tohle všechno se odehrálo s takovou rychlostí, že jsem stál nehybně, oněmělý a oslepený záblesky světla. Kdyby ta smrt opsala úplný kruh, musela by mě při mém úžasu nutně usmrtit. Ale minula mě a ušetřila, a noc kolem mě nechala náhle temnou a cizí.

Zvlněná planina se nyní zdála temná skoro až k černi, až na místa, kde ležely její cestičky šedé a bledé pod hlubokou modří oblohy časné noci. Byla tma a náhle i prázdno po lidech. Nad hlavou se shromažďovaly hvězdy, a na západě byla obloha stále bledá, jasná, téměř nazelenale modrá. Vrcholky borovic a střechy Horsellu vystupovaly ostře a černě proti západnímu dohasínajícímu rozbřesku. Marťané a jejich přístroje byli docela neviditelní, kromě toho tenkého stožáru, na kterém se jejich neklidné zrcadlo kolébalo. Ostrůvky křoví a osamělé stromy tu i tam ještě kouřily a žhnuly, a domy směrem k wokingskému nádraží vysílaly do klidu večerního vzduchu plamenné jehlance.

Nic se nezměnilo, kromě toho a strašného údivu. Malá skupinka černých teček s bílou vlajkou byla smetena z existence, a večerní klid, jak se mi zdálo, byl sotva porušen.

Došlo mi, že jsem na této tmavé planině bezmocný, nechráněný a sám. Náhle, jako věc, která na mě padá zvenčí, přišel – strach.

S úsilím jsem se otočil a dal se do klopýtavého běhu vřesem.

Strach, který jsem cítil, nebyl žádný rozumný strach, ale panická hrůza nejen z Marťanů, ale z šera a klidu všude kolem mě. Měl na mě tak mimořádný oslabující účinek, že jsem při běhu tiše plakal, jako by to mohlo dělat dítě. Jakmile jsem se jednou otočil, neodvážil jsem se už ohlédnout.

Vzpomínám si, že jsem měl mimořádně silné přesvědčení, že si se mnou někdo pohrává, že vzápětí, až budu úplně na pokraji bezpečí, se

za mnou z jámy u válce vrhne tato tajemná smrt – rychlá jako průlet světla – a srazí mě k zemi.

VI. Tepelný paprsek na Chobhamské silnici

Dodnes je záhadou, jak dokáží Marťané zabíjet lidi tak rychle a tak tiše. Mnozí se domnívají, že jsou jakýmsi způsobem schopni vyvinout v komoře s téměř absolutní nevodivostí ohromný žár. Tento intenzivní žár promítají v paralelním paprsku na kterýkoliv zvolený cíl pomocí leštěného parabolického zrcadla neznámého složení, podobně jako parabolické zrcadlo majáku promítá světelný paprsek. Nikdo však tyto podrobnosti bezpečně nedokázal. Ať se to děje jakkoliv, je jisté, že podstatou té věci je paprsek tepla. Teplo, a neviditelné místo viditelného světlo. Vše, co je hořlavé, při jeho dotyku vzplane plamenem, olovo teče jako voda, obměkčí železo, popraská a roztaví sklo, a dopadne-li na vodu, voda okamžitě vybuchne v páru.

Oné noci leželo kolem jámy pod hvězdnatým nebem skoro čtyřicet lidí, ohořelých a zohavených k nepoznání, a planina od Horsellu k Maybury byla po celou noc pustá a jasně hořela.

Zpráva o masakru dorazila do Chobhamu, Wokingu a Ottershaw patrně přibližně ve stejnou dobu. Ve Wokingu v době té tragédie obchody zavřely, a řada lidí, obchodníků a dalších, přitažena příběhy, které zaslechli, kráčela přes Horsellský most a po silnici mezi živými ploty, která nakonec vyúsťuje na planinu. Dovedete si představit ty mladé lidi, jak se po celodenní dřině nastrojili a jak si z této novinky, jako by si udělali z jakékoliv novinky, dělají záminku, aby se vyšli spolu projít a oddat se trošce flirtování. Dovedete si představit šum hlasů podél silnice v šeru…

Zatím ovšem jen málo lidí ve Wokingu vědělo, že se válec otevřel, i když chudák Henderson vyslal poslíčka na bicyklu na poštu se zvláštním telegramem pro jeden večerník.

Jak tito lidé po dvou a po třech vycházeli na otevřený prostor, nalézali malé hloučky lidí vzrušeně mluvících a hledících na otáčející se zrcadlo nad pískovišti, a nově příchozí byli jistě nákazou vzrušení chvíle brzy strženi.

K půl deváté, když byla Deputace zničena, mohl zde být dav tří set lidí nebo více, mimo ty, kdo opustili silnici, aby se k Marťanům přiblížili. Byli tam také tři policisté, z nichž jeden na koni, kteří se dle Stentových pokynů ze všech sil snažili udržet lidi dál a odradit je od přibližování k válci. Z těch bezmyšlenkovitějších a vznětlivějších duší, pro něž je dav vždy záminkou k povyku a divokému dovádění, zaznívalo pokřikování.

Stent a Ogilvy, předvídajíce jisté možnosti střetu, telegrafovali z Horsellu do kasáren, jakmile Marťané vystoupili, o pomoc roty vojáků na ochranu těchto podivných tvorů před násilím. Potom se vrátili vést ten osudný postup. Popis jejich smrti, jak ji viděl dav, se velmi blízce shoduje s mými vlastními dojmy: tři obláčky zeleného kouře, hluboký hučivý tón a záblesky plamene.

Ale ten dav lidí byl smrti blíže než já. Jen skutečnost, že vyvýšenina z vřesovitého písku zachytila spodní část Tepelného paprsku, je zachránila. Kdyby byl náklon parabolického zrcadla o pár yardů výš, nebyl by nikdo z nich naživu, aby to mohl vypovědět. Viděli záblesky a padající muže a jakási neviditelná ruka zapalovala, jak se k nim soumrakem hnala, keře. Pak se se svištivým tónem, který se tyčil nad hučením z jámy, paprsek rozhoupl těsně nad jejich hlavami, osvětlil koruny buků lemujících silnici, štípal cihly, tříštil okna, zapaloval okenní rámy a strhával v drolivou spoušť část štítu domu nejblíže rohu.

V tom náhlém dunění, syčení a jasu zapalujících se stromů dav, zachvácený panikou, zřejmě několik okamžiků nerozhodně kolísal. Jiskry a hořící větvičky začaly padat na silnici a jednotlivé listy jako obláčky plamene. Klobouky a šaty vzplály. Pak z planiny přišel pláč. Vý-

křiky a volání, a náhle mezi tím zmatkem přijel tryskem policista na koni s rukama sepnutýma nad hlavou, křičel.

„Oni jdou!“ zaječela žena, a vzápětí se všichni otáčeli a tlačili se do těch za sebou, aby si uvolnili cestu zpět do Wokingu. Museli vyrazit tak slepě jako stádo ovcí. Tam, kde se silnice mezi vysokými náspy úží a temní, se dav sevřel a strhl se zoufalý zápas. Celý dav neunikl; tři lidé přinejmenším, dvě ženy a malý chlapec, tam byli udupáni a rozdrceni, a ponecháni, aby zemřeli uprostřed hrůzy a tmy.

VII. Jak jsem se dostal domů

Ze svého útěku si pro sebe nepamatuji nic, kromě té dřiny, jak jsem narážel do stromů a klopýtal vřesem. Všude kolem mě se shromažďovaly neviditelné hrůzy Marťanů; ten nemilosrdný meč tepla jako by se otáčel sem a tam, vysoko nade mnou se rozmachoval, než sletí dolů a vytne mě ze života. Vyšel jsem na silnici mezi křižovatkou a Horsellem a běžel po ní ke křižovatce.

Nakonec jsem nemohl dál; byl jsem vyčerpán prudkostí svého citu a svého útěku, zavrávoral jsem a padl u kraje cesty. To bylo poblíž mostu, který překračuje průplav u plynárny. Padl jsem a zůstal ležet.

Musel jsem tam zůstat ležet nějakou dobu.

Posadil jsem se, podivně zmatený. Chvíli snad jsem nedokázal jasně pochopit, jak jsem se tam dostal. Hrůza ze mne spadla jako svrchník. Klobouk byl pryč, a límec se mi odtrhl od úponu. Před několika minutami přede mnou byly jen tři skutečné věci – nesmírnost noci a prostoru a přírody, moje vlastní malost a úzkost, a blízký příchod smrti. Teď jako by se něco převrátilo a úhel pohledu se prudce změnil. Nebylo žádného znatelného přechodu z jednoho rozpoložení do druhého. Byl jsem rázem opět tím všedním já – slušný, obyčejný občan. Tichá planina, pud k útěku, počínající plameny byly, jako kdyby byly jen snem. Ptal jsem se sám sebe, zda se tyto poslední věci skutečně staly. Nedokázal jsem tomu uvěřit.

Vstal jsem a nejistě vyšel strmým stoupáním mostu. Mysl mi byla prázdná v úžasu. Svaly a nervy jako by byly úplně vysíleny. Troufám si říci, že jsem se potácel jako opilý. Nad obloukem se vynořila hlava a objevila se postava dělníka s košíkem. Vedle něho utíkal malý chlapec. Prošel kolem mne a popřál mi dobrou noc. Chtěl jsem s ním pro-

mluvit, ale neudělal jsem to. Odpověděl jsem na jeho pozdrav bezvýznamným zamručením a šel dál přes most.

Nad Maybury obloukem se hnal vlak k jihu, zvlněná vřava bílého, ohněm ozářeného kouře a dlouhá housenka osvětlených oken – klapot, klapot, klep, klap, a byl pryč. Nejasná skupinka lidí si povídala u branky jednoho z domů v té hezké krátké řadě štítů, které se říkalo Oriental Terrace. Všechno bylo tak skutečné a tak povědomé. A tamto za mnou! To bylo zběsilé, fantastické! Takové věci, říkal jsem si, přece nemohou být.

Snad jsem člověk mimořádných nálad. Nevím, nakolik je moje zkušenost obecná. Chvílemi trpím tím nejpodivnějším pocitem oddělení od sebe samého a od světa kolem; zdá se mi, že se na to všechno dívám zvenčí, odněkud nepochopitelně vzdáleného, mimo čas, mimo prostor, mimo celou tu tíseň a tragiku. Ten pocit byl ten večer mocný. Zde byla další strana mého snu.

Potíž však byla v naprosté neslučitelnosti té vyrovnanosti a rychlé smrti, která letěla tamhle, ani ne dvě míle odtud. Z plynárny bylo slyšet pracovní ruch a elektrické lampy všechny svítily. Zastavil jsem se u té skupinky lidí.

„Co nového z planiny?“ zeptal jsem se.

U branky stáli dva muži a žena.

„Co?“ řekl jeden z mužů a otočil se.

„Co nového z planiny?“ řekl jsem.

„Copak jste tam zrovna *nebyl*?“ zeptali se mužové.

„Lidi se kolem tej planiny chovaj divně,“ řekla žena přes branku. „O co kór de?“

„Neslyšeli jste o těch lidech z Marsu?“ řekl jsem; „o těch tvorech z Marsu?“

„Víc než dost,“ řekla žena přes branku. „Dík;“ a všichni tři se zasmáli.

Cítil jsem se jako hlupák a byl jsem rozzloben. Pokusil jsem se jim vyprávět, co jsem viděl, a zjistil jsem, že to nedokážu. Smáli se zase mým přerývaným větám.

„Ještě toho uslyšíte víc," řekl jsem a šel dál domů.

Vyděsil jsem svou ženu u dveří, tak jsem byl zubožený. Vešel jsem do jídelny, posadil se, napil se vína, a jakmile jsem se dost sebral, pověděl jsem jí, co jsem viděl. Večeře, která byla studená, už byla na stole, a zůstala, jak byla, zatímco jsem vyprávěl.

„Jedno je jisté," řekl jsem, abych zmírnil obavy, které jsem vzbudil; „jsou to ti nejpomalejší tvorové, které jsem kdy viděl lézt. Mohou držet jámu a zabíjet lidi, kteří se k nim přiblíží, ale nedostanou se z ní ven... Ale ta jejich hrůza!"

„Nemluv tak, milý!" řekla žena, svraštila obočí a položila ruku na mou.

„Chudák Ogilvy!" řekl jsem. „Když si pomyslím, že tam možná leží mrtvý!"

Moje žena přinejmenším neshledávala mou zkušenost neuvěřitelnou. Když jsem viděl, jak je její tvář mrtvolně bledá, zarazil jsem se.

„Mohou přijít sem," opakovala zas a znova.

Naléhal jsem na ni, aby se napila vína, a snažil jsem se ji uklidnit.

„Sotva se pohnou," řekl jsem.

Začal jsem utěšovat ji i sebe tím, že jsem opakoval vše, co mi Ogilvy řekl o nemožnosti, aby se Marťané usadili na Zemi. Zdůrazňoval jsem zejména gravitační obtíž. Na povrchu Země je síla gravitace třikrát větší než na povrchu Marsu. Marťan by proto vážil třikrát více než na Marsu, i když by jeho svalová síla byla stejná. Jeho vlastní tělo by pro něj bylo olověným příkrovem. To byl ostatně obecný názor. Jak *The Times*, tak *Daily Telegraph* na tom druhý den ráno trvaly, a oba, stejně jako já, přehlédly dva zjevné polehčující vlivy.

Atmosféra Země, jak nyní víme, obsahuje daleko víc kyslíku, nebo daleko méně argonu (jak kdo chce), než atmosféra Marsu. Oživující

vliv tohoto přebytku kyslíku na Marťany nepochybně mnoho vyvážil zvýšenou tíhu jejich těl. A za druhé, všichni jsme přehlédli skutečnost, že taková technická inteligence, jakou Marťan měl, se dokázala v krajní chvíli zcela obejít bez vlastního svalového úsilí.

Jenže na tyto body jsem tenkrát nemyslel, a tak moje úvaha mluvila proti vyhlídkám vetřelců. S vínem a jídlem, s pocitem důvěry u vlastního stolu a s nutností uklidnit ženu jsem nepostřehnutelně a postupně získával odvahu a jistotu.

„Udělali hloupost," řekl jsem a převaloval si v prstech sklenku. „Jsou nebezpeční, protože, nepochybně, jsou šílení hrůzou. Snad očekávali, že nenajdou žádné živé tvory – rozhodně ne žádné inteligentní živé tvory."

„Granát do té jámy," řekl jsem, „kdyby to došlo k nejhoršímu, je všechny pobije."

Prudké vzrušení z událostí nepochybně zanechalo mé vnímání ve stavu přepjaté bdělosti. I nyní si onen stůl s večeří vybavuji neobyčejně živě. Milá úzkostná tvář mé drahé ženy, hledící na mě zpod růžového stínítka lampy, bílý ubrus se stříbrem a sklem – neboť v těch dnech i filozofičtí pisatelé mívali nejrůznější drobné přepychy – karmínově fialové víno v mé sklence, to vše je fotograficky zřetelné. Na konci jsem seděl, zajídal ořechy cigaretou, litoval Ogilvyho ukvapenosti a odsuzoval krátkozrakou bojácnost Marťanů.

Tak si asi nějaké vážené dodo na Mauriciu panovalo ve svém hnízdě a hovořilo o příjezdu lodi plné nemilosrdných námořníků, kteří potřebují maso. „Zítra je svými zobáky uklovneme k smrti, drahá."

Nevěděl jsem to, ale byla to poslední civilizovaná večeře, kterou jsem měl mnoho podivných a strašlivých dnů jíst.

VIII. V pátek večer

Nejmimořádnější věcí z celé té řady podivných a úžasných věcí, které se v onom pátku staly, byl, dle mého soudu, způsob, jak všednodenní návyky našeho společenského řádu do sebe zapadaly s prvními počátky řady událostí, jež měly tento společenský řád střemhlav shodit. Kdybyste byli v pátek večer vzali kružítko a opsali kruh o poloměru pěti mil kolem wokingských pískovišť, pochybuji, že byste našli jedinou lidskou bytost mimo něj – ledaže by to byl nějaký příbuzný Stentův nebo tří či čtyř cyklistů a Londýňanů, kteří leželi mrtví na planině – jejíž city nebo zvyky by nějak byly novými příchozími ovlivněny. Mnozí lidé samozřejmě o válci slyšeli a mluvili o něm ve volném čase, ale rozhodně to nevyvolávalo takovou senzaci jako by vyvolalo ultimátum Německu.

V Londýně té noci byl Hendersonův nebohý telegram, který popisoval pozvolné odšroubovávání střely, posouzen jako smyšlenka, a jeho večerník, poté co od něho telegrafoval o potvrzení a nedostal žádnou odpověď – vždyť ten muž byl zabit – se rozhodl zvláštní vydání nevytisknout.

I v okruhu pěti mil byla velká většina lidí netečná. Chování mužů a ženy, s nimiž jsem mluvil, jsem už popsal. Po celém okrese lidé obědvali a večeřeli; pracující muži si po celodenní dřině upravovali zahrádky, děti ukládali ke spánku, mladí lidé se procházeli mezi uličkami a milovali se, studenti seděli nad svými knihami.

Snad se vesnickými ulicemi nesl šum, v hostincích zaznívalo nové a vládnoucí téma a tu i tam jakýsi posel nebo i očitý svědek pozdějších událostí vyvolal vír rozrušení, křik a pobíhání sem a tam; ale z větší části pokračovala denní rutina práce, jídla, pití a spánku, jako šla celá

nespočetná léta – jako by na nebi žádná planeta Mars neexistovala. I ve stanici Woking a v Horsellu a Chobhamu to tak bylo.

V uzlové stanici Woking až do pozdní hodiny zastavovaly a znovu odjížděly vlaky, jiné posunovaly na vedlejších kolejích, cestující vystupovali a čekali, a všechno probíhalo nejobyčejnějším způsobem. Chlapec z města, zasahující do Smithova monopolu, prodával noviny s odpoledními zprávami. Zvonivé údery nárazníků vagónů a ostré hvizdy lokomotiv z uzlu se mísily s jejich výkřiky: „Lidé z Marsu!“ Vzrušení muži vcházeli do stanice kolem deváté s neuvěřitelnými zprávami, a nezpůsobili víc rozruchu, než by způsobili opilci. Lidé rachotící vlakem k Londýnu nahlíželi do tmy za okny vagónů a viděli jen vzácnou blikavou, mizející jiskru, jak se vznese ze směru od Horsellu, rudou záři a tenký závoj kouře, který se táhne přes hvězdy, a mysleli si, že se neděje nic vážnějšího než požár vřesoviště. Jen kolem okraje planiny byl rozruch patrný. Na wokingské straně hořelo půl tuctu vilek. Ve všech domech na té straně tří vesnic, která hleděla k planině, se svítilo, a lidé tam zůstali vzhůru až do úsvitu.

Zvědavý dav neklidně prodléval, lidé přicházeli a odcházeli, ale dav zůstával, jak na Chobhamském, tak na Horsellském mostě. Jedna či dvě dobrodružné duše, jak se později ukázalo, vešly do tmy a připlížily se docela blízko k Marťanům; nikdy se však nevrátily, neboť tu i tam přejel planinu světelný paprsek jako paprsek z reflektoru válečné lodi, a Tepelný paprsek byl připraven ho následovat. Krom takových byla ta velká plocha planiny tichá a opuštěná a ohořelá těla ležela na ní celou noc pod hvězdami, a i celý následující den. Mnoho lidí slyšelo z jámy klepání kladiv.

Tak máte stav věcí v pátek večer. Uprostřed, trčící v kůži naší staré planety Země jako otrávený šíp, byl tento válec. Ale jed sotva ještě začínal působit. Kolem něho byla skvrna tiché planiny, na místech doutnající, s pár tmavými, nejasně viditelnými předměty rozházenými v pokřivených polohách. Tu a tam hořící keř nebo strom. Dál byl okraj

neklidu, a za ten okraj se zánět ještě nerozlezl. Ve zbytku světa proud života stále tekl, jak tekl po nepamětných letech. Horečka války, která měla brzy ucpat žíly a tepny, otupit nerv a zničit mozek, se teprve měla rozvinout.

Celou noc Marťané bušili a hemžili se, bez spánku, neúnavní, pracovali na strojích, jež si chystali, a znovu a znovu vířil k hvězdné obloze obláček nazelenale bílého kouře.

Kolem jedenácté prošla Horsellem rota vojáků a rozvinula se podél okraje planiny, aby vytvořila kordon. Později prošla Chobhamem druhá rota, která se rozvinula na severní straně planiny. Několik důstojníků z inkermanských kasáren bylo na planině již dříve toho dne, a jeden, major Eden, byl hlášen jako nezvěstný. Plukovník pluku přišel k Chobhamskému mostu a o půlnoci vyslýchal dav. Vojenské úřady si rozhodně uvědomovaly závažnost věci. Kolem jedenácté hodiny, jak byly schopny napsat ranní noviny následujícího dne, vyrazila z Aldershotu eskadrona husarů, dva kulomety Maxim a asi čtyři sta mužů Cardiganského pluku.

Několik vteřin po půlnoci spatřil dav v Chertseyské silnici ve Wokingu, jak z nebe padá hvězda do borových lesů na severozápad. Měla nazelenalou barvu a způsobila tichý jas jako letní blesk. Tohle byl druhý válec.

IX. Boj začíná

Sobota žije v mé paměti jako den napětí. Byl to také den malátnosti, horký a dusný, a prý s rychle kolísajícím barometrem. Spal jsem jen málo, i když se mé ženě spát podařilo, a vstal jsem brzo. Vyšel jsem ještě před snídaní na zahradu a stál tam, naslouchal, ale směrem k planině se nic nehýbalo, kromě skřivana.

Mlékař přišel jako obvykle. Slyšel jsem rachot jeho vozu a šel k postranní brance zjistit nejnovější zprávy. Pověděl mi, že v noci byli Marťané obklopeni vojskem a že se očekávají děla. Pak – známý, uklidňující tón – jsem uslyšel vlak ujíždějící směrem k Wokingu.

„Nemají být zabiti," řekl mlékař, „pokud se tomu dá jakkoliv vyhnout."

Viděl jsem svého souseda zahradničit, chvíli jsem s ním rozprávěl a pak jsem zašel dovnitř na snídani. Bylo to zcela obyčejné ráno. Můj soused byl toho názoru, že vojsko bude schopno Marťany ještě v průběhu dne zajmout nebo zničit.

„Je škoda, že se dělají tak nepřístupnými," řekl. „Bylo by zajímavé vědět, jak žijí na jiné planetě; mohli bychom se něco přiučit."

Došel k plotu a podal mi hrst jahod, neboť jeho zahradničení bylo stejně štědré, jako nadšené. Zároveň mi řekl o hoření borových lesů kolem Byfleetského golfového hřiště.

„Prý," řekl, „tam spadla další z těch zatracených věcí – číslo dvě. Ale jedna přece stačí, nemyslíte? Tahleta parta přijde pojišťováky pěkně draho, než se všechno urovná." Při těchto slovech se zasmál s náladou toho nejlepšího druhu. Lesy, řekl, stále hoří, a ukázal mi na zamlženou kouřovou mlhu. „Pod nohama budou pálit celé dny, při tak husté vrstvě jehličí a drnu," řekl, a pak zvážněl nad „chudákem Ogilvym".

Po snídani jsem místo práce vyrazil k planině. Pod železničním mostem jsem našel skupinku vojáků – ženistů, myslím, muži v malých kulatých čepicích, ušpiněných rozepnutých červených kabátcích, pod nimiž bylo vidět jejich modré košile, v tmavých kalhotách a vysokých botách ke lýtkům. Řekli mi, že nikdo nesmí za průplav, a když jsem pohlédl silnicí k mostu, viděl jsem tam na stráži jednoho z Cardiganských. Chvíli jsem s těmi vojáky mluvil; vyprávěl jsem jim o tom, co jsem předchozího večera viděl u Marťanů. Nikdo z nich Marťany neviděl, a měli o nich jen velmi mlhavé představy, takže na mne doráželi otázkami. Řekli, že nevědí, kdo přesun jednotek nařídil; podle nich prý vznikl u Horse Guards spor. Obyčejný ženista bývá daleko lépe vzdělaný než řadový pěšák, a tak s jistou bystrostí probírali zvláštní podmínky možného boje. Popsal jsem jim Tepelný paprsek a oni se mezi sebou začali hádat.

„Doplížit se v krytu a vrhnout se na ně, povídám," řekl jeden.

„Ale jdi!" řekl druhý. „Jakejpak kryt proti tomuhle žáru? To bys byl na špejli! Co musíme udělat je přijít tak blízko, jak nám jenom terén dovolí, a vykopat zákop."

„Trhni si těma zákopama! Pořád chceš zákopy; měls bejt zajíc, Snippy."

„Nemaj teda vůbec krk?" řekl náhle třetí – malý, přemýšlivý tmavý muž, který kouřil dýmku.

Zopakoval jsem svůj popis.

„Chobotnice," řekl, „tak jim já říkám. Mluvte si o rybářích lidí – tentokrát to budou lovci ryb!"

„Zabíjet taková hovada, to není žádná vražda," řekl ten první.

„Proč je neoprásknem granátama rovnou a nemáme to z krku?" řekl ten malý tmavý muž. „Ty nemůžeš vědět, co by mohli udělat."

„Kdepak máš granáty?" řekl ten první. „Není na to čas. Udělat to nárazem, to je můj tip, a hned."

Tak to probírali. Po chvíli jsem je opustil a pokračoval k železniční stanici, abych si opatřil co nejvíc ranních novin.

Ale nebudu čtenáře unavovat popisem toho dlouhého rána a ještě delšího odpoledne. Nepodařilo se mi zahlédnout planinu, neboť i horsellská a chobhamská kostelní věž byly v rukou vojenské správy. Vojáci, které jsem oslovil, nic nevěděli; důstojníci byli jak tajuplní, tak zaneprázdnění. Zjistil jsem, že lidé ve městě jsou v přítomnosti vojáků opět zcela klidní, a slyšel jsem poprvé od tabáčníka Marshalla, že jeho syn je mezi mrtvými na planině. Vojáci přinutili lidi na okraji Horsellu zamknout domy a odejít.

Vrátil jsem se k obědu asi ve dvě, velmi unavený, neboť, jak jsem řekl, den byl mimořádně horký a dusivý; a abych se osvěžil, dal jsem si odpoledne studenou koupel. Asi o půl páté jsem zašel nahoru na stanici pro večerník, neboť ranní listy obsahovaly jen velmi nepřesný popis zabití Stenta, Hendersona, Ogilvyho a dalších. Ale skoro nic z toho jsem ještě nevěděl. Marťané se neukázali ani na palec. Zdáli se zaměstnáni ve své jámě, bylo slyšet klepání kladiv a téměř nepřetržitý pruh kouře. Zjevně se chystali k boji. „Byly učiněny nové pokusy signalizovat, ale bez úspěchu," znělo ustálené klišé novin. Jeden ženista mi řekl, že to prováděl muž v příkopě s praporem na dlouhé tyči. Marťané věnovali těmto pokusům asi tolik pozornosti, co bychom my věnovali bučení krávy.

Musím se přiznat, že mě pohled na všechnu tu výzbroj a přípravu nesmírně vzrušil. Má představivost se stala bojechtivou a porazila vetřelce tuctem překvapivých způsobů; cosi z mých klukovských snů o boji a hrdinství se vrátilo. V té chvíli mi to ani nepřišlo jako férový boj. V té své jámě vypadali velice bezmocně.

Asi ve tři začalo z Chertsey nebo Addlestone v odměřených intervalech dunění děla. Dozvěděl jsem se, že se ostřeluje doutnající borový les, do něhož dopadl druhý válec, v naději, že se ten předmět zničí

dřív, než se otevře. Teprve asi v pět ale dorazilo do Chobhamu polní dělo k použití proti prvnímu oddílu Marťanů.

Asi v šest večer, jak jsem seděl s manželkou u čaje v letohrádku a živě hovořili o bitvě, jež se nad námi stahovala, zaslechl jsem z planiny tlumenou detonaci a hned nato nápor střelby. V patách tomu přišel prudký rachotivý třesk, úplně blízko nás, který otřásl zemí; a když jsem vyrazil ven na trávník, viděl jsem, jak vrcholky stromů kolem Orientální koleje vzplály dýmavým rudým plamenem, a věž malého kostelíčka vedle ní se zřítila do trosek. Špička mešity zmizela a střešní linie koleje samé vypadala, jako by na ní pracovalo stotunové dělo. Jeden z našich komínů praskl, jako by do něj dopadl granát, vylétl, a kus z něj spadl rachotivě po taškách a vytvořil na záhonu u okna mé pracovny hromádku rozbitých červených úlomků.

Já i moje žena jsme stáli užaslí. Pak mi došlo, že vrchol Maybury Hill musí teď, kdy je kolej z cesty, být v dosahu Tepelného paprsku Marťanů.

V tu chvíli jsem chytil ženu za paži a bez okolků ji vyvedl ven na silnici. Pak jsem vyvedl ještě služku a řekl jí, že nahoru pro bedničku, kterou si vyžadovala, dojdu sám.

„Tady za žádnou cenu zůstat nemůžeme," řekl jsem; a jak jsem to říkal, střelba na planině se na chvíli znovu rozpoutala.

„Ale kam máme jít?" řekla moje žena vyděšeně.

Chvíli jsem rozpačitě přemýšlel. Pak jsem si vzpomněl na její bratrance v Leatherheadu.

„Leatherhead!" křikl jsem přes náhlý hluk.

Odvrátila ode mne pohled dolů z kopce. Lidé vycházeli ze svých domů, zaraženi.

„Jak se dostaneme do Leatherheadu?" řekla.

Dolů z kopce jsem viděl pod železničním mostem projíždět houf husarů; tři tryskem projeli otevřenými vraty Orientální koleje; další dva sesedli a začali běhat od domu k domu. Slunce, svítící skrz kouř,

který se hnal z vrcholků stromů, vypadalo krvavě rudé a vrhalo na všechno neznámé zlověstné světlo.

„Zůstaň tady," řekl jsem, „tady jsi v bezpečí;" a hned jsem vyrazil k hostinci U strakatého psa, neboť jsem věděl, že hostinský má koně a dvojkolku. Běžel jsem, neboť jsem si uvědomil, že za chvíli budou všichni na této straně kopce na odchodu. Zastihl jsem ho ve výčepu, aniž tušil, co se za jeho domem děje. Nějaký muž stál ke mně zády a mluvil s ním.

„Musím dostat libru," říkal hostinský, „a nemám nikoho, kdo by to řídil."

„Dám vám dvě," řekl jsem přes rameno toho cizince.

„Zač?"

„A do půlnoci to vrátím," řekl jsem.

„Pane bože!" řekl hostinský; „co ten spěch? Zrovna tady prodávám prase. Dvě libry a vrátíte to? Co se teď děje?"

Narychlo jsem mu vysvětlil, že musím opustit svůj domov, a tak jsem si dvojkolku zajistil. V tu chvíli mi nepřipadalo ani zdaleka tak naléhavé, aby svůj domov opustil i hostinský. Postaral jsem se, abych povoz dostal hned, odjel s ním po silnici, a když jsem jej nechal na starost ženě a služce, běžel jsem do domu a sbalil pár cenností, to, co jsme měli ze stříbra, a tak dál. Buky pod domem při tom hořely a plot nahoře u silnice žhnul do červena. Zatímco jsem se tím zabýval, přiběhl jeden ze sesedlých husarů. Chodil od domu k domu a varoval lidi, aby odešli. Pokračoval dál, jak jsem vycházel ze svých dveří, vlekl jsem své poklady svázané v ubruse. Volal jsem za ním:

„Co nového?"

Otočil se, zíral, cosi vykřikl o „něčem, co leze ven ve věci, co vypadá jako poklička na mísu", a běžel dál k brance domu na vrcholu. Náhlý vír černého kouře, který se přehnal přes silnici, ho na chvíli zakryl. Doběhl jsem k dveřím souseda a zaklepal, abych si potvrdil, co jsem už věděl – že jeho žena odjela s ním do Londýna a oba dům zamkli.

Vrátil jsem se dovnitř, podle svého slibu, pro služčinu bedničku, vyvlekl ji ven, hodil ji vedle ní na zadek dvojkolky, pak chytil otěže a vyskočil na kozlík vedle ženy. Vzápětí jsme byli z dosahu kouře a hluku a svižně jsme sjížděli po protějším svahu Maybury Hill směrem na Old Woking.

Před námi se rozprostírala tichá sluneční krajina, pšeničné pole po obou stranách silnice a hostinec Maybury s houpající se vývěsní tabulí. Před sebou jsem viděl doktorův povoz. Dole pod kopcem jsem otočil hlavu, abych se podíval na svah, který jsem opouštěl. Husté pruhy černého kouře, protknuté vlákny rudého ohně, stoupaly do klidného vzduchu a vrhaly tmavé stíny na zelené vrcholky stromů na východ. Kouř už se táhl daleko na východ i západ – na východ k byfleetským borovým lesům a na západ k Wokingu. Silnice byla posetá lidmi, kteří utíkali k nám. A velmi slabě teď, ale velmi zřetelně v tom horkém, tichém vzduchu, bylo slyšet drnčení kulometu, které vzápětí utichlo, a přerývaný praskot pušek. Marťané zřejmě podpalovali vše, co bylo v dosahu jejich Tepelného paprsku.

Nejsem zkušený kočí, a hned jsem musel svou pozornost obrátit ke koni. Když jsem se znovu ohlédl, druhý kopec černý kouř skryl. Práskl jsem po koni bičem a popustil mu otěže, dokud mezi námi a tou chvějivou vřavou neležely Woking a Send. Mezi Wokingem a Sendem jsem dohnal a předjel doktora.

X. V bouři

Leatherhead je asi dvanáct mil od Maybury Hill. Vzduchem v bujných lukách za Pyrfordem se nesla vůně sena a živé ploty po obou stranách byly sladké a veselé množstvím šípkových růží. Prudká střelba, která vypukla, zatímco jsme sjížděli z Maybury Hill, utichla stejně náhle, jako začala, a večer zůstal velmi klidný a tichý. Dojeli jsme do Leatherheadu bez nehody kolem deváté, kůň si hodinu odpočinul, zatímco jsem u ženiných bratranců povečeřel a svěřil jim ji do péče.

Má žena byla po celou jízdu podivně mlčenlivá a zdála se tížena předtuchou zlého. Mluvil jsem s ní konejšivě, zdůrazňoval, že Marťany váže k jámě pouhá jejich tíha a mohou se z ní nanejvýš trošku vyplazit; ale ona odpovídala jen jednoslovně. Nebýt mého slibu hostinskému, jistě by, mám dojem, naléhala, abych té noci zůstal v Leatherheadu. Kéž bych byl zůstal! Tvář jí, vzpomínám si, při loučení byla velmi bledá.

Já sám jsem byl po celý den horečně rozrušený. Něco velmi podobného té válečné horečce, jaká občas prolétne civilizovanou obcí, mi vniklo do krve, a v hloubi srdce mi tak zcela nevadilo, že se té noci musím vrátit do Maybury. Dokonce jsem se bál, že by ta poslední salva, kterou jsem slyšel, mohla znamenat vyhubení našich vetřelců z Marsu. Nejlépe mohu svůj duševní stav vyjádřit tím, že jsem chtěl být u toho, až jim zasadíme smrtelnou ránu.

Bylo skoro jedenáct, když jsem vyrazil zpátky. Noc byla nečekaně tmavá; mně, který jsem vyšel z osvětlené chodby bratrancova domu, se zdála opravdu černá, a byla stejně horká a dusná jako den. Nad hlavou se rychle hnala mračna, i když ani vánek nepohnul keři kolem nás. Bratrancův sluha zapálil obě lampy. Naštěstí jsem silnici znal důvěrně.

Má žena stála ve světle dveří a dívala se za mnou, dokud jsem nevyskočil na dvojkolku. Pak se náhle otočila a vešla dovnitř a nechala tam bratrance stát vedle sebe, přejíce mi dobrou cestu.

Zpočátku jsem byl trochu stísněn nákazou ženiných obav, ale velmi brzy se mé myšlenky vrátily k Marťanům. V té chvíli jsem byl zcela ve tmě, pokud šlo o průběh večerního boje. Neznal jsem ani okolnosti, které střet vyvolaly. Když jsem projížděl Ockhamem (neboť tak jsem se vracel, ne přes Send a Old Woking), spatřil jsem podél západního obzoru krvavě rudou záři, která, jak jsem se blížil, se pomalu plazila po obloze. Hnaná mračna sbírající se bouře se tam mísila s masami černého a rudého kouře.

Ripleyská ulice byla pustá, a kromě pár osvětlených oken ves neukazovala žádný náznak života; ale těsně jsem unikl nehodě na rohu silnice do Pyrfordu, kde stál hlouček lidí zády ke mně. Jak jsem projížděl, nic mi neřekli. Nevím, co věděli o věcech dějících se za kopcem, a nevím ani, zda tiché domy, kolem nichž jsem projížděl, bezpečně spaly, nebo byly opuštěné a prázdné, nebo zda jejich obyvatelé zděšeni bděli proti hrůze noci.

Od Ripley, dokud jsem neprojel Pyrfordem, jsem byl v údolí řeky Wey a rudou záři jsem neviděl. Když jsem stoupal po malém kopci za pyrfordským kostelem, záře se mi znovu objevila a stromy kolem se zachvěly prvním náznakem bouře, která už byla nade mnou. Pak jsem za sebou zaslechl, jak z pyrfordského kostela odbíjí půlnoc, a potom se objevila silueta Maybury Hill s korunami stromů a střechami černými a ostrými proti rudé záři.

Právě když jsem to spatřil, osvětlila silnici kolem mě strašidelná zelená záře a ukázala vzdálené lesy směrem k Addlestone. Ucítil jsem škub v otěžích. Viděl jsem, že hnaná mračna byla jakoby proklána vláknem zeleného ohně, jenž náhle osvětlil jejich zmatek a padl do pole po mé levici. Byla to třetí padající hvězda!

Těsně za jejím zjevem, a oslepivě fialový proti ní v kontrastu, vyšlehl první blesk sbírající se bouře a nad hlavou vybuchl hrom jako raketa. Kůň popadl udidlo do zubů a splašil se.

K úpatí Maybury Hill vede mírný sjezd, a po něm jsme s rachotem letěli dolů. Jakmile jednou blesky začaly, následovaly tak rychle za sebou, jak jsem to kdy viděl. Údery hromu, které šlapaly jeden druhému na paty a s podivným praskavým doprovodem, zněly spíš jako chod obrovského elektrického stroje než jako obvyklé detonační dunění. Blikavé světlo bylo oslepující a matoucí, a jemné krupobití mi při jízdě ze svahu v nárazech bilo do tváře.

Zprvu jsem si všímal jen silnice před sebou, a pak náhle mou pozornost upoutalo něco, co se rychle pohybovalo po protějším svahu Maybury Hill. Nejprve jsem to pokládal za mokrou střechu domu, ale záblesk za zábleskem ukázaly, že se to pohybuje rychlým kolébavým pohybem. Byl to prchavý obraz – chvíle zmatené tmy, a pak v záblesku jako za bílého dne vystoupily rudé masy sirotčince blízko vrcholu kopce, zelené korunky borovic a ten záhadný předmět ostře, zřetelně a jasně.

A tu věc jsem viděl! Jak ji popsat? Obludná trojnožka, vyšší než mnoho domů, překračující mladé borovice a cestou je odrážející stranou; kráčející stroj z lesklého kovu, nyní jdoucí vřesem; z ní visící článkovaná ocelová lana a rachotivý shon jejího průchodu mísící se s bouřlivým hřměním. Záblesk, a vystoupila zřetelně, nakloněná na jednu stranu, se dvěma nohama ve vzduchu, aby zmizela a téměř okamžitě, jak se zdálo, s dalším zábleskem se objevila znovu, o sto yardů blíž. Dovedete si představit stoličku na dojení, nakloněnou a prudce kutálenou po zemi? Takový dojem ty okamžité záblesky dávaly. Ale místo stoličky si představte velkou masu strojů na podstavci o třech nohách.

Pak náhle byly borovice v lese přede mnou rozraženy, jako rozráží křehký rákos muž tlačící se jím vpřed; byly odlomeny a mrštěny

střemhlav, a objevila se druhá obrovská trojnožka, hnala se, jak se zdálo, přímo proti mně. A já jsem k ní tryskem uháněl! Při pohledu na druhou obludu mi nervy úplně vypověděly. Nezastavuje se, abych se znovu podíval, jsem prudce strhl koňovi hlavu doprava, a v okamžiku se dvojkolka převrátila na koně; oje se s rachotem roztříštila a já byl stranou vymrštěn a těžce dopadl do mělké tůně.

Téměř okamžitě jsem vylezl ven a schoulil se, nohy stále ve vodě, pod chomáčem trnek. Kůň ležel nehybně (zlomil si vaz, chudák!), a při zábleskech blesku jsem viděl černou hmotu převrácené dvojkolky a siluetu kola, které se stále pomalu otáčelo. V dalším okamžiku ten obrovský mechanismus prošel kolem mne a kráčel do kopce k Pyrfordu.

Zblízka byla ta věc neuvěřitelně podivná, neboť to nebyl pouhý necitlivý stroj, který se žene svou cestou. Stroj to byl, se zvonivým kovovým krokem a dlouhými, pružnými, lesklými chapadly (jedno z nich svíralo mladou borovici), která se kolem jeho podivného těla kolébala a rachotila. Vybíral si za chůze cestu, a bronzový kryt, který ho zakrýval svrchu, se pohyboval sem a tam s neodbytným dojmem hlavy, která se rozhlíží. Za hlavním tělem byla obrovská masa bílého kovu jako obří rybářský koš, a obláčky zeleného kouře se při každém kroku té obludy proti mně valily ze spojů končetin. A v okamžiku byla pryč.

Tolik jsem tehdy viděl, všechno nejasně, v blikání blesků, v oslepivých jasech a hustých černých stínech.

Jak kolem procházela, zdvihla ohlušující vítězoslavné zavytí, které přehlušilo i hrom – „Alú! Alú!“ – a za další minutu už byla u svého druha, půl míle daleko, skláněla se nad něčím v poli. Nepochybuji, že ta věc v poli byl třetí z deseti válců, které na nás z Marsu vypálili.

Několik minut jsem tam ležel v dešti a tmě a pozoroval při přerušovaném světle ty obludné kovové bytosti pohybující se v dálce nad vrcholky živých plotů. Začínalo jemné krupobití, a jak přicházelo a od-

cházelo, jejich obrysy se zamlžovaly a pak se znovu zableskly do zřetelnosti. Tu a tam přišla mezera mezi blesky, a noc je pohltila.

Byl jsem promočený kroupami svrchu a vodou z louže zespodu. Chvíli trvalo, než mi můj naprostý úžas dovolil se vyškrábat po břehu výš do suššího místa, nebo vůbec na své bezprostřední nebezpečí myslet.

Nedaleko ode mne byla malá dřevěná jednopokojová chatrč nějakého nájemníka, obklopená kouskem bramborové zahrady. Konečně jsem se vymotal na nohy, a schoulen a využívaje každé příležitosti ke krytí, se vrhl k ní v běhu. Zabušil jsem na dveře, ale lidi uvnitř (byli-li tam) jsem neprobudil, a po chvíli jsem toho nechal, využil jsem na většinu cesty příkopu, a podařilo se mi, nepozorován těmi obludnými stroji, doplazit se do borových lesů směrem k Maybury.

Pod jejich ochranou jsem postupoval dál, mokrý a nyní se třesoucí, směrem k vlastnímu domu. Chodil jsem mezi stromy a snažil se nalézt pěšinu. V lese bylo opravdu velmi tma, neboť blesky už byly řídké a kroupy, které padaly v přívalu, dopadaly v sloupech skulinami hustého listoví.

Kdybych byl plně pochopil význam všeho, co jsem viděl, byl bych si okamžitě razil cestu zpátky přes Byfleet do Street Cobhamu a tak se vrátil k ženě do Leatherheadu. Ale té noci mi v tom bránila cizost věcí kolem mě a moje tělesná bída, neboť jsem byl potlučený, unavený, promočený na kůži, ohlušený a oslepený bouří.

Měl jsem mlhavou představu, že budu pokračovat k vlastnímu domu, a to byla veškerá moje pohnutka. Potácel jsem se mezi stromy, upadl jsem do příkopu a odřel si kolena o prkno, a nakonec jsem s cákáním vylezl do úvozové cesty, která vedla dolů od hostince College Arms. Říkám s cákáním, neboť bouřková voda splachovala písek po svahu v blátivém proudu. Tam v tmě do mě vrazil nějaký muž a odrazil mě dozadu.

Vykřikl hrůzou, odskočil stranou a vyrazil dál, než jsem se dost sebral, abych na něj promluvil. Nápor bouře byl právě na tom místě tak prudký, že jsem s největším úsilím dokázal postupovat do kopce. Přistoupil jsem k plotu po levé straně a šel vedle jeho tyček.

Blízko vrcholu jsem o něco měkkého klopýtl, a při záblesku blesku jsem mezi nohama uviděl hromadu černého sukna a pár bot. Dříve než jsem mohl zřetelně rozeznat, jak ten muž leží, záblesk pominul. Stál jsem nad ním a čekal na další blesk. Když přišel, viděl jsem, že je to statný muž, lacině, ale ne špinavě oblečený; hlavu měl zahnutou pod tělem a ležel skrčený těsně u plotu, jako by byl o něj prudce mrštěn.

Překonávaje odpor přirozený tomu, kdo se nikdy předtím mrtvého těla nedotkl, sklonil jsem se a převrátil ho, abych mu nahmátl srdce. Byl zcela mrtev. Zjevně měl zlomený vaz. Blesk vyšlehl potřetí, a jeho tvář ke mně vyskočila. Vyskočil jsem na nohy. Byl to hostinský od Strakatého psa, jehož povoz jsem si vzal.

Opatrně jsem ho překročil a tlačil se do kopce dál. Prošel jsem kolem policejní stanice a hostince College Arms směrem k vlastnímu domu. Na svahu nic nehořelo, i když z planiny stále šla rudá záře a valící se vřava rudavého kouře bušícího proti vlhkému krupobití. Pokud jsem při záblescích viděl, domy kolem mě byly z větší části nezraněny. U College Arms ležela na silnici tmavá hromada.

Po silnici směrem k Maybury Bridge bylo slyšet hlasy a zvuk kroků, ale neměl jsem odvahu zavolat ani k nim jít. Odemkl jsem si klíčem, zavřel, zamkl a zasunul závoru, dovrávoral se k patě schodiště a posadil se. Má představivost byla plná těch kráčejících kovových oblud a toho mrtvého těla rozraženého o plot.

Krčil jsem se u paty schodiště, zády ke zdi, a prudce se třásl.

XI. U okna

Už jsem řekl, že moje bouře citů mají ve zvyku se samy vyčerpat. Po čase jsem zjistil, že je mi zima a jsem mokrý, a kolem mě na koberci schodů jsou malé loužičky. Zvedl jsem se téměř mechanicky, vešel do jídelny a napil se whisky, a pak mě pohnula potřeba převléknout se.

Když jsem to udělal, zašel jsem nahoru do pracovny, ale proč jsem to udělal, nevím. Okno mé pracovny hledí přes stromy a koleje směrem k Horsellské planině. Ve spěchu našeho odjezdu zůstalo toto okno otevřené. Chodba byla temná, a oproti obrazu, který rám okna uzavíral, zdála se strana pokoje neproniknutelně temná. Zastavil jsem se ve dveřích.

Bouřka přešla. Věže Orientální koleje a borovice kolem nich zmizely, a velmi daleko, osvětlená živou rudou září, byla vidět planina kolem pískovišť. Přes to světlo se čile pohybovaly obrovské černé tvary, groteskní a podivné.

Zdálo se opravdu, že celá krajina v tom směru hoří – široký svah posázený drobnými jazýčky plamene, které se vlnily a svíjely poryvy dohasínající bouře, a vrhaly rudý odraz na zbytky mračen nahoře. Tu i tam přes okno přejel závoj kouře z nějakého bližšího požáru a marťanské tvary zakryl. Nemohl jsem vidět, co dělají, ani jejich zřetelný tvar, ani rozeznat ty černé předměty, na kterých pracovali. Ani bližší oheň jsem neviděl, i když jeho odrazy tančily na stěně a stropě pracovny. Ve vzduchu byl ostrý, pryskyřičný pach pálení.

Bezhlučně jsem zavřel dveře a plížil se k oknu. Jak jsem to dělal, výhled se rozšířil, až na jedné straně dosahoval až k domům kolem wokingského nádraží, a na druhé k ohořelým a zčernalým borovým lesům Byfleetu. Dole pod kopcem, na kolejích, blízko oblouku bylo svět-

lo, a několik domů podél silnice do Maybury a v ulicích u nádraží byly žhnoucí trosky. Světlo na kolejích mě zprvu zmátlo; byla tam černá hromada a živoucí záře, a vpravo od ní řada žlutých obdélníků. Pak jsem pochopil, že je to zničený vlak, přední část roztříštěná a v plamenech, zadní vagóny stále na kolejích.

Mezi těmito třemi hlavními ohnisky světla – domy, vlakem a hořícím krajem směrem k Chobhamu – se táhly nepravidelné plochy tmavé země, prolamované tu a tam úseky slabě žhnoucí a kouřící půdy. Byla to ta nejpodivnější podívaná, ta černá rozloha posázená ohněm. Připomínala mi, víc než cokoliv jiného, hrnčířské kraje v noci. Zprvu jsem nedokázal rozeznat vůbec žádné lidi, i když jsem po nich upřeně pátral. Později jsem proti světlu wokingského nádraží spatřil řadu černých postav spěchajících jedna za druhou přes trať.

A tohle byl ten malý svět, v němž jsem bezpečně žil celá léta, tento ohnivý chaos! Co se za posledních sedm hodin stalo, jsem ještě nevěděl; a nevěděl jsem ani, i když jsem to začínal tušit, vztah mezi těmi mechanickými kolosy a těmi malátnými hroudami, které jsem viděl vyvrhnout z válce. S podivným pocitem neosobního zájmu jsem otočil židli u svého stolu k oknu, posadil se a zíral na zčernalou krajinu, a zvlášť na ty tři obrovské černé věci, které se pohybovaly sem a tam v záři kolem pískovišť.

Zdály se nesmírně zaneprázdněné. Začal jsem se sám sebe ptát, co jsou. Jsou to inteligentní mechanismy? Taková věc, cítil jsem, je nemožná. Nebo v každém sedí Marťan, vládne, řídí, využívá ho, podobně jako sedí a vládne mozek v lidském těle? Začal jsem ty věci srovnávat s lidskými stroji, a poprvé v životě jsem se ptal, jak by obrněnec nebo parní stroj připadaly inteligentnímu nižšímu zvířeti.

Bouře zanechala oblohu jasnou, a nad kouřem hořící země se do západu propadal malý slábnoucí bod Marsu, když do mé zahrady vešel voják. Zaslechl jsem u plotu slabé drhnutí, a probudiv se z letargie, která na mě padla, podíval jsem se dolů a nejasně ho viděl, jak přelézá

tyčky. Při pohledu na jinou lidskou bytost mi otupělost prošla a dychtivě jsem se vyklonil z okna.

„Pst!“ řekl jsem šeptem.

Zarazil se obkročmo na plotě v nerozhodnosti. Pak přelezl a šel přes trávník k rohu domu. Sklonil se a kráčel potichu.

„Kdo tam?“ řekl, také šeptem, stoje pod oknem a zíraje nahoru.

„Kam jdete?“ zeptal jsem se.

„Bůh ví.“

„Snažíte se schovat?“

„Přesně tak.“

„Pojďte do domu,“ řekl jsem.

Sešel jsem dolů, odemkl dveře a pustil ho dovnitř, a znovu zamkl. Nemohl jsem mu vidět do tváře. Byl bez klobouku a kabát měl rozepnutý.

„Bože můj!“ řekl, když jsem ho táhl dovnitř.

„Co se stalo?“ zeptal jsem se.

„Co se nestalo?“ V šeru jsem viděl, že udělal zoufalý posunek. „Smetli nás – prostě nás smetli,“ opakoval zas a znova.

Následoval mě, téměř mechanicky, do jídelny.

„Dejte si whisky,“ řekl jsem a nalil pořádnou dávku.

Vypil ji. Pak si náhle sedl ke stolu, položil hlavu na paže a začal vzlykat a plakat jako malý chlapec, v dokonalém záchvatu citu, zatímco já jsem, s podivným zapomenutím na své vlastní nedávné zoufalství, stál vedle něho a divil se.

Dlouho trvalo, než si uklidnil nervy natolik, aby mohl odpovídat na mé otázky, a potom odpovídal zmateně a přerývaně. Byl pohonič u dělostřelectva a do boje vstoupil teprve asi v sedm. V tu dobu se střílelo přes planinu a říkalo se, že se první skupina Marťanů pomalu plazí pod krytem jakéhosi kovového štítu ke svému druhému válci.

Později se tento štít na nohách trojnožky zvedl a stal se první z bojových trojnožek, které jsem viděl. Dělo, které vezl, bylo odpřaženo

poblíž Horsellu, aby mělo nad pískovišti palebný výhled, a to byl právě jeho příjezd, který střet uspíšil. Jak dělostřelci-pohoniči ustupovali do týlu, jeho kůň šlápl do králičí nory a padl, a jeho vrhl do prohlubně v zemi. Ve stejné chvíli vybuchlo za ním dělo, munice vyletěla do vzduchu, všude kolem byl oheň, a on se našel ležet pod hromadou ohořelých mrtvých mužů a mrtvých koní.

„Ležel jsem bez hnutí," řekl, „vyděšený k smrti, s předkem koně na sobě. Smetli nás. A ten pach – bože! Jako spálené maso! Pád koně mě poranil přes záda, a tak jsem tam musel zůstat ležet, dokud se mi neudělalo líp. Ještě před minutou to byla přesná paráda jako na přehlídce – a pak klopýtnutí, rána, svist!"

„Smetli nás!" řekl.

Dlouho se krčil pod mrtvým koněm a opatrně vykukoval ven přes planinu. Vojáci z Cardiganu zkusili útok, v rozvinuté rojnici, přímo na jámu – jen aby byli smeteni z povrchu zemského. Pak se ta obluda zvedla a začala se v klidu procházet sem a tam planinou mezi těmi několika uprchlíky, s hlavovitým krytem, který se otáčel přesně jako hlava člověka pod kapucí. Jakési rameno neslo složité kovové pouzdro, kolem něhož se jiskřily zelené záblesky, a z jeho ústí vycházel Tepelný paprsek.

Během pár minut nebylo, pokud voják viděl, na planině jediné živé stvoření, a každý keř a strom, který už nebyl zuhelnatělou kostrou, hořel. Husaři zůstali na silnici za ohybem terénu, a tak je neviděl. Slyšel chvíli rachotit Maximovy kulomety a pak utichnout. Obr nechal wokingskou stanici a shluk domů kolem ní až na konec; pak během okamžiku zamířil Tepelný paprsek a městečko se změnilo v hromadu hořících trosek. Ta věc pak Tepelný paprsek vypnula, otočila se k dělostřelci zády a začala se kolébat pryč k doutnajícím borovým lesům, které ukrývaly druhý válec. Zatímco to dělala, z jámy vyrostl druhý třpytivý Titán.

Druhá obluda následovala první, a dělostřelec se začal velmi opatrně plazit po horkém vřesovém popelu směrem k Horsellu. Podařilo se mu dostat živý do příkopu u silnice a tak unikl do Wokingu. Tam se jeho vyprávění začalo trhat. Místo bylo neprůchodné. Zdá se, že tam bylo pár lidí naživu, většinou šílených, mnozí popálení a opařeni. Oheň ho zahnal stranou a schoval se mezi hromadami rozbořené zdi, které byly ještě skoro žhavé, když se jeden z marsovských obrů vracel. Viděl, jak ten pronásleduje nějakého muže, uchopí ho jedním z ocelových chapadel a praští ho hlavou o kmen borovice. Nakonec, po setmění, se dělostřelec rozběhl a přelezl železniční náspy.

Od té chvíle se plížil k Maybury, s nadějí, že se dostane z nebezpečí směrem k Londýnu. Lidé se schovávali v zákopech a sklepích, a mnozí přeživší zamířili k vesnici Woking a k Sendu. Trápila ho žízeň, dokud nenašel u železničního oblouku rozlomené vodovodní potrubí, z něhož voda bublala jako pramen rovnou na silnici.

Takový byl příběh, který jsem z něho kousek po kousku dostal. Jak mi ho vyprávěl a snažil se mi dát spatřit to, co viděl on, uklidňoval se. Od poledne nic nejedl, řekl mi na začátku svého vyprávění, a já jsem našel v komoře kus skopového a chleba a přinesl to do pokoje. Nerozsvítili jsme žádnou lampu, abychom nepřilákali Marťany, a tak nám prsty neustále zavadily o chleba nebo o maso. Jak mluvil, věci kolem nás vystupovaly temně z temnoty a pošlapané keře a polámané růže za oknem začínaly nabývat obrysů. Vypadalo to, že přes trávník se prohnalo mnoho lidí nebo zvířat. Začínal jsem rozeznávat jeho tvář, zčernalou a vyčerpanou – jak nepochybně vypadala i ta moje.

Když jsme dojedli, vyšli jsme tiše po schodech do mé pracovny a já jsem se znovu podíval otevřeným oknem. Za jedinou noc se údolí stalo údolím popela. Plameny už dohořívaly. Tam, kde dřív plápolaly, se teď táhly jen pruhy kouře; ale nespočetné ruiny roztříštěných a vypálených domů, zuhelnatělých a zčernalých stromů, které noc skrývala, teď v nelítostném světle úsvitu stály holé a strašné. Tu a tam přece jen

nějaký předmět měl to štěstí a unikl – bílý železniční návěstní semafor zde, konec skleníku onde, bílé a čisté uprostřed zkázy. Nikdy předtím v dějinách válčení nebylo ničení tak nerozlišující a tak všeobecné. A ve stále silnějším světle z východu stáli u jámy tři kovoví obři, s otáčejícími se kryty, jako by přehlíželi tu spoušť, kterou způsobili.

Zdálo se mi, že jáma se zvětšila, a každou chvíli z ní stoupaly k jasnějšímu úsvitu obláčky živě zeleného výparu – stoupaly, vířily, trhaly se a mizely.

Za nimi se tyčily sloupy ohně kolem Chobhamu. Při prvním doteku dne se změnily ve sloupy krvavě rudého kouře.

XII. Čeho jsem byl svědkem při zkáze Weybridge a Shepperton

Jak úsvit sílil, odstoupili jsme od okna, u něhož jsme sledovali Marťany, a sešli jsme velmi tiše dolů.

Dělostřelec se mnou souhlasil, že dům není místo, kde zůstat. Řekl, že si předsevzal zamířit k Londýnu a odtamtud se vrátit ke své baterii – číslo dvanáct jízdního dělostřelectva. Mým plánem bylo okamžitě se vrátit do Leatherheadu; a síla Marťanů na mě tak zapůsobila, že jsem se rozhodl odvézt svou ženu do Newhavenu a hned nato opustit s ní zemi. Už jsem totiž jasně viděl, že okolí Londýna se nutně stane dějištěm katastrofálního boje, než budou taková stvoření zničena.

Mezi námi a Leatherheadem však ležel třetí válec se svými obry, kteří jej střežili. Kdybych byl sám, myslím, že bych to zkusil a vyrazil napříč krajem. Ale dělostřelec mě odrazoval: „Není to vlídnost k pořádné ženě," řekl, „udělat z ní vdovu;" a nakonec jsem souhlasil, že půjdu s ním pod ochranou lesů na sever až ke Street Cobhamu, než se s ním rozloučím. Odtamtud bych udělal velkou objížďku přes Epsom, abych se dostal do Leatherheadu.

Měl jsem vyrazit okamžitě, ale můj společník byl v aktivní službě a věděl to líp. Donutil mě prohledat dům a najít placatici, kterou naplnil whisky; a každou volnou kapsu jsme vyložili balíčky sušenek a plátky masa. Pak jsme se vyplížili z domu a seběhli, jak nejrychleji jsme mohli, dolů tou nerovnou cestou, po níž jsem přišel přes noc. Domy se zdály opuštěné. Na cestě ležela těsně u sebe skupina tří zuhelnatělých těl, zabitých Tepelným paprskem; a tu a tam ležely věci, které lidé upustili – hodiny, pantofel, stříbrná lžíce a podobné chudé cennosti. Na rohu, kde se zahýbá k poště, se překotil malý vozík, nalo-

žený bednami a nábytkem, bez koně, na zlomeném kole. Pokladna byla ve spěchu rozbita a odhozena pod trosky.

Kromě strážního domku u sirotčince, který ještě hořel, zde žádný dům příliš neutrpěl. Tepelný paprsek oholil vrchy komínů a šel dál. Přesto, kromě nás, nezdálo se být na Maybury Hillu ani živáčka. Většina obyvatel unikla, předpokládám, Starou wokingskou silnicí – tou, kterou jsem jel do Leatherheadu – anebo se poschovávali.

Sešli jsme uličkou kolem těla muže v černém, teď promočeného včerejším krupobitím, a vnořili se do lesů pod úpatím kopce. Prodírali jsme se jimi k železnici, aniž bychom potkali živou duši. Lesy za tratí byly jen zjizvené a zčernalé trosky lesů; stromy z větší části popadaly, ale určitá část jich pořád stála – smutné šedé kmeny s tmavohnědým listím místo zeleného.

Na naší straně oheň zuhelnatěl nejbližší stromy, nic víc; nestihl se tam zachytit. Na jednom místě dřevorubci pracovali v sobotu; na mýtince ležely poražené a čerstvě osekané stromy, u pily a jejího motoru hromady pilin. Nedaleko stála provizorní bouda, prázdná. Toho rána nebyl ani závan větru a všechno kolem bylo zvláštně tiché. Dokonce i ptáci mlčeli, a jak jsme spěchali dál, mluvili jsme s dělostřelcem šeptem a pořád jsme se ohlíželi přes rameno. Jednou nebo dvakrát jsme se zastavili, abychom poslouchali.

Po chvíli jsme se blížili k silnici, a přitom jsme uslyšeli klapot kopyt a mezi kmeny stromů jsme spatřili tři jezdce z jízdy, kteří pomalu jeli směrem k Wokingu. Zavolali jsme na ně a oni se zastavili, zatímco jsme k nim pospíchali. Byl to poručík a dva vojíni osmého husarského pluku, s podstavcem podobným teodolitu, který mi dělostřelec označil za heliograf.

„Vy jste první, kdo mi tudy dnes ráno jde naproti," řekl poručík. „Co se tam děje?"

Jeho hlas i tvář byly dychtivé. Vojáci za ním se zvědavě dívali. Dělostřelec seskočil z náspu na cestu a zasalutoval.

„Dělo zničené v noci, pane. Schovával jsem se. Snažím se dostat zpátky k baterii, pane. Marťany uvidíte, předpokládám, asi půl míle po téhle silnici.“

„Čert ví, jak vypadají?“ zeptal se poručík.

„Obři v brnění, pane. Sto stop vysocí. Tři nohy a tělo jako z hliníku, s obrovskou hlavou v krytu, pane.“

„Jděte pryč!“ řekl poručík. „Co je to za nehorázný nesmysl!“

„Uvidíte, pane. Nesou takovou skříňku, pane, která chrlí oheň a zabije vás na místě.“

„Jak to myslíte – dělo?“

„Ne, pane,“ a dělostřelec začal živě líčit Tepelný paprsek. V polovině ho poručík přerušil a podíval se vzhůru na mě. Pořád jsem stál na náspu u silnice.

„Je to docela pravda,“ řekl jsem.

„Nu,“ řekl poručík, „patří k mé službě to taky vidět. Poslyšte,“ – obrátil se k dělostřelci – „jsme sem posláni, abychom vyklidili lidi z domů. Běžte dál a ohlaste se brigádnímu generálu Marvinovi, povězte mu, co víte. Je ve Weybridgi. Víte, kudy?“

„Vím,“ řekl jsem; a on otočil koně znovu na jih.

„Půl míle, říkáte?“ zeptal se.

„Nanejvýš,“ odpověděl jsem a ukázal přes vrcholky stromů k jihu. Poděkoval mi a odjel a víc jsme je už neviděli.

O kus dál jsme na cestě potkali skupinu tří žen a dvou dětí, které vyklízely dělnický domek. Získaly malý ruční vozík a nakládaly na něj špinavě vypadající uzlíky a ošumělý nábytek. Všechny byly tak pilně zaneprázdněné, že s námi při míjení nepromluvily.

U byfleetské stanice jsme vyšli z borového lesa a shledali jsme kraj v ranním slunci klidný a pokojný. Byli jsme tam daleko mimo dosah Tepelného paprsku, a kdyby nebylo tichého opuštění některých domů, rušného balení v jiných a hloučku vojáků, kteří stáli na mostě

přes železnici a dívali se dolů po trati směrem k Wokingu, den by se zdál být jako každá jiná neděle.

Po silnici směrem k Addlestoneu se skřípavě sunulo několik selských vozů a kár, a vtom jsme bránou pole uviděli, přes rovnou louku, šest dvanáctiliberních děl stojících úhledně v stejných vzdálenostech a mířících k Wokingu. Dělostřelci stáli u děl a čekali, vozy s municí byly v pracovní vzdálenosti. Muži stáli skoro jako při přehlídce.

„To je dobré!“ řekl jsem. „Dostanou aspoň jednu čistou ránu.“

Dělostřelec u brány zaváhal.

„Já půjdu dál,“ řekl.

Dál směrem k Weybridgi, hned za mostem, bylo několik mužů v bílých pracovních kabátech, kteří házeli dlouhý val, a za ním další děla.

„Je to beztak jen luk a šípy proti blesku,“ řekl dělostřelec. „Ještě ten ohnivý paprsek neviděli.“

Důstojníci, kteří neměli zrovna práci, stáli a dívali se přes vrcholky stromů k jihozápadu, a muži, kteří kopali, se každou chvíli zastavili, aby se podívali stejným směrem.

Byfleet byl v rozruchu; lidé balili a asi dvacet husarů, někteří sesedlí, někteří na koni, je kolem sebe honilo. Ve vesnické ulici se nakládaly tři nebo čtyři černé vládní vozy s kříži v bílých kruzích a starý omnibus, mezi dalšími povozy. Byly tam desítky lidí, většinou dostatečně nedělních, aby si oblékli nejlepší šaty. Vojáci měli největší potíže, aby jim vysvětlili vážnost jejich postavení. Viděli jsme jednoho scvrklého starce s obrovskou bednou a dobře dvěma tucty květináčů s orchidejemi, jak se rozzlobeně dohaduje s desátníkem, který by je nechal ležet. Zastavil jsem se a chytil ho za rameno.

„Víte, co je támhle?“ řekl jsem a ukázal na vrcholky borovic, které skrývaly Marťany.

„Hm?“ otočil se. „Vysvětloval jsem, že tyhle jsou cenné.“

„Smrt!“ vykřikl jsem. „Smrt se blíží! Smrt!“ a nechal jsem ho, ať si to stráví, pokud dokáže, a spěchal za dělostřelcem. Na rohu jsem se

ohlédl. Voják ho opustil a on tam pořád stál u své bedny s květináči orchidejí nahoře na víku a nejistě hleděl přes stromy.

Nikdo nám ve Weybridgi nedokázal říct, kde je zřízený hlavní stan; celé místo bylo v takovém zmatku, jaký jsem v žádném městě předtím neviděl. Vozy, kočáry všude, nejzvláštnější směsice dopravních prostředků a koňského masa. Vážení obyvatelé místa, muži v golfových a veslařských úborech, pěkně oblečené manželky, balili, povaleči od řeky horlivě pomáhali, děti nadšené, většinou vysoce potěšené touto neobvyklou obměnou své nedělní zkušenosti. Uprostřed toho všeho statečně odbýval ranní bohoslužbu zasloužilý vikář a jeho zvon tloukl vysoko nad vzrušením.

S dělostřelcem jsme se posadili na schod kašny s pitnou vodou a jakž takž pojedli to, co jsme s sebou nesli. Vojenské hlídky – zde už ne husaři, ale granátníci v bílém – varovaly lidi, aby okamžitě odešli nebo se ukryli ve sklepích, jakmile palba začne. Když jsme přecházeli železniční most, viděli jsme, jak se v okolí nádraží shromažďuje stále větší dav a jak je přeplněné nástupiště nahromaděno bednami a balíky. Běžná doprava byla, pokud vím, přerušena, aby mohly projet jednotky a děla do Chertsey, a slyšel jsem potom, že se o místa ve zvláštních vlacích, vypravovaných později v hodinu, strhl divoký boj.

Zůstali jsme ve Weybridgi do poledne, a v onu hodinu jsme se ocitli u místa poblíž sheppertonského zdymadla, kde se Wey a Temže spojují. Část té doby jsme strávili tím, že jsme pomáhali dvěma stařenám balit malý vozík. Wey má trojité ústí, a na tomto místě si lze pronajmout loďky, a byl zde přívoz přes řeku. Na sheppertonské straně stála hospoda s trávníkem a za ní se nad stromy tyčila věž sheppertonského kostela – nahradila ji od té doby věžička.

Zde jsme našli vzrušený a hlučný dav uprchlíků. Útěk ještě nedorostl do paniky, ale už tu bylo mnohem víc lidí, než kolik všechny loďky, jezdící sem a tam, dokázaly přepravit. Lidé přicházeli udýchaní pod těžkými břemeny; jeden manželský pár dokonce nesl mezi sebou

dveře od kolny, na nichž byla naložena část jejich domácího majetku. Jeden muž nám řekl, že se pokusí uprchnout ze sheppertonské stanice.

Hodně se křičelo a jeden muž dokonce žertoval. Lidé tu podle všeho měli představu, že Marťané jsou jednoduše obávaní lidé, kteří by snad mohli zaútočit a vyplenit město a kteří budou nakonec jistě zničeni. Každou chvíli pohlédli nervózně přes Wey na louky směrem k Chertsey, ale na druhé straně bylo všechno klidné.

Za Temží, kromě místa, kde loďky přistávaly, bylo všechno tiché, v ostrém kontrastu se stranou surreyskou. Lidé, kteří tam z loděk vystupovali, se vydali po uličce. Velký převozník právě dokončil jednu cestu. Tři nebo čtyři vojáci stáli na trávníku hospody, zírali a žertovali o uprchlících, aniž by nabídli pomoc. Hospoda byla zavřená, protože byla v zakázaných hodinách.

„Co to je?“ zvolal lodník, a „Drž hubu, blázne!“ řekl muž vedle mne štěkajícímu psu. Pak se zvuk ozval znovu, tentokrát ze směru od Chertsey – tlumená rána, zvuk děla.

Boj začínal. Téměř okamžitě převzaly refrén neviditelné baterie na druhé straně řeky vpravo – neviditelné pro stromy – a jedna za druhou těžce pálily. Nějaká žena vykřikla. Všichni stáli strnulí při tom náhlém rozruchu bitvy, u nás a přitom pro nás neviditelné. Nebylo vidět nic kromě plochých luk, krav, které se většinou nerušeně pásly, a stříbřitých vrbových pňů, nehybných v teplém slunci.

„Vojáci je zarazí,“ řekla žena vedle mne, nejistě. Nad vrcholky stromů vystupovala mlžná opona.

Pak jsme náhle daleko nad řekou spatřili vyvalení kouře, obláček kouře, který vyletěl do vzduchu a visel; a vzápětí se půda pod nohama zvedla a vzduchem otřásla těžká exploze, roztříštila dvě nebo tři okna v blízkých domech a nás nechala v úžasu.

„Tady jsou!“ vykřikl muž v modrém svetru. „Tam! Vidíte je? Tam!“

Rychle, jeden za druhým, jeden, dva, tři, čtyři obrnění Marťané se objevili daleko nad malými stromy přes rovné louky, které se táhly k Chertsey, a chvatně kráčeli k řece. Zprvu se zdáli jako malé postavy pod kapucemi, pohybující se kolébavým krokem, rychle jako letící ptáci.

Pak se, přibližujíc se k nám napříč, objevil pátý. Jejich pancéřovaná těla se blyštila na slunci, jak se rychle hnali ke dělům a jak se přibližovali, rychle rostli. Jeden na krajní levici, ten nejvzdálenější, mávl obrovskou skříňkou vysoko do vzduchu, a strašidelný, hrozný Tepelný paprsek, který jsem už viděl v pátek večer, se rozlétl k Chertsey a zasáhl městečko.

Při pohledu na ta zvláštní, rychlá a strašná stvoření se zdálo, že dav u vody na chvíli zkameněl hrůzou. Nebyl výkřik ani křik, ale ticho. Pak chraplavý šepot a pohyb nohou – šplouchání ve vodě. Muž, příliš vyděšený, aby pustil kufr, který nesl na rameni, se otočil a mě srazil úderem rohu svého břemene. Nějaká žena mě odstrčila rukou a prohnala se kolem mne. Otočil jsem se s davem, ale nebyl jsem na myšlení příliš vyděšený. V hlavě mi tkvěl strašný Tepelný paprsek. Pod vodu! To je ono!

„Pod vodu!“ vykřikl jsem, aniž mě kdo poslouchal.

Znovu jsem se obrátil a vrhl se k blížícímu se Marťanovi, pryč přes štěrkovou pláž a střemhlav do vody. Jiní udělali totéž. Loďka plná lidí, která se zrovna vracela ke břehu, vysypala pasažéry ven, zatímco jsem je prohnal kolem. Kameny mi klouzaly pod nohama bahnem, a řeka byla tak nízká, že jsem uběhl snad dvacet stop, skoro ani ne po pás. Pak, když se Marťan nade mnou tyčil sotva dvě stě yardů daleko, vrhl jsem se dopředu pod hladinu. Šplouchy lidí v loďkách, kteří skákali do řeky, mi zněly v uších jako hromobití. Lidé spěšně přistávali na obou stranách řeky. Ale marsovský stroj se už nestaral o lidi, kteří pobíhali sem a tam, o nic víc, než by se člověk staral o zmatek mravenců v hnízdě, do něhož kopl. Když jsem, napůl udušen, vynořil hlavu nad

vodu, Marťanův kryt mířil na baterie, které stále střílely přes řeku, a jak postupoval, kýval volně na čemsi, co muselo být generátor Tepelného paprsku.

V příštím okamžiku byl na břehu a jedním krokem překročil polovinu řeky. Kolena jeho předních nohou se ohnula na vzdálenějším břehu a v příští chvíli se znovu zvedl do plné výšky, těsně u vesnice Shepperton. Vzápětí šest děl, o kterých nikdo na pravém břehu nic nevěděl, protože byla ukryta za okrajem oné vesnice, vystřelilo současně. Náhlý blízký otřes – poslední těsně za prvním – mi roztřásl srdce. Obluda už zvedala skříňku generující Tepelný paprsek, když první granát vybuchl šest yardů nad krytem.

Vykřikl jsem úžasem. Neviděl jsem a nemyslel na další čtyři marsovské obludy; moje pozornost byla upřena na bližší příhodu. Současně vybuchly ve vzduchu u těla dva další granáty, zatímco kryt se otočil tak, aby přijal, ale ne tak, aby uhnul čtvrtému granátu.

Granát vybuchl přímo v tváři té věci. Kryt se vyboulil, zablýskal se a byl odvanut v tuctu rozcupovaných úlomků rudého masa a jiskřivého kovu.

„Zásah!“ vykřikl jsem něčím mezi výkřikem a jásotem.

Slyšel jsem odpovídající výkřiky lidí ve vodě kolem mne. S tím chvilkovým jásotem bych skoro vyskočil z vody.

Bezhlavý kolos se potácel jako opilý obr; ale nespadl. Zázrakem získal zpět rovnováhu, a bez ohledu na své kroky, s kamerou, která vysílala Tepelný paprsek, teď strnule drženou vzhůru, se potácel rychle k Sheppertonu. Živoucí inteligence, Marťan uvnitř krytu, byl zabit a rozprášen do čtyř nebeských stran, a ta věc teď byla jen pouhý složitý kovový přístroj, vířící ke zkáze. Hnala se v přímé čáře, neschopná řízení. Narazila do věže sheppertonského kostela a srazila ji dolů, jako by to způsobil náraz beranidla, uhnula stranou, zabloudila dál a s obrovskou silou se zřítila do řeky, mimo můj dohled.

Prudká exploze otřásla vzduchem a chrstanec vody, páry, bahna a roztříštěného kovu vystřelil vysoko do nebe. Jak dopadla kamera Tepelného paprsku do vody, voda okamžitě vyšlehla do páry. V příští chvíli se zpoza ohybu proti proudu valila obrovská vlna jako kalné přívalové vzedmutí, ale skoro vařicí horká. Viděl jsem lidi, jak se dřou k břehu, a jejich křik a volání jsem slabě slyšel přes syčení a hukot marsovského zřícení.

Na okamžik jsem nedbal horka, zapomněl na zjevnou potřebu sebezáchovy. Prošel jsem rozbouřenou vodou, odstrčil přitom muže v černém, až jsem mohl vidět za ohyb. Půl tuctu opuštěných loděk se bezcílně houpalo na zmatku vln. Padlý Marťan se mi objevil po proudu, ležel přes řeku a většinou pod hladinou.

Z vraku se valily husté mraky páry, a skrz divoce vířící chuchvalce jsem střídavě a nejasně viděl obrovské údy, jak tlučou do vody a vyvrhují do vzduchu šplouchy, cákance bahna a pěny. Chapadla se komíhala a tloukla jako živoucí paže, a nebýt bezmocné bezúčelnosti těch pohybů, bylo to, jako by nějaký zraněný tvor zápasil o život uprostřed vln. Ohromné množství rezavě hnědé tekutiny tryskalo v hlučných pramenech ze stroje.

Mou pozornost odvedl od toho smrtelného zmítání zuřivý ječivý zvuk, jako sirény v našich průmyslových městech. Muž po kolena ve vodě u vlečné stezky na mě neslyšitelně křičel a ukazoval. Ohlédl jsem se zpět a uviděl, jak ostatní Marťané postupují obrovskými kroky po břehu od Chertsey. Sheppertonská děla tentokrát promluvila marně.

Nato jsem se okamžitě ponořil pod vodu a se zadrženým dechem – až se každý pohyb stal mukou – jsem se bolestivě potácel dopředu pod hladinou, jak dlouho jen jsem mohl. Voda se kolem mne bouřila a rychle se rozpalovala.

Když jsem na okamžik vynořil hlavu, abych nabral dech a setřásl si vlasy a vodu z očí, pára se zvedala ve vířivé bílé mlze, která zprvu Marťany docela zakryla. Hluk byl ohlušující. Pak jsem je matně spatřil,

obrovské šedé postavy, zveličené mlhou. Prošli kolem mne, a dva se sklonili nad pěnícími, rozbouřenými troskami svého druha.

Třetí a čtvrtý stáli po jeho boku ve vodě, jeden snad dvě stě yardů ode mne, druhý směrem k Lalehamu. Generátory Tepelných paprsků kývaly vysoko a syčící paprsky bily sem a tam.

Vzduch byl plný zvuků, ohlušujícího a matoucího střetu hluků – kovový rachot Marťanů, praskot padajících domů, bouchnutí stromů, plotů a kůlen vzplanulých ohněm, praskání a hukot ohně. Z řeky stoupal hustý černý kouř, aby se mísil s párou, a jak Tepelný paprsek jezdil sem a tam po Weybridgi, jeho dopad označovaly záblesky žhavé běli, které vzápětí ustupovaly kouřovému tanci rudých plamenů. Bližší domy ještě stály netknuté a čekaly na svůj osud, stínové, mdlé a bledé v páře, s ohněm za nimi pobíhajícím sem a tam.

Snad na okamžik jsem tam stál, po prsa v téměř vařicí vodě, oněmělý svým postavením, bez naděje na únik. Skrze šlehy páry jsem viděl lidi, kteří byli se mnou v řece, jak se škrábou z vody mezi rákosím jako malé žáby spěchající trávou před postupujícím mužem, nebo jak pobíhají v naprostém zmatku po vlečné stezce.

Pak náhle se bílé záblesky Tepelného paprsku rozehnaly ke mně. Domy se při jeho doteku rozpouštěly, propadaly se dovnitř a chrlily plameny; stromy se s hukotem měnily v oheň. Paprsek sjížděl po vlečné stezce a slízával lidi, kteří pobíhali sem a tam, a dorazil k vodě sotva padesát yardů ode mne. Přelétl přes řeku k Sheppertonu a voda v jeho stopě se zvedla ve vroucím pruhu s hřebenem páry. Otočil jsem se ke břehu.

V příštím okamžiku na mne už dorazila ta obrovská vlna, blízko bodu varu. Vykřikl jsem nahlas, a opařený, napůl oslepený, trpící jsem se potácel sykotem a varem vody ke břehu. Kdyby mi uklouzla noha, byl by to konec. Padl jsem bezmocně, na plný dohled Marťanů, na širokou holou štěrkovou kosu, která sbíhá dolů a vyznačuje úhel Wey a Temže. Nečekal jsem už nic jiného než smrt.

Mám matnou vzpomínku, jak noha Marťana dopadla na dvacet yardů od mé hlavy, zaryla se přímo do volného štěrku, vířila jím sem a tam a znovu se zvedla; na dlouhé napětí, a pak na to, jak ti čtyři nesou mezi sebou trosky svého druha, teď jasní, teď skoro mizejí za závojem kouře, ustupujíce donekonečna – jak se mi zdálo – přes obrovský prostor řeky a luk. A pak jsem si velmi pomalu uvědomil, že jsem jakýmsi zázrakem unikl.

XIII. Jak jsem se setkal s kurátem

Po té náhlé lekci v moci pozemských zbraní se Marťané stáhli na svou původní pozici na Horsellské planině; a ve svém spěchu, zatíženi troskami svého rozbitého druha, bezpochyby přehlédli mnoho takto zbloudilých a zanedbatelných obětí, jako jsem byl já. Kdyby svého druha nechali a vyrazili okamžitě dál, nebylo v tu chvíli mezi nimi a Londýnem nic víc než baterie dvanáctiliberních děl, a jistě by dorazili do hlavního města dřív než zprávy o jejich postupu; jejich příchod by byl stejně náhlý, strašný a ničivý jako zemětřesení, které před stoletím zničilo Lisabon.

Oni ale nespěchali. Válec za válcem letěl meziplanetárním prostorem; každých čtyřiadvacet hodin jim přinášelo posilu. A mezitím vojenské a námořní úřady, nyní plně obeznámené s obrovskou mocí svých protivníků, pracovaly se zuřivou energií. Každou minutu se do pozice dostávalo nové dělo, až před soumrakem skrývala každá loučka, každá řada předměstských vil na kopcovitých svazích u Kingstonu a Richmondu očekávající černé ústí hlavně. A tím vyhořelým a zpustošeným krajem – snad dvacet čtverečních mil dohromady – který obklopoval marsovský tábor na Horsellské planině, zuhelnatělými a vypálenými vesnicemi mezi zelenými stromy, zčernalými a kouřícími arkádami, které byly ještě včera borovými lesíky, se plížili oddaní zvědi s heliografy, kteří měli pak varovat dělostřelce před blížícími se Marťany. Marťané ale už chápali, co dokáže naše dělostřelectvo, a nebezpečí blízkosti lidí, a ani jediný muž se neodvážil přiblížit se blíž než na míli k některému z válců, leda za cenu života.

Zdá se, že tito obři strávili dřívější část odpoledne pobíháním sem a tam a přenášením všeho z druhého a třetího válce – druhého

v Addlestoneu na golfovém hřišti a třetího v Pyrfordu – do své původní jámy na Horsellské planině. Nad ní, nad zčernalým vřesem a zříceninami budov, které se táhly široko daleko, stál jeden jako hlídač, zatímco ostatní opustili své obrovské bojové stroje a sestoupili do jámy. Pracovali tam tvrdě do pozdní noci, a tyčící se sloup hustého zeleného kouře, který odtamtud stoupal, bylo vidět z kopců u Merrow, a dokonce i z Banstead a Epsom Downs, jak se tvrdí.

A zatímco se Marťané za mnou takto chystali k příštímu výpadu a přede mnou se lidstvo chystalo k bitvě, prodíral jsem se s nekonečnými útrapami a námahou z ohně a kouře hořícího Weybridge směrem k Londýnu.

Spatřil jsem opuštěnou loďku, velmi malou a vzdálenou, jak unáší po proudu; a odhodil jsem většinu promočených šatů a vrhl se za ní, dostihl ji, a tak jsem unikl z té zkázy. V loďce nebyla vesla, ale podařilo se mi, nakolik mi mé napolo opařené ruce dovolovaly, pádlovat po proudu k Hallifordu a Waltonu, pohybuje se velmi zdlouhavě a stále se ohlížeje za sebe, jak si dobře dokážete představit. Držel jsem se řeky, protože jsem si myslel, že voda mi dává nejlepší šanci uniknout, pokud by se ti obři vrátili.

Horká voda z Marťanova zřícení plula se mnou po proudu, takže po většinu první míle jsem toho z obou břehů moc neviděl. Jednou jsem ale rozeznal řetěz černých postav, jak spěchají přes louky od Weybridge. Halliford, jak se zdálo, byl opuštěný, a několik domů obrácených k řece hořelo. Bylo zvláštní vidět to místo tak klidné, tak zpustošené pod horkým modrým nebem, s kouřem a drobnými praménky plamene vystupujícími rovně do odpoledního žáru. Nikdy předtím jsem neviděl hořící domy bez průvodu překážejícího davu. O něco dál kouřily a žhnuly suché rákosy nahoře na břehu, a čára ohně ve vnitrozemí pochodovala vytrvale přes pozdní pole sena.

Dlouho jsem jen plul, tak jsem byl zubožený a unavený po tom násilí, které jsem prožil, a tak palčivé bylo horko na vodě. Pak mě strach

znovu přemohl a já se opět pustil do pádlování. Slunce mi pálilo holá záda. Nakonec, když se za ohybem začal rýsovat waltonský most, moje horečka a mdlota přemohly můj strach, a přistal jsem na middlesexském břehu a lehl si, smrtelně nemocný, do vysoké trávy. Hádám, že čas byl tehdy asi čtyři nebo pět hodin. Za chvíli jsem vstal, prošel snad půl míle, aniž bych potkal živáčka, a pak jsem si znovu lehl do stínu živého plotu. Zdá se mi, že si vzpomínám, jak jsem si při tom posledním výpadu něco bloudivě povídal. Měl jsem také obrovskou žízeň a hořce jsem litoval, že jsem se nenapil víc vody. Je zvláštní, že jsem cítil zlobu na svou ženu; neumím to vysvětlit, ale má bezmocná touha dostat se do Leatherheadu mě trápila nad míru.

Nepamatuji si zřetelně příchod kuráta, takže jsem patrně usnul. Uvědomil jsem si ho jako sedící postavu v košili se sazemi umazanými rukávy, s obličejem obráceným vzhůru, hladce oholeným, zírajícím na slabé mihotání, které tančilo po obloze. Nebe bylo takové, kterému se říká makrelí – řady a řady slabých chmýřnatých oblaků, právě obarvených letním západem slunce.

Posadil jsem se, a při šelestu mého pohybu se na mě rychle podíval.

„Máte vodu?“ zeptal jsem se zprudka.

Zavrtěl hlavou.

„Prosíte o vodu už hodinu,“ řekl.

Chvíli jsme mlčeli a vzájemně se měřili. Odvažuji se tvrdit, že jsem mu připadal jako dost zvláštní zjev, nahý, až na vodou nasáklé kalhoty a ponožky, opařený, s obličejem a rameny začerněnými kouřem. Jeho tvář byla jemně slabá, bradu měl ustupující a vlasy mu ležely v drobných, skoro slámových kadeřích na nízkém čele; oči měl spíš velké, bledě modré a tupě hleděly. Mluvil zprudka, s pohledem prázdně odvráceným ode mne.

„Co to znamená?“ řekl. „Co ty věci znamenají?“

Zíral jsem na něho a nedal mu odpověď.

Natáhl tenkou bílou ruku a promluvil skoro žalobně.

„Proč jsou tyhle věci dopuštěny? Jakých hříchů jsme se dopustili? Dopolední bohoslužba skončila, procházel jsem se po silnicích, abych si pročistil hlavu před odpolední – a vtom – oheň, zemětřesení, smrt! Jako by to byly Sodoma a Gomora! Všechno naše dílo zničené, všechno dílo – – – Co jsou tihle Marťané?“

„A co jsme my?“ odpověděl jsem, odkašlávaje si.

Chytil se za kolena a znovu se obrátil, aby se na mě podíval. Snad půl minuty na mě mlčky zíral.

„Procházel jsem se po silnicích, abych si pročistil hlavu,“ řekl. „A najednou – oheň, zemětřesení, smrt!“

Upadl zpět do mlčení, s bradou skoro až na kolenou.

Vzápětí začal máchat rukou.

„Všechno dílo – všechny nedělní školy – co jsme udělali – co udělal Weybridge? Všechno pryč – všechno zničeno. Kostel! Před třemi roky jsme ho obnovili. Pryč! Smeten z povrchu zemského! Proč?“

Další pauza, a vybuchl znovu jako šílený.

„A dým jejího požáru stoupá vzhůru na věky věků!“ vykřikl.

Oči mu plály a vztyčil kostnatý prst směrem k Weybridgi.

Pomalu jsem si o něm začínal dělat obrázek. Obrovská tragédie, do níž byl vtažen – bylo jasné, že je to uprchlík z Weybridge – ho dovedla až na samou hranici rozumu.

„Jsme daleko od Sunbury?“ zeptal jsem se věcným tónem.

„Co máme dělat?“ otázal se. „Jsou tato stvoření všude? Byla jim země vydána?“

„Jsme daleko od Sunbury?“

„Ještě dnes ráno jsem sloužil ranní bohoslužbu – – –“

„Věci se změnily,“ řekl jsem klidně. „Musíte si zachovat chladnou hlavu. Pořád je naděje.“

„Naděje!“

„Ano. Spousta naděje – i při vší té zkáze!“

Začal jsem mu vysvětlovat svůj názor na naše postavení. Nejdřív naslouchal, ale jak jsem pokračoval, probleskující zájem v jeho očích znovu ustoupil onomu tupému pohledu a jeho pozornost ode mne odběhla.

„Toto musí být začátek konce," řekl a přerušil mne. „Konec! Velký a strašný den Hospodinův! Kdy lidé budou volat na hory a na skály, aby na ně padly a skryly je – skryly je před tváří Toho, který sedí na trůnu!"

Začínal jsem rozumět situaci. Přestal jsem se namáhavě dohadovat, s obtížemi jsem vstal a stoje nad ním jsem mu položil ruku na rameno.

„Buďte mužem!" řekl jsem. „Jste vyděšen k smrti! Co je taková víra platná, zhroutí-li se v neštěstí? Vzpomeňte si, co zemětřesení a povodně, války a sopky lidem udělaly v minulosti! Myslel jste, že Bůh Weybridge z toho vyňal? Není to pojišťovací agent."

Chvíli seděl bezhlasně.

„Ale jak můžeme uprchnout?" zeptal se najednou. „Jsou nezranitelní, jsou nelítostní."

„Ani jedno, ani snad druhé," odpověděl jsem. „A čím mocnější jsou, tím chladnější a opatrnější musíme být my. Jeden z nich byl zabit tamhle, není to ani tři hodiny."

„Zabit!" řekl a rozhlížel se. „Jak mohou být Boží služebníci zabíjeni?"

„Viděl jsem to na vlastní oči." Pustil jsem se do vyprávění. „Dostali jsme se shodou okolností do srdce té bouře," řekl jsem, „a to je všechno."

„Co je to za mihotání na nebi?" zeptal se zprudka.

Řekl jsem mu, že to je signalizující heliograf – že to je znamení lidské pomoci a lidského úsilí na nebi.

„Jsme uprostřed toho," řekl jsem, „jak je to tu tiché. To mihotání na nebi mluví o nastávající bouři. Tam, předpokládám, jsou Marťané,

a směrem k Londýnu, kde se zvedají ty kopce u Richmondu a Kingstonu a kde stromy skýtají úkryt, se budují ochranné valy a staví děla. Zanedlouho sem Marťané přijdou znovu.“

A sotva jsem to dořekl, vyskočil na nohy a gestem mě zastavil.

„Poslouchejte!“ řekl.

Z nízkých kopců za vodou se ozval dumavý hukot vzdálených děl a vzdálený, zvláštní nářek. Pak všechno utichlo. Chroust ševelivě přelétl přes živý plot. Vysoko na západě visel srpek měsíce slabý a bledý nad kouřem Weybridge a Shepperton a nad horkým, nehybným nádherným západem slunce.

„Měli bychom se dát touhle pěšinou,“ řekl jsem, „na sever.“

XIV. V Londýně

Můj mladší bratr byl v Londýně, když Marťané dopadli u Wokingu. Byl to medik, který se chystal na blízkou zkoušku, a o příletu neslyšel nic až do sobotního rána. Sobotní ranní noviny obsahovaly, kromě dlouhých zvláštních článků o planetě Mars, o životě na planetách a tak dále, krátký a mlhavě formulovaný telegram, o to nápadnější svou stručností.

Marťané, poplašení přibližujícím se davem, zabili rychlopalnou puškou několik lidí, tak zprávy zněly. Telegram končil slovy: „Jakkoli se zdají být strašní, Marťané se nehnuli z jámy, do níž dopadli, a ostatně se zdají být toho neschopní. Patrně to působí relativní síla zemské gravitace.“ Nad tím posledním výrokem se vedoucí komentátor velmi uklidňujícím tónem rozepsal.

Všichni studenti ve třídě biologie v přípravce, kam můj bratr toho dne chodil, byli samozřejmě silně zaujati, ale v ulicích nebylo známek žádného neobvyklého vzrušení. Odpolední noviny roztroušily pod velkými titulky útržky zpráv. Nic ale nedokázaly říci kromě pohybů vojsk kolem planiny a hoření borových lesů mezi Wokingem a Weybridgem, a tak až do osmi. Pak oznámil *St. James's Gazette* ve zvláštním mimořádném vydání holý fakt o přerušení telegrafního spojení. Mělo se za to, že je to způsobeno padáním hořících borovic přes dráty. Víc se té noci o boji nevědělo, té noci, kdy jsem jel do Leatherheadu a zpět.

Můj bratr o nás neměl žádné starosti, protože z popisu v novinách věděl, že válec je pořádné dvě míle od mého domu. Rozhodl se, že za mnou té noci sjede, aby, jak říká, viděl ty věci dřív, než budou zabity. Odeslal telegram, který se ke mně nikdy nedostal, kolem čtvrté hodiny, a večer strávil v music hallu.

I v Londýně v sobotu v noci byla bouřka, a můj bratr se dostal na Waterloo drožkou. Na nástupišti, odkud obvykle odjíždí půlnoční vlak, se po jisté čekání dozvěděl, že nehoda zabraňuje vlakům dostat se do Wokingu té noci. Povahu nehody nemohl zjistit; vlastně ji železniční úředníci v tu chvíli jasně neznali. Na nádraží bylo jen velmi málo rozruchu, protože úředníci, kteří si neuvědomovali, že by se stalo něco víc než porucha mezi Byfleetem a wokingským uzlem, vedli divadelní vlaky, které obvykle projížděly Wokingem, oklikou přes Virginia Water nebo Guildford. Byli zaneprázdněni přípravou nutných opatření, aby změnili trasu nedělních výletů Southamptonu a Portsmouthské ligy. Jeden noční reportér, který si mého bratra zmýlil s dopravním inspektorem, kterému se trochu podobá, se mu postavil do cesty a pokoušel se s ním udělat rozhovor. Málokdo, s výjimkou železničních úředníků, spojoval tu poruchu s Marťany.

Četl jsem v jiném popisu těchto událostí, že v neděli ráno „byl celý Londýn elektrizován zprávami z Wokingu." Ve skutečnosti nebylo nic, co by takovou velmi přepjatou větu ospravedlnilo. Spousta Londýňanů se o Marťanech nedoslechla až do pondělní ranní paniky. Těm, kteří se doslechli, nějakou dobu trvalo, než si uvědomili vše, co jim narychlo formulované telegramy v nedělních novinách sdělovaly. Většina lidí v Londýně nedělní noviny nečte.

Zvyk osobního bezpečí je mimoto Londýňanovi tak hluboko zakořeněn v mysli, a vyvolávající zprávy v novinách jsou tak samozřejmé, že si mohli bez jakéhokoli osobního záchvěvu přečíst: „Kolem sedmé hodiny včera večer vystoupili Marťané z válce, a pohybujíce se pod brněním z kovových štítů, úplně rozmetali wokingské nádraží s přilehlými domy a pobili celý prapor cardiganského pluku. Žádné podrobnosti nejsou známy. Maximovy kulomety byly proti jejich brnění naprosto k ničemu; polní děla jimi byla vyřazena z provozu. Prchající husaři cválali do Chertsey. Marťané se zdají pomalu postupovat k Chertsey nebo Windsoru. V západním Surrey panuje velká úzkost

a stavějí se zemní valy, aby zarazily postup k Londýnu.“ Takto to podal *Sunday Sun*, a chytrý a pozoruhodně pohotový „referátový“ článek v *Referee* srovnával tu věc se zvěřincem, který byl náhle vypuštěn ve vsi.

Nikdo v Londýně nevěděl s určitostí, jací jsou obrnění Marťané, a stále převládala pevná představa, že tyto obludy musí být líné: „plazí se“, „bolestně se posouvají“ – takové výrazy se objevily skoro ve všech dřívějších zprávách. Žádný z telegramů nemohl být napsán očitým svědkem jejich postupu. Nedělní noviny tiskly zvláštní vydání, jak přicházely další zprávy, některé i když žádné nepřišly. Ale lidem se prakticky nedalo říct nic dalšího až do pozdního odpoledne, kdy úřady předaly tiskovým agenturám zprávy, které měly. Bylo oznámeno, že lidé z Waltonu a Weybridge a z celého okresu se valí po silnicích k Londýnu, a to bylo všechno.

Můj bratr šel ráno do kostela k Nalezinci, stále ještě netuše, co se stalo předchozí noci. Tam zaslechl zmínky o invazi a zvláštní modlitbu za mír. Když vyšel, koupil si *Referee*. Zprávami v něm byl znepokojen, a šel znovu na nádraží Waterloo, aby zjistil, zda bylo spojení obnoveno. Omnibusy, kočáry, cyklisté a nespočet lidí procházejících se v nedělních šatech se zdáli být tou zvláštní zprávou, kterou kameloti roznášeli, sotva zasaženi. Lidé byli zaujatí, nebo pokud znepokojení, znepokojení jen kvůli místním obyvatelům. Na nádraží poprvé slyšel, že windsorská a chertseyská trať je nyní přerušena. Nosiči mu řekli, že dopoledne přišlo několik pozoruhodných telegramů z byfleetské a chertseyské stanice, ale ty náhle ustaly. Můj bratr z nich nedokázal dostat moc přesných podrobností.

„U Weybridge se bojuje,“ to byl rozsah jejich informací.

Vlakové spojení bylo nyní velmi narušené. Značný počet lidí, kteří čekali přátele z míst v jihozápadní síti, se potuloval kolem nádraží. Jeden šedovlasý starý pán přišel a trpce před mým bratrem spílal jihozápadní společnosti. „Patří jim to zveřejnit,“ řekl.

Jeden nebo dva vlaky přijely z Richmondu, Putney a Kingstonu, s lidmi, kteří si vyjeli na den na vodu a zjistili, že zdymadla jsou zavřená a ve vzduchu je panika. Jeden muž v modrobílém blejzru oslovil mého bratra, plný podivných novinek.

„Hordy lidí se valí do Kingstonu v bryčkách a vozících a všem možném, s bednami cenností a tak dál," řekl. „Jedou z Molesey a Weybridge a Waltonu, a říkají, že u Chertsey slyšeli děla, těžkou palbu, a že jim jízdní vojáci řekli, aby okamžitě vyklidili pole, protože Marťané přicházejí. Slyšeli jsme palbu u Hampton Courtu, ale mysleli jsme si, že to je bouřka. Co to má u všech čertů znamenat? Marťané přece nemohou vylézt z té jámy, nebo ano?"

Můj bratr mu to říct nedokázal.

Potom zjistil, že nejasný pocit poplachu se rozšířil mezi cestující podzemní dráhy a že nedělní výletníci se vracejí ze všech koutů jihozápadních „plic" – z Barnes, Wimbledonu, Richmond Parku, Kew a tak dále – v nepřirozeně časných hodinách; ale nikdo neměl nic víc než nejasné doslechy. Všichni spojení s nádražím působili špatně naladěně.

Kolem páté hodiny byl rostoucí dav v nádraží nesmírně vzrušen otevřením spojovací trati, která je skoro vždy zavřená, mezi jihovýchodní a jihozápadní stanicí, a průjezdem vagónů nesoucích obrovská děla a vagónů naložených vojáky. Byla to děla, která byla přivezena z Woolwiche a Chathamu, aby kryla Kingston. Padla výměna příjemných slov: „Sežerou vás!" „My jsme krotitelé šelem!" a tak podobně. Za chvíli nato vešla na nádraží četa policie a začala vyklízet veřejnost z nástupišť, a můj bratr vyšel znovu do ulic.

Kostelní zvony vyzváněly k nešporám, a oddíl dívek od Armády spásy přicházel s písní po Waterloo Road. Na mostě sledovalo několik povalečů zvláštní hnědou pěnu, která se v chomáčích snášela po proudu. Slunce právě zapadalo, a Clock Tower a budovy Parlamentu se vztyčovaly proti jednomu z nejpokojnějších nebes, jaké si lze představit, nebi

zlatavému, pruhovanému dlouhými příčnými pruhy červenofialového mraku. Mluvilo se o plujícím těle. Jeden z mužů tam, záložník, jak sám o sobě řekl, mému bratrovi vyprávěl, že viděl heliograf blikat na západě.

Ve Wellington Street potkal můj bratr dva ramenaté chlapíky, kteří právě vyrazili z Fleet Street s mokrými čerstvými novinami a vytřeštěnými plakáty. „Hrůzná katastrofa!“ řvali jeden na druhého dolů po Wellington Street. „Boj u Weybridge! Celý popis! Marťané odraženi! Londýn v nebezpečí!“ Musel dát za jeden výtisk tři pence.

Teprve tehdy si uvědomil něco z plné síly a hrůzy těch oblud. Dozvěděl se, že to není jen hrstka malých líných stvoření, ale že to jsou mysli, ovládající obrovská mechanická těla; a že se dokážou pohybovat rychle a bít takovou silou, že proti nim neobstojí ani nejmocnější děla.

Byly popsány jako „obrovské pavoukovité stroje, téměř sto stop vysoké, schopné rychlosti rychlíku a schopné vysílat paprsek intenzivního žáru.“ V kraji kolem Horsellské planiny, a zejména mezi okresem Woking a Londýnem, byly rozmístěny maskované baterie, převážně polních děl. Pět strojů bylo spatřeno, jak postupují k Temži, a jeden, šťastnou náhodou, byl zničen. V ostatních případech granáty minuly a baterie byly okamžitě vyhlazeny Tepelnými paprsky. Byly zmíněny těžké ztráty vojáků, ale tón depeše byl optimistický.

Marťané byli odraženi; nebyli nezranitelní. Stáhli se zpět do svého trojúhelníku válců, do kruhu kolem Wokingu. Signalisté s heliografy se k nim tlačili ze všech stran. Děla byla v rychlém transportu z Windsoru, Portsmouthu, Aldershotu, Woolwiche – dokonce ze severu; mezi jinými dlouhé drátové kanóny o pětadevadesáti tunách z Woolwiche. Celkem bylo v postavení nebo rychle usazováno sto šestnáct děl, převážně kryjících Londýn. Nikdy předtím nebyla v Anglii tak obrovská či rychlá koncentrace vojenského materiálu.

Jakékoli další válce, které spadnou, by se, jak se doufalo, daly ihned zničit vysokými výbušninami, které se rychle vyráběly a rozdělovaly.

Není pochyb, pokračovala zpráva, že situace je nejpodivnější a nejzávažnějšího rázu, ale veřejnost se vyzývá, aby se vyhýbala panice a odrazovala od ní. Není pochyb, že Marťané jsou do krajnosti podivní a strašní, ale maximálně jich nemůže být víc než dvacet proti našim milionům.

Úřady měly důvod se domnívat, podle velikosti válců, že maximálně nemůže být v každém válci více než pět – patnáct celkem. A jeden byl přinejmenším vyřízen – snad víc. Veřejnost bude patřičně varována při příchodu nebezpečí, a byla přijímána rozsáhlá opatření na ochranu obyvatel v ohrožených jihozápadních předměstích. A tak s opakovaným ujišťováním o bezpečnosti Londýna a o schopnosti úřadů zvládnout potíže toto skoroprohlášení skončilo.

Bylo to vytištěno obrovskou sazbou na papíře tak čerstvém, že byl ještě vlhký, a nebyl čas přidat ani slovo komentáře. Bylo zajímavé, říkal můj bratr, vidět, jak nemilosrdně byl obvyklý obsah novin osekán a odstraněn, aby se dalo místo tomu.

Po celé Wellington Street bylo vidět lidi, jak třepou růžovými listy a čtou, a Strand se najednou plnil hlasy armády podomních prodavačů, kteří následovali tyto průkopníky. Muži se tlačili z omnibusů, aby si zajistili výtisky. Určitě tato zpráva lidi silně vzrušila, ať už byla jejich předchozí lhostejnost jakákoli. Okenice knihkupectví s mapami ve Strandu se právě spouštěly, říkal můj bratr, a v okně bylo vidět muže v nedělním oblečení, dokonce v citrónově žlutých rukavicích, jak spěšně upevňuje mapy Surrey na sklo.

Jak šel dál Strandem k Trafalgar Square s novinami v ruce, viděl můj bratr některé z uprchlíků ze západního Surrey. Jeden muž vezl manželku, dva chlapce a nějaký nábytek ve vozíku, jaký používají zelináři. Jel od Westminsterského mostu; a těsně za ním přijel senný vůz s pěti nebo šesti pořádně vyhlížejícími lidmi a s nějakými bednami a uzlíky. Tváře těchto lidí byly ztrápené a jejich vzhled v celku kontrastoval nápadně s nedělně svátečním vzhledem lidí na omnibusech.

Lidé v módním oblečení na ně vykukovali z drožek. Zastavili se na náměstí, jako by se rozhodovali, kudy jít, a nakonec zahnuli na východ do Strandu. O kus za nimi jel muž v pracovních šatech na jedné z těch staromódních tříkolek s malým předním kolem. Byl špinavý a ve tváři bílý.

Můj bratr zahnul dolů k Victorii a potkal řadu takových lidí. Měl neurčitou představu, že by mě mohl zahlédnout. Všiml si neobvyklého množství policie, která řídila dopravu. Někteří uprchlíci si vyměňovali novinky s lidmi v omnibusech. Jeden tvrdil, že viděl Marťany. „Kotle na chůdách, povídám vám, kráčejí jako lidi." Většina byla vzrušená a oživená svým podivným zážitkem.

Za Victorií dělaly hospody s těmito příchozími čilý obchod. Na všech rozích ulic četly skupiny lidí noviny, vzrušeně debatovaly nebo zíraly na tyhle neobvyklé nedělní návštěvníky. Zdáli se přibývat, jak padala noc, až nakonec silnice, říkal můj bratr, byly jako Epsom High Street o derby. Můj bratr oslovil několik těchto uprchlíků a od většiny dostal neuspokojivé odpovědi.

Nikdo z nich mu nemohl říct nic nového o Wokingu, kromě jednoho muže, který ho ujišťoval, že Woking byl předchozí noci úplně zničen.

„Jedu z Byfleetu," řekl; „nějaký chlap na kole projel vesnicí časně ráno a šel od domu k domu, aby nás varoval, ať utečeme. Pak přišli vojáci. Vyšli jsme se podívat, a na jihu byly mraky kouře – nic než kouř, a odtamtud nikdo nejde. Pak jsme slyšeli u Chertsey děla a lidi, jak jdou od Weybridge. Tak jsem zamkl dům a jdu dál."

V tom čase bylo v ulicích silné přesvědčení, že úřady jsou vinny tím, že nedokázaly s vetřelci skoncovat bez vší té nepříjemnosti.

Kolem osmé byla po celém jihu Londýna zřetelně slyšet těžká palba. Můj bratr ji pro dopravu v hlavních ulicích neslyšel, ale když zabočil tichými zadními uličkami k řece, mohl ji dost zřetelně rozeznat.

Z Westminsteru šel do svého bytu u Regent's Parku, přibližně kolem druhé. Teď už měl o mě velký strach a byl rozrušen zřejmou veli-

kostí potíží. Jeho mysl se obracela, podobně jako ta má v sobotu, k vojenským detailům. Vzpomínal na všechna ta tichá, očekávající děla, na náhle nomádský venkov; snažil se představit si „kotle na chůdách“ sto stop vysoké.

Po Oxford Street projelo pár vozů s uprchlíky a po Marylebone Road jich jelo několik, ale zprávy se šířily tak pomalu, že Regent Street a Portland Place byly plné svých obvyklých nedělních večerních promenátorů, byť mluvili ve skupinách, a po okraji Regent's Parku chodilo pod rozptýlenými plynovými lampami stejně mnoho tichých dvojic jako kdy jindy. Noc byla teplá a tichá, trochu dusná; zvuk děl pokračoval s přestávkami, a po půlnoci se zdálo, že na jihu je plošný blesk.

Noviny přečetl a znovu přečetl, bál se, že se stalo to nejhorší. Byl neklidný, a po večeři vyšel znovu bezcílně ven. Vrátil se a marně se snažil obrátit pozornost ke svým zkouškovým poznámkám. Šel spát krátce po půlnoci a byl probuzen ze strašidelných snů v časných ranních hodinách pondělí hlukem klepadel u dveří, nohama běžícíma ulicí, vzdáleným bubnováním a vyzváněním zvonů. Na stropě tančily rudé odrazy. Chvíli ležel ohromen, přemýšleje, zda nastal den nebo zešílel svět. Pak vyskočil z postele a běžel k oknu.

Jeho pokoj byl podkrovní, a jak vystrčil hlavu, nahoru a dolů po ulici bylo tucet ozvěn jeho otvírajícího se okna, a objevily se hlavy v nejrůznější noční nepořádnosti. Vyvolávaly se dotazy. „Jedou!“ vyvolával strážník, bušíc na dveře; „Marťané přicházejí!“ a spěchal k dalším dveřím.

Z kasáren v Albany Street přicházel zvuk bubnování a troubení, a každý kostel v doslechu usilovně zabíjel spánek prudkým neuspořádaným klapotem umíráčků. Byl slyšet hluk otvíraných dveří, a okno za oknem v domech naproti blýsklo z tmy do žluté záře.

Ulicí přicválal uzavřený kočár, náhle hlasitý na rohu, stoupající ke klapotivému vrcholu pod oknem a pomalu doznívající v dálce. Těsně v jeho patách přijely dvě drožky, předchůdci dlouhé řady prchajících

vozů, směřujících většinou k nádraží Chalk Farm, kde se nakládaly severozápadní zvláštní vlaky, místo aby sjížděly spádem do Euston.

Dlouho zíral můj bratr z okna v tupém úžasu, pozoroval policisty, kteří bušili na dveře za dveřmi a doručovali svůj nepochopitelný vzkaz. Pak se za ním otevřely dveře a vstoupil muž, který bydlel přes chodbu, oblečený jen v košili, kalhotách a pantoflích, s šlemi uvolněnými kolem pasu, s vlasy rozcuchanými od polštáře.

„Co se k čertu děje?“ zeptal se. „Požár? Jaký ďáblův hluk!“

Oba vystrčili hlavy z okna a snažili se zaslechnout, co strážníci křičí. Lidé vycházeli z postranních ulic a stáli ve skupinách na rozích a mluvili.

„Co se u čerta děje?“ řekl spolubydlící mého bratra.

Můj bratr mu nejasně odpověděl a začal se oblékat, s každým kusem oděvu běže k oknu, aby neuniklo nic z rostoucího vzrušení. A hned nato se do ulice přihnali muži, kteří prodávali nepřirozeně časné noviny:

„Londýnu hrozí udušení! Kingstonská a richmondská obrana prolomena! Děsivé masakry v údolí Temže!“

A všude kolem něho – v pokojích pod ním, v domech po obou stranách a přes ulici, a za ním v Park Terraces a v stech dalších ulic té části Marylebone, a ve čtvrti Westbourne Park a ve St. Pancras, a na západ a na sever v Kilburnu a St. John’s Wood a Hampsteadu, a na východ v Shoreditchi a Highbury a Haggerstonu a Hoxtonu, a vlastně po celé té obrovskosti Londýna od Ealingu k East Ham – si lidé mnuli oči, otvírali okna, aby vyhlédli ven a kladli bezcílné otázky, oblékajíce se spěšně, jak první závan přicházející bouře Strachu zavál ulicemi. Byl to úsvit velké paniky. Londýn, který v neděli večer šel spát nic netušící a netečný, byl v časných ranních hodinách pondělka probuzen k živé představě nebezpečí.

Protože se z okna nemohl dozvědět, co se děje, můj bratr sešel dolů a vyšel do ulice, právě když obloha mezi parapety domů růžověla ra-

ným úsvitem. Prchající lidé pěšky i ve vozech každou chvíli přibývali. „Černý kouř!“ slyšel lidi křičet, a znovu „Černý kouř!“ Nakažlivost tak jednomyslného strachu byla nevyhnutelná. Jak můj bratr váhal na prahu, viděl, jak přistupuje další kamelot, a hned si koupil noviny. Ten muž utíkal spolu s ostatními a cestou prodával výtisky po jednom šilinku – groteskní smíchání zisku a paniky.

A z těchto novin si můj bratr přečetl tu katastrofickou depeši vrchního velitele:

„Marťané dokážou vypouštět ohromné mraky černé a jedovaté páry pomocí raket. Udusili naše baterie, zničili Richmond, Kingston a Wimbledon a pomalu postupují k Londýnu, ničíce vše po cestě. Zastavit je není možné. Před Černým kouřem není bezpečí jinde než v okamžitém útěku.“

To bylo vše, ale stačilo to. Celá populace tohoto velkého šestimilionového města se hýbala, klouzala, běžela; za chvíli se měla valit *en masse* na sever.

„Černý kouř!“ volaly hlasy. „Oheň!“

Zvony sousedního kostela vyvolávaly cinkavý zmatek, kára jedoucí bezhlavě narazila mezi křikem a kletbami do napajedla na konci ulice. V domech jezdila sem a tam nemocná žlutá světla, a některé z projíždějících drožek se chlubily nezhasnutými lampami. A nad vším se úsvit rozjasňoval, čistý, pevný a klidný.

Slyšel kroky, jak běhají sem a tam v pokojích a nahoru a dolů po schodech za ním. Jeho bytná přišla ke dveřím, volně zabalená do županu a šálu; její manžel ji následoval, pronášeje úryvky slov.

Jak si můj bratr začal uvědomovat význam všech těchto věcí, spěšně se obrátil zpět do svého pokoje, dal všechny své dostupné peníze – asi deset liber celkem – do kapes a znovu vyšel do ulic.

XV. Co se odehrálo v Surrey

Zatímco kurát sedal a šíleně se mnou mluvil pod živým plotem na rovných lukách u Hallifordu, a zatímco můj bratr pozoroval uprchlíky, kteří proudili přes Westminsterský most, obnovili Marťané útok. Pokud lze z protichůdných zpráv, které se objevily, soudit, většina z nich zůstala zaneprázdněna přípravami v Horsellské jámě až do deváté večer, spěšně provádějíc jakousi operaci, při níž se uvolňovaly obrovské spousty zeleného kouře.

Ale tři určitě vyšli kolem osmé a postupujíce pomalu a opatrně se dali přes Byfleet a Pyrford k Ripley a Weybridge, a tak se objevili v dohledu očekávajících baterií proti zapadajícímu slunci. Tihle Marťané nepostupovali v jedné skupině, ale v řadě, každý snad míli a půl od nejbližšího druha. Komunikovali spolu sirénovitým vytím, které šplhalo nahoru a dolů po stupnici od tónu k tónu.

Právě to vytí a palba děl u Ripley a St. George's Hill jsme my slyšeli u Upper Hallifordu. Dělostřelci u Ripley, nezkušení dělostřelečtí dobrovolníci, kteří neměli nikdy být postaveni do takového postavení, vypálili jednu divokou, předčasnou, neúčinnou salvu a prchli pěšky i na koních opuštěnou vesnicí, zatímco Marťan, aniž použil Tepelného paprsku, poklidně překročil jejich děla, obezřetně prošlapával mezi nimi, prošel před nimi, a tak se neočekávaně dostal k dělům v Painshill Parku, která zničil.

Muži u St. George's Hill však byli lépe vedeni nebo z lepšího kovu. Ukryti borovým lesem byli, jak se zdá, nejbližším Marťanem úplně nezpozorováni. Mířili svá děla stejně rozvážně, jako by byli na přehlídce, a vystřelili asi na tisíc yardů.

Granáty bouchly kolem něho a bylo vidět, jak se posunul o pár kroků, zapotácel a padl. Všichni společně zařvali, a děla byla zběsile přebíjena. Padlý Marťan vydal dlouhé zavytí, a okamžitě se nad stromy na jihu objevil druhý třpytivý obr, který mu odpovídal. Zdá se, že jedna z nohou trojnožky byla roztříštěna jedním z granátů. Celá druhá salva proletěla hodně mimo Marťana na zemi, a současně oba jeho druhové zaměřili své Tepelné paprsky na baterii. Munice vyletěla do vzduchu, borovice kolem děl vzplály a jen jeden nebo dva muži, kteří už byli za hřebenem kopce, unikli.

Po tomhle, jak se zdá, se ti tři sešli k poradě a zastavili se, a zvědi, kteří je pozorovali, hlásí, že zůstali naprosto nehybní po celou další půlhodinu. Marťan, který byl sražen, se zdlouhavě vysoukal ze svého krytu, malá hnědá postava, podivně připomínající v té vzdálenosti skvrnu plísně, a zjevně se zabývala opravou své opory. Kolem deváté byl hotov, protože jeho kryt bylo pak znovu vidět nad stromy.

Několik minut po deváté té noci se k těmto třem hlídkám přidali čtyři další Marťané, každý s tlustou černou trubicí. Podobnou trubici dostal každý z těch tří, a těch sedm se pak rozmístilo v stejných vzdálenostech podél zahnuté čáry mezi St. George's Hillem, Weybridgem a vesnicí Send na jihozápad od Ripley.

Tucet raket vystřelilo z kopců před nimi, jakmile se dali do pohybu, a varoval čekající baterie u Dittonu a Esheru. Současně čtyři jejich bojové stroje, podobně vyzbrojené trubicemi, překročily řeku, a dva z nich, černé proti západnímu nebi, se dostaly do dohledu mě samotného a kuráta, jak jsme bolestně a unaveně spěchali po silnici, která vede na sever z Hallifordu. Pohybovali se, jak se nám zdálo, na oblaku, protože mléčná mlha pokrývala pole a stoupala jim do třetiny výšky.

Při tom pohledu kurát slabě vykřikl z hrdla a začal utíkat; ale já jsem věděl, že utíkat před Marťanem je k ničemu, a odvrátil jsem se stranou a plazil se rosnými kopřivami a ostružinami do širokého pří-

kopu u silnice. Ohlédl se, viděl, co dělám, a obrátil se, aby se ke mně připojil.

Oba se zastavili, bližší k nám stál a díval se k Sunbury, vzdálenější byl šedou neurčitostí směrem k večernici, pryč, směrem ke Stainesu.

Občasné vytí Marťanů ustalo; zaujali svá postavení v obrovském půlměsíci kolem svých válců v naprostém tichu. Byl to půlměsíc, který měl mezi svými rohy dvanáct mil. Nikdy od vynálezu střelného prachu nezačala bitva tak tiše. Pro nás a pro pozorovatele u Ripley by to mělo přesně stejný dojem – Marťané se zdáli být osamělými vlastníky zešeřelé noci, osvětlené jen štíhlým měsícem, hvězdami, dohořívajícím odleskem denního světla a rudým žárem od St. George's Hillu a lesů u Painshillu.

Ale proti tomu půlměsíci všude – u Stainesu, Hounslowě, Dittonu, Esheru, Ockhamu, za kopci a lesy na jihu řeky a přes rovné travnaté louky na jejím severu, kdekoli dával shluk stromů nebo vesnických domků dostatečný úkryt – čekala děla. Signální rakety vybuchovaly a sypaly své jiskry nocí a mizely, a duch všech těch pozorujících baterií se zdvihl k napjatému očekávání. Marťané stačili vkročit do palebné linie, a okamžitě by ty nehybné černé postavy mužů, ta děla tak temně se třpytící v časné noci, vybuchly v hromovou zuřivost bitvy.

Není pochyb, že myšlenka, která byla v tisíci těch bdělých mysli nejvýše, stejně jako byla v mé, byla hádanka – jak moc nám rozumějí? Chápali, že my ve svých milionech jsme organizovaní, ukáznění, pracující společně? Nebo si vykládali naše šlehy ohně, náhlé bodnutí našich granátů, naše vytrvalé obklučování jejich tábora tak, jak bychom si vykládali my zběsilou jednotu útoku v rozrušeném včelím úlu? Zdálo se jim, že nás snad vyhladí? (V té chvíli nikdo nevěděl, jakou potřebují potravu.) Sto takových otázek se mísilo v mé mysli, zatímco jsem pozoroval tu obrovskou hlídkovou postavu. A v hlubině mé mysli byl pocit všech těch obrovských neznámých a skrytých sil směrem k Londýnu. Připravili pasti? Byly prachárny u Hounslow připraveny jako past?

Měli by Londýňané srdce a odvahu udělat ze své mocné provincie domů větší Moskvu?

Pak, po nekonečném čase, jak se nám zdálo, krčícím se a nahlížejícím skrz živý plot, se ozval zvuk jako vzdálený otřes děla. Další blíže, a pak další. A pak Marťan vedle nás zvedl svou trubici vysoko a vypustil ji jako dělo s těžkým výstřelem, který roztřásl zem. Ten směrem ke Stainesu mu odpověděl. Nebyl záblesk, ani kouř, jen ten nabitý výbuch.

Byl jsem těmi těžkými minutovými výstřely, které následovaly jeden za druhým, tak vzrušený, že jsem natolik zapomněl na své osobní bezpečí a své opařené ruce, že jsem vylezl na živý plot a díval se k Sunbury. Zrovna když jsem to udělal, následoval druhý výstřel a velký projektil přeletěl nad hlavami k Hounslowě. Čekal jsem, že uvidím aspoň kouř nebo oheň nebo nějaký podobný důkaz jeho díla. Ale všechno, co jsem viděl, bylo hluboké modré nebe nad hlavou s jedinou osamělou hvězdou, a bílá mlha, která se široko a nízko šířila dole. A nebyl výbuch, nebyla odpovídající exploze. Ticho se vrátilo; minuta se natáhla na tři.

„Co se stalo?“ řekl kurát, který stál vedle mne.

„Bůh ví!“ odpověděl jsem.

Netopýr prolétl kolem a zmizel. Vzdálený hluk křiku se zvedl a utichl. Znovu jsem se podíval na Marťana a viděl, že se teď pohybuje východně podél břehu řeky, rychlým, kolébavým krokem.

Každou chvíli jsem čekal, že se na něho spustí palba nějaké skryté baterie; ale večerní klid zůstal neporušen. Postava Marťana se při odchodu zmenšovala, a brzy ji mlha a houstnoucí noc pohltily. Společným popudem jsme vylezli výš. K Sunbury se zdvihal temný tvar, jako by tam náhle vznikl kuželovitý kopec, který nám bránil ve výhledu na vzdálenější kraj; a pak, dál přes řeku, nad Waltonem, jsme viděli další takový vrchol. Tyto kopcovité tvary se před našima očima stávaly nižšími a širšími.

Pohnut náhlou myšlenkou jsem se podíval na sever, a tam jsem spatřil třetí z těch mlhavých černých kopců, které se zvedly.

Všechno náhle ztichlo. Daleko na jihovýchod, vyznačujíc ticho, jsme slyšeli Marťany, jak si houkají mezi sebou, a pak se vzduch znovu zachvěl vzdáleným dumáním jejich děl. Ale pozemské dělostřelectvo neodpovědělo.

Tehdy jsme my těm věcem nemohli rozumět, ale později jsem se měl dozvědět význam těch zlověstných kopců, které se shromažďovaly v soumraku. Každý z Marťanů, stojících ve velkém půlměsíci, který jsem popsal, vypustil pomocí dělové trubice, kterou nesl, obrovskou nádobu nad kterýkoli kopec, hájek, shluk domů či jiný možný úkryt pro děla, který mu stál v cestě. Někteří jich vypálili jen jednu, někteří dvě – jako v případě toho, kterého jsme viděli; o jednom u Ripley se říká, že jich tehdy vypálil nejméně pět. Tyto nádoby se při dopadu na zem rozbily – nevybuchly – a hned uvolnily ohromné množství těžké, inkoustové páry, která vířila a stoupala vzhůru v obrovský černý kumulovitý mrak, plynový kopec, který klesal a pomalu se rozšiřoval po okolním kraji. A dotek té páry, vdechnutí jejích štiplavých chuchvalců, byl smrtí všemu, co dýchá.

Byla těžká, ta pára, těžší než nejhustší kouř, takže po prvním bouřlivém vzestupu a výtoku při nárazu klesala vzduchem a lila se po zemi způsobem spíš tekutým než plynným, opouštějíc kopce a stékajíc do údolí, příkopů a strouh, podobně jako – jak jsem slyšel – kysličník uhličitý, který se valí z vulkanických trhlin. A tam, kde dopadla na vodu, nastala jakási chemická reakce, a hladina se okamžitě pokryla práškovou pěnou, která pomalu klesala ke dnu a dávala průchod další. Pěna byla naprosto nerozpustná a je zvláštní, vzhledem k okamžitému účinku toho plynu, že vodu, z níž byla odstraněna, bylo možné beze škody vypít. Pára se nerozptylovala tak, jak by to dělal skutečný plyn. Držela se v pásech, pomalu stékala po sklonu země a nerada se nechala zahánět větrem, a velmi pomalu se slučovala s mlhou a vlhkostí

vzduchu a klesala k zemi v podobě prachu. Kromě toho, že jde o neznámý prvek dávající čtyři čáry v modré části spektra, jsme stále v naprosté nevědomosti o povaze této látky.

Jakmile byla bouřlivá fáze rozstřiku skončena, černý kouř se držel tak těsně u země, i před svým srážením, že padesát stop ve vzduchu, na střechách a v horních patrech vysokých domů a na velkých stromech, byla naděje jeho jedu úplně uniknout – jak se té noci prokázalo i ve Street Cobhamu a Dittonu.

Muž, který na prvním z těch míst unikl, vypráví úžasný příběh o podivnosti jeho stáčivého toku, a o tom, jak se díval dolů ze špičky kostela a viděl, jak domy ve vsi vystupují jako přízraky z té inkoustové nicoty. Den a půl tam zůstal, unavený, hladovějící a sluncem spálený, pod modrým nebem a proti kulisám vzdálených kopců se země rozprostírala jako sametově černá plocha, nad níž se tu a tam ve slunci vynořovaly červené střechy, zelené stromy, a později i černě zahalené křoviny, brány, stodoly, kůlny a zdi.

Ale to bylo ve Street Cobhamu, kde se nechala černá pára klesnout do země sama od sebe. Marťané obvykle, když pára splnila svůj účel, vyčistili vzduch znovu tak, že do ní vkročili a nasměrovali na ni proud páry.

To udělali s pásy páry blízko nás, jak jsme viděli ve hvězdném světle z okna opuštěného domu v Upper Hallifordu, kam jsme se vrátili. Odtud jsme viděli, jak světlomety na Richmond Hillu a Kingston Hillu jezdí sem a tam, a kolem jedenácté okna zarachotila a slyšeli jsme zvuk obrovských obléhacích děl, která tam byla umístěna. Tyto s přestávkami pokračovaly po dobu čtvrt hodiny, posílajíce náhodné výstřely na neviditelné Marťany u Hamptonu a Dittonu, a pak slabé paprsky elektrického světla zmizely a byly nahrazeny jasnou rudou září.

Pak dopadl čtvrtý válec – jasný zelený meteor – jak jsem se dozvěděl později, v Bushey Parku. Dříve než začala děla na richmondsko-kingstonské linii kopců, byla slyšet neklidná palba daleko na jihozápa-

dě, zřejmě proto, že se střílelo nazdařbůh, než mohla černá pára zahltit dělostřelce.

Takto, dávajíce se do toho stejně metodicky jako lidé při vykuřování vosího hnízda, rozšířili Marťané tuto zvláštní dusivou páru po kraji k Londýnu. Rohy půlměsíce se pomalu rozestupovaly, až nakonec vytvořily linii od Hanwellu po Coombe a Malden. Celou noc postupovaly jejich zkázonosné trubice. Nikdy, od chvíle, kdy byl Marťan u St. George's Hillu sražen, nedali dělostřelectvu nejmenší šanci. Kdekoli byla možnost, že by na ně mohla být nepozorovaně nastavena děla, byla vypuštěna další nádoba černé páry, a kde děla stála otevřeně, nasadil se Tepelný paprsek.

K půlnoci házely plápolající stromy po svazích Richmond Parku a žár Kingston Hillu světlo na síť černého kouře, který překrýval celé údolí Temže a sahal, kam oko dohlédlo. A tím kráčeli pomalu dva Marťané a směrovali své syčící proudy páry sem a tam.

Byli té noci šetrní s Tepelným paprskem, buď proto, že měli jen omezené množství materiálu k jeho výrobě, nebo proto, že nechtěli zničit kraj, ale jen rozdrtit a zastrašit odpor, který vyvolali. V tom druhém cíli jistě uspěli. Nedělní noc byla koncem organizovaného odporu proti jejich pohybu. Potom už žádná skupina mužů proti nim neobstála, tak beznadějný byl celý podnik. I posádky torpédovek a torpédoborců, které přivezly svá rychlopalná děla po Temži, se odmítly zastavit, vzbouřily se a vrátily se po proudu. Jedinou útočnou operací, jaké se lidé po té noci odvážili, byla příprava min a pastí, a i v tom byla jejich energie zběsilá a křečovitá.

Člověk si musí, jak dovede, představit osud oněch baterií směrem k Esheru, které tak napjatě čekaly v soumraku. Žádných přeživších. Lze si představit uspořádané očekávání, důstojníky, kteří jsou ostražití a bdělí, dělostřelce připravené, munici po ruce, dělostřelce s koňmi a vozy, hloučky civilních diváků, stojící tak blízko, jak se smělo, večerní klid, sanitky a nemocniční stany s popálenými a zraněnými z Weyb-

ridge; pak tlumené dunění výstřelů, které Marťané vypálili, a nemotorný projektil, který se přehnal přes stromy a domy a rozbil se v blízkých polích.

Lze si také představit náhlý přesun pozornosti, rychle se šířící závity a nadouvání té černoty, kráčející střemhlav vpřed, tyčící se k nebi, měnící soumrak v hmatatelnou tmu, podivného a strašného protivníka z páry, dusajícího po svých obětech, muže a koně v jeho blízkosti nejasně viděné, jak běží, křičí, padají po hlavě, výkřiky zděšení, náhle opuštěná děla, muže, kteří se dusí a svíjejí na zemi, a rychlé rozšiřování neprůhledného kužele kouře. A pak noc a zánik – nic než tichá masa neproniknutelné páry, která skrývá své mrtvé.

Před úsvitem se černá pára valila ulicemi Richmondu, a rozpadající se organismus vlády, s posledním vyprchajícím úsilím, probouzel obyvatelstvo Londýna k nutnosti útěku.

XVI. Exodus z Londýna

A tak chápete tu burácivou vlnu strachu, která se prohnala největším městem světa, právě když se pondělí rozednívalo – útěk, který rychle narůstal v příval, bičující v pěnivém zmatku kolem nádraží, nahromaděný do strašlivého zápasu kolem lodí na Temži, a spěchající každou dostupnou cestou na sever a na východ. V deset hodin byla policejní organizace, a v poledne i organizace železniční, na pokraji ztráty soudržnosti, ztráty tvaru a výkonnosti, prýštící, měknoucí, nakonec stékající v onom rychlém zkapalnění společenského těla.

Všechny železniční tratě na sever od Temže a jihovýchodní linie u Cannon Street byly varovány do půlnoci v neděli, a vlaky se plnily. Lidé zuřivě bojovali o místo ke stání v kočárech už ve dvě hodiny. Ve tři byli lidé šlapáni a drceni dokonce v Bishopsgate Street, přes dvě stě yardů od nádraží Liverpool Street; revolvery byly vystřelovány, lidi bodali, a strážníci, kteří tam byli posláni řídit dopravu, vyčerpaní a rozzuření, rozbíjeli hlavy těm, které měli chránit.

A jak den postupoval a strojvedoucí a topiči odmítli vrátit se do Londýna, tlak útěku vyhnal lidi ve stále houstnoucím davu od nádraží a dál podél silnic vedoucích na sever. V poledne byl Marťan spatřen u Barnes, a mrak pomalu klesající černé páry se valil po Temži a přes mokřiny Lambethu, odřezávaje pomalým postupem veškerý únik přes mosty. Další pás se přehnal přes Ealing a obklíčil malý ostrůvek přeživších na Castle Hillu, živých, ale neschopných uniknout.

Po marné snaze dostat se do severozápadního vlaku u Chalk Farmu – lokomotivy vlaků, které se nakládaly ve skladišti, *proorávaly* ječícími lidmi, a tucet statných mužů bojoval, aby zabránil davu rozdrtit strojvedoucího o jeho výheň – můj bratr se vynořil na silnici u Chalk Far-

mu, prošmekl mezi spěchajícím rojem vozů a měl to štěstí, že byl mezi prvními, kdo vyplenili cyklistický obchod. Přední pneumatika stroje, který získal, byla při vytahování oknem propíchnuta, ale přesto se vysápal a bez další úhony odjel – jen s rozříznutým zápěstím. Strmé úpatí Haverstock Hillu bylo neprůjezdné, protože tam leželo několik převrácených koní, a tak můj bratr zahnul do Belsize Road.

Tak unikl zuřivosti paniky, a objížděje Edgware Road dorazil do Edgwaru kolem sedmé, hladový a unavený, ale v dobrém předstihu před davem. Podél silnice stáli lidé na vozovce, zvědaví, přemítající. Předjelo ho několik cyklistů, pár jezdců a dva motorové vozy. Míli od Edgwaru se mu rozlomil ráfek kola a stroj se stal nejezdným. Nechal ho u silnice a prošel vesnicí pěšky. V hlavní ulici byly obchody napolo otevřené, a lidé se tlačili na chodníku a ve dveřích a v oknech a užasle hleděli na tento neobvyklý průvod uprchlíků, který začínal. V hostinci se mu podařilo dostat něco k jídlu.

Chvíli zůstal v Edgwaru a nevěděl, co dělat dál. Prchajících lidí přibývalo. Mnozí z nich, jako můj bratr, se zdáli nakloněni se tu zdržet. Nebyly žádné nové zprávy o útočnících z Marsu.

V tu dobu byla silnice přeplněná, ale ještě zdaleka ne ucpaná. Většina uprchlíků v tu hodinu byla na kolech, ale brzy se po silnici hnaly motorové vozy, kabrioletové drožky a kočáry, a prach visel v těžkých mracích podél silnice do St. Albans.

Snad nějaká matná představa, že se dostane do Chelmsfordu, kde žili někteří jeho přátelé, mého bratra nakonec přiměla, aby zahnul do tiché uličky vedoucí na východ. Vzápětí přišel k přelezu a za ním se dal pěšinou k severovýchodu. Prošel kolem několika statků a nějakých malých míst, jejichž jména se nedozvěděl. Málo uprchlíků potkal, dokud v travnaté uličce k High Barnet nenarazil na dvě dámy, které se staly jeho spolucestujícími. Narazil na ně právě včas, aby je zachránil.

Zaslechl jejich křik, a rychle oběhl zatáčku a uviděl dva muže, jak zápasí, aby je vytáhli z malého poníkového kočárku, v němž jely, za-

tímco třetí držel s obtížemi hlavu vyděšeného poníka. Jedna z dam, malá žena v bílém, prostě ječela; druhá, tmavá, štíhlá postava, bušila do muže, který ji držel za ruku, bičem, který měla ve volné dlani.

Můj bratr situaci okamžitě pochopil, vykřikl a běžel k zápasu. Jeden z mužů ustal a obrátil se k němu, a můj bratr, který z protivníkovy tváře poznal, že boji se nevyhne, a který byl zdatný boxer, do něho okamžitě vrazil a srazil ho o kolo kočárku.

Nebyl čas na zápasnickou rytířskost, a tak ho můj bratr kopnutím zklidnil a chytil za límec muže, který táhl za ruku štíhlou dámu. Zaslechl klapot kopyt, bič ho šlehl přes tvář, třetí protivník ho udeřil mezi oči, a muž, kterého držel, se mu vytrhl a odběhl uličkou tím směrem, odkud přišel.

Napolo omráčen se shledal tváří v tvář muži, který držel koně, a uvědomil si, že kočárek se před ním vzdaluje uličkou, kymáceje se ze strany na stranu, se ženami, které se v něm ohlížejí. Muž před ním, obhroublý rváč, se k němu pokusil přiblížit, a on ho zarazil ranou do tváře. Pak si uvědomil, že je sám, a prosmekl se kolem něj a rozběhl se uličkou za kočárkem, s urostlým chlapem těsně za sebou, a uprchlíkem, který se teď otočil, následujícím zpovzdálí.

Náhle zakopl a padl; jeho bezprostřední pronásledovatel se po hlavě přepadl, a on vstal, aby se shledal, že má zase proti sobě dvojici. Měl by proti nim malou šanci, nebýt toho, že štíhlá dáma velmi odvážně zastavila a vrátila se mu na pomoc. Zdá se, že měla po celou tu dobu revolver, ale ten jí ležel pod sedadlem, když byly ona a její společnice napadeny. Vystřelila ze vzdálenosti šesti yardů a jen těsně minula mého bratra. Méně odvážný ze zbojníků prchl, a jeho druh ho následoval, proklínaje jeho zbabělost. Oba se zastavili ve viditelné vzdálenosti dolů v uličce, kde ten třetí ležel v bezvědomí.

„Vezměte si to!“ řekla štíhlá dáma a dala mému bratrovi svůj revolver.

„Vraťte se ke kočárku," řekl můj bratr a otíral si krev z rozseknutého rtu.

Otočila se bez slova – oba lapali po dechu – a vrátili se tam, kde dáma v bílém zápasila s vyděšeným poníkem.

Zbojníci toho zjevně měli dost. Když se můj bratr znovu podíval, ustupovali.

„Posadím se sem," řekl můj bratr, „smím-li;" a usadil se na prázdnou přední sedačku. Dáma se ohlédla přes rameno.

„Dejte mi otěže," řekla a položila bič podél boku poníka. V příští chvíli ohyb cesty skryl ty tři muže před očima mého bratra.

Tak zcela nečekaně se můj bratr ocitl, lapající po dechu, s rozseknutými ústy, pohmožděnou čelistí a zakrvácenými klouby, jedoucí po neznámé cestě s těmito dvěma ženami.

Dozvěděl se, že jsou manželka a mladší sestra chirurga, který žije ve Stanmoru, který časně ráno přijel z nebezpečného případu v Pinneru a na nějakém nádraží po cestě slyšel o postupu Marťanů. Spěchal domů, probudil ženy – jejich služebná je dva dny předtím opustila – zabalil nějaké zásoby, dal revolver pod sedadlo – naštěstí pro mého bratra – a řekl jim, ať jedou do Edgwaru s úmyslem chytit tam vlak. Zůstal pozadu, aby to řekl sousedům. Dohoní je, slíbil, kolem půl páté ráno, a teď bylo skoro devět a ony ho neviděly.

Nemohly zůstat v Edgwaru pro rostoucí dopravu v místě, a tak se vydaly do této postranní uličky.

To byl příběh, který mému bratrovi vyprávěly v útržcích, když se vzápětí znovu zastavily, blíž k New Barnetu. Slíbil, že s nimi zůstane přinejmenším, dokud nebudou moci rozhodnout, co dělat, nebo dokud se nedostaví pohřešovaný muž, a tvrdil, že je zkušený střelec s revolverem – zbraní pro něj neznámou – aby jim dodal důvěry.

Udělali si u cesty jakýsi tábor, a poník se spokojil u živého plotu. Vyprávěl jim o svém vlastním úniku z Londýna a o všem, co o těchto Marťanech a jejich způsobech věděl. Slunce se plížilo výš po obloze,

a po chvíli jejich řeč utichla a dala místo neklidnému stavu očekávání. Několik poutníků prošlo uličkou, a od nich můj bratr získal, co se dalo. Každá zlomená odpověď, kterou dostal, prohlubovala jeho dojem velkého neštěstí, které postihlo lidstvo, prohlubovala jeho přesvědčení, že útěk je okamžitě nutno rozhodně dovést k cíli. Naléhal na ně.

„Máme peníze," řekla štíhlá žena a zaváhala.

Její oči se setkaly s očima mého bratra a její váhání skončilo.

„Já taky," řekl můj bratr.

Vysvětlila, že mají až třicet liber ve zlatě, plus pětilibrovou bankovku, a navrhla, že by s tím mohli chytit vlak v St. Albans nebo New Barnetu. Můj bratr myslel, že to je beznadějné, vzhledem k zuřivosti Londýňanů tlačit se do vlaků, a předložil svou vlastní myšlenku – prorazit přes Essex do Harwiche a odtamtud uprchnout ze země úplně.

Paní Elphinstonová – tak se jmenovala ta žena v bílém – nechtěla slyšet žádný rozumný argument a stále volala „George"; ale její švagrová byla úžasně klidná a rozvážná, a nakonec s návrhem mého bratra souhlasila. A tak s úmyslem překročit Velkou severní silnici pokračovali dál k Barnetu, můj bratr vedl poníka, aby ho co nejvíc šetřil. Jak slunce stoupalo po obloze, den se stával nesmírně horkým, a pod nohama začal nažloutlý sypký písek pálit a oslepovat, takže postupovali jen velmi pomalu. Živé ploty byly šedé prachem. A jak postupovali k Barnetu, bouřlivé mumlání sílilo.

Začali potkávat víc lidí. Většinou tihle lidé zírali před sebe, mumlajíce nezřetelné otázky, vyčerpaní, ztrápení, nečistí. Jeden muž ve večerním obleku je minul pěšky s očima upřenýma na zem. Slyšeli jeho hlas, a ohlédli se za ním a viděli jednu ruku zaťatou ve vlasech a druhou tlukoucí do neviditelných věcí. Když jeho záchvat vzteku pominul, pokračoval ve své cestě, aniž by se jednou ohlédl.

Jak skupina mého bratra postupovala ke křižovatce na jih od Barnetu, viděli, jak se po polích vlevo blíží k silnici žena, nesoucí dítě a se dvěma dalšími dětmi; a pak minuli muže ve špinavě černém oblečení,

s tlustou holí v jedné ruce a malým kufříkem v druhé. Pak za ohyb uličky, zpod vil, které ji střežily u ústí do hlavní silnice, přijel malý vozík tažený upoceným černým poníkem, řízený bledě tvářným mladíkem v tvrdém klobouku, šedém prachem. Na voze bylo nahromaděno tři děvčata, East End tovární dělnice, a dvě malé děti.

„Tudyma dojedem do Edgwaru?“ zeptal se vozka s divokýma očima, bílý v tváři; a když mu můj bratr řekl, že ano, zahne-li vlevo, bez zdvořilosti díků hned pobídl koně.

Můj bratr si všiml bledě šedého kouře nebo zákalu, který stoupal mezi domy před nimi a zakrýval bílou fasádu domoví za silnicí, jež se objevovala mezi zadními stěnami vil. Paní Elphinstonová náhle vykřikla při pohledu na několik jazyků zakouřeně rudého plamene vyskakujících nad domy před nimi do horkého modrého nebe. Bouřlivý hluk se nyní rozřešil v neuspořádané směšování mnoha hlasů, skřípotu mnoha kol, vrzání vozů a staccata kopyt. Ulička se ostře stočila necelých padesát yardů od křižovatky.

„Pro Boha!“ zvolala paní Elphinstonová. „Kam to nás vedete?“

Můj bratr se zastavil.

Neboť hlavní silnice byla vroucí proud lidí, příval lidských bytostí, hnoucích se na sever, jeden tisknoucí druhého. Velký pás prachu, bílý a zářivý v jasu slunce, dělal všechno do dvaceti stop od země šedé a nezřetelné a byl neustále obnovován spěchajícími nohami hustého davu koní a mužů a žen pěšky a koly vozidel všeho druhu.

„Cestu!“ slyšel můj bratr volající hlasy. „Udělejte cestu!“

Bylo to jako najíždění do kouře ohně, blížit se k místu, kde se ulička setkává se silnicí; dav řval jako oheň a prach byl horký a štiplavý. A vskutku, kousek nahoru po silnici hořela vila a vyvrhovala kotouče černého kouře přes silnici, aby přidala ke zmatku.

Prošli kolem nich dva muži. Pak špinavá žena, nesoucí těžký uzel a plačící. Zatoulaný retrívr s vyplazeným jazykem je nejistě obkroužil, vyděšený a bídný, a prchl před hrozbou mého bratra.

Nakolik viděli silnici k Londýnu mezi domy vpravo, byla to bouřlivá řeka špinavých, spěchajících lidí, utlačovaných mezi vilami po obou stranách; černé hlavy, nahromaděné postavy, se zřetelně vynořovaly, jak se řítily k rohu, prohnaly se kolem a znovu splývaly v ustupujícím davu, který byl nakonec pohlcen oblakem prachu.

„Dál! Dál!“ volaly hlasy. „Cestu! Cestu!“

Jedny ruce se tiskly k zádům druhých. Můj bratr stál u hlavy poníka. Neodolatelně přitahován postupoval pomalu, krok za krokem, dolů uličkou.

Edgware byl scénou zmatku, Chalk Farm bouřlivým chaosem, ale toto bylo celé obyvatelstvo v pohybu. Je těžké si ten zástup představit. Neměl vlastní tvář. Postavy se valily kolem rohu a vzdalovaly se zády ke skupince v uličce. Podél okraje šli ti, kteří byli pěšky, ohrožovaní koly, klopýtající v příkopech, naráželi do sebe.

Vozy a kočáry se natěsnávaly jeden na druhý, uvolňujíce jen málo místa pro ty rychlejší a netrpělivější dopravní prostředky, které čas od času vyrazily kupředu, kdykoli se naskytla příležitost, a rozháněly lidi proti plotům a branám vil.

„Tlačte dál!“ byl výkřik. „Tlačte dál! Oni přicházejí!“

Na jednom vozíku stál slepý muž v uniformě Armády spásy, mávajíc svými zahnutými prsty a řvoucí: „Věčnost! Věčnost!“ Jeho hlas byl chraplavý a velmi hlasitý, takže ho můj bratr slyšel ještě dlouho poté, co ho ztratil z dohledu v prachu. Někteří z lidí, kteří se tlačili na vozech, hloupě bičovali své koně a hádali se s jinými vozky; někteří seděli nehybně, zírajíce do prázdna očima plnýma bídy; někteří si zuby ohlodávali ruce žízní, nebo leželi natažení na dně svých dopravních prostředků. Udidla koní byla pokryta pěnou, oči měli zarudlé.

Byly tam drožky, kočáry, zelinářské vozíky, nákladní vozy, nespočetné; poštovní vůz, čisticí vozík se značkou „Vestry of St. Pancras“, obrovský dřevařský vůz, přeplněný raubíři. Kolem rachotil pivovarský vůz, s předními koly postříkanými čerstvou krví.

„Uvolněte cestu!“ volaly hlasy. „Uvolněte cestu!“

„Věč-nost! Věč-nost!“ ozývalo se po silnici.

Procházely tudy smutné, uštvané ženy, dobře oblečené, s dětmi, které plakaly a klopýtaly, s jemnými šaty udušenými prachem a s unavenými tvářemi zmáčenými slzami. S mnohými z nich šli muži, chvílemi ochotní pomoci, chvílemi mrzutí a surovci. V boku vedle nich se tlačil kupředu nějaký vyčerpaný pouliční chudák v obnošených černých hadrech, se široce rozevřenýma očima, hlasitý a sprostý. Byli tam ramenatí dělníci, kteří si razili cestu kupředu, bědní, zanedbaní muži v šatech úředníků nebo prodavačů, kteří se křečovitě drali vpřed; můj bratr si všiml raněného vojáka, mužů v šatech železničních zřízenců, jednoho ubohého tvora v noční košili, přes niž měl přehozený kabát.

Jakkoli byla jeho skladba pestrá, všichni v tom zástupu měli něco společného. V jejich tvářích byl strach a bolest a strach byl i za nimi. Nahoře na silnici vznikl rozruch, hádka o místo ve voze, a celý ten zástup zrychlil krok; i muž tak vyděšený a zlomený, že se mu podlamovala kolena, byl na okamžik znovu probuzen k činnosti. Vedro a prach už na tom zástupu vykonaly své. Jejich kůže byla suchá, rty černé a popraskané. Všichni měli žízeň, byli vyčerpaní, s rozedranýma nohama. A mezi různými výkřiky bylo slyšet rozepře, výčitky, vzdechy únavy a vyčerpání; hlasy většiny z nich byly ochraptělé a slabé. Vším tím se táhl jeden refrén:

„Z cesty! Z cesty! Marťané přicházejí!“

Jen málokdo se zastavil a odstoupil z toho proudu. Boční ulička se do hlavní silnice vlévala šikmo úzkým ústím a vzbuzovala klamný dojem, že vede od Londýna. Přesto se v jejím ústí tvořil jakýsi vír lidí; slabší jedinci byli vytláčeni z proudu a většinou si jen chvilku odpočinuli, než se do něj znovu vrhli. Kousek dál v uličce ležel muž s obnaženou nohou omotanou zakrvácenými hadry; nad ním se skláněli dva přátelé. Byl to šťastlivec, že měl přátele.

Malý stařík se šedivým vojenským knírem a špinavým černým žaketem vybelhal stranou a posadil se vedle bryčky, zul si botu – ponožku měl zakrvácenou –, vytřepal z boty kamínek a znovu se odkolébal pryč; a vzápětí se docela blízko mého bratra vrhlo pod živý plot asi osmileté nebo devítileté děvčátko, úplně samo, a plakalo.

„Nemůžu dál! Nemůžu dál!“

Můj bratr se probral ze svého ztrnulého úžasu, zvedl ji, promluvil k ní jemně a odnesl ji ke slečně Elphinstoneové. Jakmile se jí můj bratr dotkl, docela ztichla, jako kdyby se bála.

„Ellen!“ zaječela nějaká žena v davu se slzami v hlase – „Ellen!“ A dítě najednou od mého bratra odskočilo a zvolalo „Mámo!“

„Jdou,“ řekl jakýsi jezdec, který projížděl po uličce.

„Z cesty, tam!“ zahulákal shora kočí; a můj bratr uviděl zavřený kočár, jak zahýbá do uličky.

Lidé se natlačili na sebe, aby se vyhnuli koni. Můj bratr zacouval s poníkem a bryčkou do živého plotu a muž projel kolem a zastavil v zákrutu cesty. Byl to kočár s ojí pro dvojspřeží, ale zapřažený byl jen jeden kůň. Můj bratr přes prach matně viděl, jak dva muži vyndávají cosi na bílých nosítkách a jemně to kladou do trávy pod ptačí zob.

Jeden z mužů doběhl k mému bratrovi.

„Kde je tu někde voda?“ řekl. „Umírá rychle a má velkou žízeň. Je to lord Garrick.“

„Lord Garrick!“ řekl můj bratr. „Nejvyšší soudce?“

„Tu vodu?“ řekl muž.

„Snad bude v některém z domů kohoutek,“ řekl můj bratr. „My vodu nemáme. Nemůžu nechat své lidi.“

Muž se protlačil davem ke vrátkům rohového domu.

„Dál!“ křičeli lidé a strkali do něj. „Jdou! Dál!“

Pak byla pozornost mého bratra odvedena k vousatému muži orlí tváře, který vlekl malou příruční brašnu; ta se mu doslova před očima mého bratra roztrhla a vychrlila hromadu zlatých sovereignů, které se

v okamžiku dopadu na zem rozsypaly na jednotlivé mince. Kutálely se sem a tam mezi tlačícíma se nohama lidí a koní. Muž se zastavil a tupě na tu hromádku zíral; vzápětí ho oj drožky srazila do ramene a vymrštila ho ke straně. Vykřikl, uskočil zpět a kolo vozu ho těsně minulo.

„Z cesty!“ křičeli muži kolem něho. „Udělejte místo!“

Jakmile drožka přejela, vrhl se oběma rukama na hromadu mincí a začal si cpát hrsti do kapsy. Těsně nad ním se vzepjal kůň a vzápětí, zpola vzpřímený, byl muž smeten pod jeho kopyta.

„Stůjte!“ zaječel můj bratr, odstrčil nějakou ženu a pokusil se chytit koně za udidlo.

Než se k němu dostal, uslyšel pod kolem výkřik a přes prach viděl, jak obruč kola přejíždí tomu ubožákovi přes záda. Vozka švihl bičem po mém bratrovi, který oběhl zezadu kolem vozu. Všechen ten křik z mnoha stran mu mátl sluch. Muž se svíjel v prachu mezi rozsypanými penězi, nebyl schopen vstát, neboť mu kolo zlomilo páteř, a jeho nohy ležely bezvládně a mrtvě. Můj bratr se napřímil a zařval na dalšího vozku; jezdec na černém koni mu přišel na pomoc.

„Dostaňte ho ze silnice,“ řekl; a volnou rukou chytil můj bratr muže za límec a vlekl ho stranou. Ten se však stále chtivě natahoval po penězích a díval se na mého bratra s divokým výrazem, mlátil ho hrstí zlata do paže. „Dál! Dál!“ křičely rozzlobené hlasy za nimi. „Z cesty! Z cesty!“

Ozvala se rána, jak se oj jiného kočáru vrazila do vozu, který muž na koni zastavil. Můj bratr vzhlédl a muž se zlatem otočil hlavou a kousl ho do zápěstí, které ho drželo za límec. Nastal otřes, černý kůň se vrávoravě svalil stranou a tažný kůň do něj narazil zboku. Kopyto minulo nohu mého bratra o vlas. Pustil padlého muže a odskočil. Viděl, jak se vztek v tváři toho ubožáka na zemi mění v hrůzu, a vzápětí byl muž zakryt a mého bratra to smetlo zpátky a odneslo za ústí uličky; musel se v tom proudu tvrdě prodírat, aby se zpátky dostal.

Viděl, jak si slečna Elphinstoneová zakrývá oči a jak nějaké malé dítě se vší dětskou nedostatečností soucitné představivosti civí vytřeštěnýma očima na zaprášené cosi, co leželo černé a nehybné, rozdrcené a rozmačkané pod kolejícími se koly. „Vraťme se!“ zakřičel a začal otáčet poníka. „Tímhle – peklem – neprojedeme,“ řekl, a vrátili se asi sto yardů tou cestou, kterou přišli, dokud se jim tlačící se dav neschoval z očí. Když projížděli zákrutem uličky, viděl můj bratr tvář umírajícího muže v příkopě pod ptačím zobem, smrtelně bílou a staženou, lesknoucí se potem. Obě ženy seděly mlčky, krčily se na sedátku a chvěly se.

Pak za zákrutem můj bratr znovu zastavil. Slečna Elphinstoneová byla bílá a bledá a její švagrová seděla a plakala, byla příliš zbědovaná i na to, aby volala svého „George“. Můj bratr byl zděšen a zmaten. Jakmile ustoupili, uvědomil si, jak naléhavé a nevyhnutelné je, aby se o přechod pokusili. Prudce odhodlán se obrátil ke slečně Elphinstoneové.

„Musíme tudy,“ řekl a znovu obrátil poníka.

Toho dne už podruhé prokázala tahle dívka svou cenu. Aby si prorazili cestu do proudu lidí, vrhl se můj bratr do dopravy a zadržel koně jedné drožky, zatímco ona s poníkem projela mu před hlavou. Nějaký vůz se na okamžik zaklesl koly a odtrhl z bryčky dlouhou třísku. V dalším okamžiku byli zachyceni a strženi proudem. Můj bratr s rudými šrámy od drožkářova biče na tváři a rukou se vyškrábal zpět do bryčky a převzal od ní otěže.

„Namiřte revolver na toho muže vzadu,“ řekl a podal jí ho. „Kdyby na nás moc tlačil. Ne! – namiřte ho na jeho koně.“

Pak začal hledat příležitost, jak se posunout doprava přes silnici. Ale jakmile byl v proudu, zdálo se, že ztrácí vůli, že se stává součástí toho zaprášeného stáda. Byli strženi proudem skrze Chipping Barnet; byli skoro míli za středem města, než se probojovali na opačnou stra-

nu silnice. Byl to nepopsatelný rámus a zmatek; ale ve městě i za ním se cesta opakovaně větvila a tlak tím poněkud polevil.

Zabočili na východ přes Hadley, a tam po obou stranách silnice a na dalším místě dál ještě narazili na obrovský zástup lidí, kteří pili z potoka a někteří se o přístup k vodě dokonce prali. A ještě dál, z klidnějšího místa poblíž East Barnetu, viděli dva vlaky, které pomalu jely jeden za druhým bez signálů a pořádku – vlaky přeplněné lidmi, s muži dokonce i na uhlí v tendrech za lokomotivami – jak míří na sever po Great Northern Railway. Můj bratr se domnívá, že naložily lidi někde za Londýnem, protože v té době zuřivá hrůza, která lidi zachvátila, učinila ústřední nádraží nepoužitelnými.

Nedaleko tohoto místa se zastavili na zbytek odpoledne, protože divokost toho dne už všechny tři nadobro vyčerpala. Začali pociťovat počátky hladu; noc byla studená a nikdo z nich se neodvažoval spát. A večer kolem jejich zastávky spěchalo po silnici mnoho lidí, kteří prchali před nějakými neznámými hrůzami před sebou a šli směrem, odkud můj bratr přišel.

XVII. *Thunder Child*

Kdyby Marťané mířili jen ke zkáze, mohli v pondělí vyhladit celé obyvatelstvo Londýna, jak se pomalu rozlévalo po příměstských hrabstvích. Nejen po silnici přes Barnet, ale i přes Edgware a Waltham Abbey, a po cestách na východ do Southendu a Shoeburyness a jižně od Temže do Dealu a Broadstairs, se valil ten samý zběsilý úprk. Kdyby bývalo možné viset onoho červnového rána v balónu ve žhoucí modři nad Londýnem, všechny severní a východní silnice, vybíhající z toho spletitého bludiště ulic, by se jevily poseté černými tečkami prchajících uprchlíků, každá tečka samostatné lidské utrpení z hrůzy a tělesné nouze. V minulé kapitole jsem obšírně vylíčil bratrův popis cesty přes Chipping Barnet, aby si čtenář mohl uvědomit, jak se to hemžení černých teček jevilo jednomu z těch, kteří v něm byli. Nikdy předtím v dějinách světa se tolik lidí nehýbalo a netrpělo pospolu. Legendární zástupy Gótů a Hunů, největší armády, jaké kdy Asie viděla, by byly v tom proudu jen kapkou. A nebyl to spořádaný pochod; byla to panika – gigantická a hrozná – bez řádu a bez cíle, šest milionů lidí beze zbraní a bez proviantu, kteří se bezhlavě hnali kupředu. Byl to počátek rozvratu civilizace, počátek masakru lidstva.

Přímo pod sebou by vzduchoplavec viděl do dáli i do šířky síť ulic, domy, kostely, náměstí, polokruhy, zahrady – už opuštěné – rozprostřené jako obrovská mapa, a na jihu *rozmazané*. Nad Ealingem, Richmondem, Wimbledonem by se bývalo zdálo, jako by nějaké nestvůrné pero vrhlo inkoust na mapu. Vytrvale, neustále každá černá kaňka rostla a šířila se, vysílala rozvětvení sem i tam, hned se opírala o stoupající terén, hned rychle překypěla přes hřeben do nově naleze-

ného údolí, přesně jako by se krůpěj inkoustu rozlévala po pijavém papíře.

A dál, přes modravé kopce, které se zvedají jižně od řeky, chodili třpytiví Marťané sem a tam, klidně a metodicky rozprostírali svůj jedovatý mrak nad jednou částí země a pak nad druhou, zase ho srazili svými tryskami páry, když posloužil svému účelu, a brali si dobytou zemi do držení. Nezdá se, že by jim šlo tolik o vyhlazení jako o úplnou demoralizaci a zničení jakéhokoli odporu. Nechali vybuchnout každou zásobu střelného prachu, na niž narazili, přerušili každý telegraf a sem tam poničili železnice. Podřezávali lidstvu šlachy. Nezdálo se, že by spěchali s rozšiřováním pole své činnosti, a toho dne se nevydali za centrální část Londýna. Je možné, že velmi značný počet lidí v Londýně přečkal pondělní dopoledne ve svých domech. Jisté je, že mnozí doma zemřeli udušeni Černým kouřem.

Až do poledne byl londýnský přístav Pool úchvatnou scénou. Byly tam parníky a lodě všeho druhu, přilákané obrovskými částkami peněz, které jim nabízeli uprchlíci, a říká se, že mnohé z těch, kteří k těmto plavidlům přeplavali, odstrčili lodními háky a utopili. Kolem jedné hodiny odpolední se mezi oblouky Blackfriarského mostu objevil řídnoucí zbytek mraku černé páry. Při tom se Pool proměnil ve výjev šíleného zmatku, bojů a srážek a nějakou dobu uvázlo v severním oblouku Tower Bridge množství lodí a bárek a námořníci a lodníci se museli krutě bránit lidem, kteří se na ně houfně hrnuli z pobřeží. Lidé se dokonce spouštěli dolů po pilířích mostu.

Když se o hodinu později za Clock Tower objevil Marťan a brodil se po řece dolů, nad Limehouse už plavaly jen trosky.

O pádu pátého válce budu teprve vypravovat. Šestá hvězda spadla u Wimbledonu. Můj bratr, který hlídal ženy v bryčce na louce, viděl za kopci její zelený záblesk. V úterý se ta malá družina, pořád odhodlaná dostat se za moře, prodrala přes hemžící se krajinu směrem k Colchesteru. Zpráva, že Marťané mají teď v držení celý Londýn, se potvrdila.

Byli viděni v Highgate a prý dokonce i v Neasdenu. Mému bratrovi se však nedostali na dohled až druhý den.

Toho dne si rozptýlené zástupy začaly uvědomovat naléhavou potřebu zásob. Jak se hlad zmáhal, přestalo se brát v úvahu právo majetkové. Sedláci stáli u svých kravínů, sýpek a zrajících kořenových plodin se zbraní v ruce. Mnoho lidí mělo teď, jako můj bratr, tváře obrácené na východ, a byly tam i nějaké zoufalé duše, které se vracely zpět k Londýnu, aby sehnaly jídlo. Byli to převážně lidé ze severních předměstí, jejichž znalost Černého kouře byla jen z doslechu. Doslechl se, že asi polovina členů vlády se shromáždila v Birminghamu a že se chystají obrovská množství výbušnin, které mají být použity v samočinných minách napříč hrabstvími Midlandu.

Řekli mu také, že Midland Railway Company nahradila ty, kteří zběhli při panice prvního dne, obnovila dopravu a vypravuje severní vlaky z St. Albans, aby uvolnila přetíženost příměstských hrabství. V Chipping Ongaru byla také vyvěšená vyhláška oznamující, že v severních městech jsou k dispozici velké zásoby mouky a že do dvaceti čtyř hodin bude mezi hladovějícími lidmi v okolí rozdělen chléb. Tato zpráva ho však od plánu útěku, který si vytvořil, neodradila; všichni tři se celý den tlačili na východ a nedoslechli se o rozdělování chleba nic víc než tenhle slib. A ani nikdo jiný se o tom nedoslechl nic víc. Té noci padla sedmá hvězda, dopadla na Primrose Hill. Padla, zatímco slečna Elphinstoneová hlídala, protože tu službu konala střídavě s mým bratrem. Viděla ji.

Ve středu dorazili ti tři uprchlíci – noc strávili na poli nezralé pšenice – do Chelmsfordu, a tam jim nějaká skupina obyvatel, která si říkala Výbor pro veřejné zásobování, zabavila poníka jako proviant a za náhradu jim nenabídla nic než slib podílu na něm druhého dne. Zde se šířily zvěsti o Marťanech v Eppingu a zprávy o zničení prachárny ve Waltham Abbey při marném pokusu vyhodit jednoho z vetřelců do vzduchu.

Lidé zde vyhlíželi Marťany z kostelních věží. Můj bratr dal přednost tomu, aby se okamžitě hnali dál k pobřeží, raději než aby čekali na jídlo – což se mu, jak náhoda tomu chtěla, velmi vyplatilo –, ačkoli všichni tři měli velký hlad. Kolem poledne prošli Tillinghamem, který se, dost zvláštně, zdál být docela tichý a opuštěný, až na pár potutelných lupičů, kteří hledali potravu. Nedaleko Tillinghamu se před nimi náhle otevřelo moře a ta nejúžasnější masa plavidel všeho druhu, jakou si lze představit.

Protože už se námořníci nemohli dostávat vzhůru po Temži, přijeli na pobřeží Essexu, do Harwiche a Waltonu a Clactonu a později i do Foulness a Shoebury, aby odvezli lidi. Rozkládali se v obrovském oblouku ve tvaru srpu, který se nakonec v mlze ztrácel směrem k Naze. Blízko břehu bylo množství rybářských člunů – anglických, skotských, francouzských, holandských i švédských; parní šalupy z Temže, jachty, elektrické čluny; a dál byly lodě větší nosnosti, množství špinavých uhláků, úhledné obchodní lodě, dobytčí lodě, lodě pro cestující, ropné tankery, oceánské tramové lodě, dokonce i jedna stará bílá vojenská transportní loď, úhledné bílé a šedé zaoceánské parníky ze Southamptonu a Hamburku; a podél modrého pobřeží přes Blackwater můj bratr v dálce matně rozeznával hustý roj člunů, které smlouvaly s lidmi na pláži – roj, který se táhl i nahoru po Blackwateru skoro až k Maldonu.

Pár mil od břehu ležel obrněnec, velmi hluboko ve vodě, bratrovi se jevil téměř jako prosáklá, potápějící se loď. Byl to torpédový beran *Thunder Child*. Byla to jediná válečná loď na dohled, ale daleko napravo nad hladkou plochou moře – protože toho dne bylo úplné bezvětří – ležel had černého kouře, který značil zbývající obrněnce Channel Fleet; ty křižovaly v rozšířené linii, pod párou a připravené k boji, napříč ústím Temže po celou dobu marťanského dobývání, bdělé a přitom bezmocné, aby mu zabránily.

Při pohledu na moře propadla paní Elphinstoneová, přes švagrčin ujišťování, panice. Nikdy předtím nebyla mimo Anglii, raději prý zemře, než by se bez přátel svěřila cizí zemi, a tak dále. Zdálo se, chudák, že si představuje, že Francouzi a Marťané se nakonec moc neliší. Během těch dvou dnů cestování byla stále hysteričtější, bázlivější a stísněnější. Její velký nápad byl vrátit se do Stanmore. Ve Stanmore bylo vždycky dobře a bezpečno. Ve Stanmore najdou George…

S největšími obtížemi se jim ji podařilo dostat dolů na pláž, kde se mému bratrovi záhy podařilo přitáhnout pozornost několika mužů na kolesovém parníku z Temže. Poslali člun a smluvili cenu třicet šest liber za všechny tři. Parník prý míří do Ostende.

Byly asi dvě hodiny, když se můj bratr, poté co u lávky zaplatil jejich jízdné, ocitl bezpečně i se svými svěřenkami na palubě parníku. Na palubě bylo jídlo, byť za přemrštěné ceny, a všem třem se podařilo na jednom ze sedadel v přední části sníst nějaké jídlo.

Na palubě už bylo několik desítek pasažérů, někteří z nich utratili za přeplavbu i poslední peníze, ale kapitán zůstal mimo Blackwater až do pěti odpoledne a pořád přibíral další pasažéry, až byly osazené paluby nebezpečně přeplněné. Pravděpodobně by zůstal ještě déle, nebýt zvuku děl, který se v tuto hodinu začal ozývat z jihu. Jako by v odpověď vypálil obrněnec na moři malým dělem a vytáhl řadu vlajek. Z jeho komínů vyrazil chuchvalec kouře.

Někteří pasažéři měli za to, že ta palba přichází od Shoeburyness, dokud si nevšimli, že sílí. Zároveň se daleko na jihovýchodě vynořily jeden po druhém z moře stěžně a horní nástavby tří obrněnců, pod mraky černého kouře. Pozornost mého bratra se však rychle vrátila ke vzdálené palbě na jihu. Zdálo se mu, že vidí z té vzdálené šedé mlhy stoupat sloup kouře.

Malý parník už poplával na východ od velkého oblouku lodí a nízké pobřeží Essexu začínalo modravě pohasínat v oparu, když se v dálce objevil Marťan, drobný a nezřetelný, postupoval po bahnitém pobřeží

od Foulness. Kapitán na můstku při pohledu na něj z plna hrdla zaklel strachem a hněvem na vlastní otálení a zdálo se, že se jeho hrůzou nakazila i kolesa. Každá duše na palubě stála u pažení nebo na sedadlech parníku a zírala na onu vzdálenou postavu, vyšší než stromy nebo kostelní věže ve vnitrozemí, jak postupuje s líně pomalou parodií lidského kroku.

Byl to první Marťan, kterého můj bratr spatřil, a stál tam, spíš udivený než vyděšený, a díval se, jak tento Titán rozvážně postupuje k lodím a brodí se stále hlouběji do vody, jak pobřeží klesá. Pak se daleko za Crouch objevil další, překračoval nějaké zakrslé stromy, a pak ještě další, mnohem dále, hluboko se brodící lesklou bahnitou mělčinou, který jako by visel na půl cestě mezi mořem a nebem. Všichni kráčeli směrem do moře, jako by chtěli zachytit útěk nesčetných plavidel, která se tísnila mezi Foulness a Naze. Přes bušivou snahu motorů toho malého kolesového parníku a přes proudy pěny, které jeho kolesa chrlila za sebou, se parník od tohoto zlověstného postupu vzdaloval děsivě pomalu.

Pohledem na severozápad můj bratr viděl, že obrovský oblouk lodí se blížící se hrůzou už svíjí; jedna loď projížděla za druhou, další se otáčela z boku na záď, parníky pískaly a vypouštěly spousty páry, plachty se napínaly, čluny se hnaly sem a tam. Byl tím a tím plíživým nebezpečím po levici tak uchvácený, že neměl oči pro to, co bylo směrem do moře. A pak ho prudký pohyb parníku (náhle zabočil, aby se vyhnul srážce) smetl bezhlavě ze sedadla, na kterém stál. Všude kolem něho byl křik, dupot nohou a jásot, na nějž se zdálo, že přichází slabá odpověď. Parník se zhoupl a převrátil ho na ruce.

Vyskočil na nohy a uviděl na pravoboku, sotva sto yardů od jejich nakloněného, houpajícího se člunu, obrovský železný trup jako radlici pluhu, který trhal vodou a vrhal ji po obou stranách do obrovských zpěněných vln, jež vyskakovaly k parníku, zběsile vyhazovaly jeho kolesa do vzduchu a pak stahovaly jeho palubu skoro až k hladině.

Sprška vody mého bratra na okamžik oslepila. Když se mu oči zase vyjasnily, viděl, že nestvůra je už pryč a žene se ke břehu. Z toho rozjetého tělesa stoupaly velké železné nástavby a z nich vyčnívaly dvojité komíny a chrlily kouřící výbuch šlehajícího ohně. Byl to torpédový beran *Thunder Child*, hnal se střemhlav na pomoc ohroženým lodím.

Můj bratr se držel pažení, aby na pohupující se palubě udržel rovnováhu, a hleděl přes toho útočícího leviatana zpátky k Marťanům; nyní viděl, že se všichni tři sešli těsně vedle sebe a stojí tak daleko v moři, že jejich trojnožkové nohy jsou téměř úplně ponořené. Takto ponoření a viděni v dálce se zdáli daleko méně hrozivými než ta obrovská železná hmota, v jejíž brázdě se parník tak bezmocně kolébal. Zdálo se, že na tohoto nového protivníka hledí s úžasem. Jejich inteligenci se snad obr jevil zrovna jako jim podobný tvor. *Thunder Child* nevypálil žádný výstřel, pouze se plnou parou hnal k nim. Pravděpodobně to, že nevystřelil, mu umožnilo přiblížit se k nepříteli tak blízko, jak se mu to podařilo. Nevěděli, co si o něm mají myslet. Jediný granát a byli by ho Tepelným paprskem vzápětí poslali na dno.

Byl pod párou v takovém tempu, že se za minutu zdál na půl cesty mezi parníkem a Marťany – zmenšující se černý trup proti ustupující vodorovné rozloze essexského pobřeží.

Náhle první z Marťanů sklonil svou trubici a vypustil na obrněnec kanystr černého plynu. Zasáhl jeho levý bok a sklouzl pryč v inkoustové trysce, která se odvalila do moře, rozvíjející se příval Černého kouře, z něhož obrněnec vyjel ven. Pozorovatelům na parníku, nízko u hladiny a se sluncem v očích, se zdálo, jako by už byl mezi Marťany.

Viděli, jak se vyzáblé postavy rozestupují a zvedají se z vody, jak ustupují ke břehu, a jeden z nich zvedl generátor Tepelného paprsku podobný fotoaparátu. Držel ho šikmo dolů a při jeho dotyku vytryskla z vody stěna páry. Musel pronikat železem lodního boku jako do běla rozpálená železná tyč papírem.

Vzhůru stoupající parou vyšlehl plamínek a pak se Marťan zapotácel a zavrávoral. V dalším okamžiku byl sťat a velký sloup vody a páry vyrazil vysoko do vzduchu. Z té spouště se ozvala děla *Thunder Childa*, jedno po druhém, a jedna rána vysoko vyšplíchla vodu těsně vedle parníku, odrazila se k dalším prchajícím lodím na severu a rozbila jeden rybářský člun na třísky.

Toho si však nikdo moc nevšiml. Při pohledu na zhroucení Marťana zařval kapitán na můstku nesrozumitelně a všichni tlačící se pasažéři na zádi parníku se společně rozkřičeli. A pak zařvali znovu. Protože, prodírající se za bílou vřavou, hnalo se cosi dlouhého a černého, plameny mu šlehaly z prostředka a jeho větráky a komíny chrlily oheň.

Byl stále živ; kormidelní zařízení, zdá se, bylo neporušené a motory pracovaly. Mířil přímo na druhého Marťana a byl od něho ani ne sto yardů daleko, když do něj udeřil Tepelný paprsek. Pak s prudkým úderem, oslňujícím zábleskem, vyskočily jeho paluby, jeho komíny vzhůru. Marťan se pod prudkostí jeho výbuchu zapotácel a vzápětí ho hořící trosky, pořád ještě hnané vpřed setrvačností svého pohybu, zasáhly a smáčkly jako cosi z papíru. Můj bratr bezděčně zařval. Vroucí příval páry zase všechno zakryl.

„Dva!“ zařval kapitán.

Všichni křičeli. Celý parník od jednoho konce ke druhému rozezněl zuřivý jásot, který zprvu propukl jedním a pak všemi v tom tísnícím se zástupu lodí a člunů, které se tlačily na moře.

Pára visela nad vodou mnoho minut a zcela zakrývala třetího Marťana i pobřeží. A po celou tu dobu kolesový parník vytrvale pádloval na moře pryč od boje; a když se nakonec zmatek vyjasnil, zasáhla jim pohled unášená clona černé páry a z *Thunder Childa* nebylo možno rozeznat nic, ani třetí Marťan nebyl vidět. Avšak obrněnce směrem na moře teď byly docela blízko a mířily k pobřeží, kolem parníku.

Malá loďka pokračovala tlukavým pohybem na moře a obrněnce se pomalu vzdalovaly k pobřeží, které bylo stále skryto mramorovanou

clonou výparů, zpola páry, zpola černého plynu, jež vířily a mísily se tím nejpodivnějším způsobem. Flotila uprchlíků se rozptylovala na severovýchod; mezi obrněnci a parníkem plulo několik rybářských člunů. Po nějaké době, ještě než dorazily k té klesající cloně mraků, obrátily válečné lodě na sever a pak náhle zabočily a zmizely směrem k jihu v houstnoucí večerní mlze. Pobřeží zešedlo a nakonec se stalo nerozeznatelným v nízkých hradbách mraků, které se shromažďovaly kolem zapadajícího slunce.

Pak náhle ze zlatavé mlhy západu slunce přišlo chvění děl a nějaký útvar černých stínů, který se pohyboval. Všichni se tlačili k zábradlí parníku a hleděli do oslepující výhně západu, ale nic se nedalo jasně rozeznat. Hmota kouře stoupala šikmo a zakrývala slunce. Parník bušil svou cestu nekonečným napětím.

Slunce zapadlo do šedých mraků, nebe se zarudlo a potemnělo, večernice se chvějivě objevila. Byl hluboký soumrak, když kapitán vykřikl a ukázal rukou. Můj bratr napínal zrak. Něco se vymrštilo do nebe z té šedi – vymrštilo se šikmo vzhůru a velmi rychle do zářivé jasnoty nad mraky na západním nebi; něco plochého a širokého a velmi velkého, co se v obrovském oblouku rozmáchlo, zmenšovalo se, pomalu klesalo a znovu mizelo v šedém tajemství noci. A jak letělo, pršela z něj na zem temnota.

Část druhá. Země pod Marťany

I. Pod nohama

V první knize jsem se tolik vzdálil od svých vlastních dobrodružství, abych vyprávěl o zážitcích svého bratra, že jsme po celé poslední dvě kapitoly já a kurát čekali ukryti v prázdném domě v Hallifordu, kam jsme uprchli před Černým kouřem. Tam budu pokračovat. Zůstali jsme tam celou neděli v noci a celý následující den – den paniky – v malém ostrůvku denního světla, odříznutí Černým kouřem od zbytku světa. V těch dvou únavných dnech jsme nemohli dělat nic jiného než čekat v bolestivé nečinnosti.

Mysl jsem měl zaměstnanou úzkostí o manželku. Představoval jsem si ji v Leatherheadu, vyděšenou, v nebezpečí, jak už mě oplakává jako mrtvého. Chodil jsem po pokojích a nahlas jsem naříkal, když jsem si pomyslel, jak jsem od ní odříznut, co všechno se jí za mé nepřítomnosti může přihodit. O bratranci jsem věděl, že je v mimořádných situacích dost odvážný, ale nebyl to člověk, který by rychle rozeznal nebezpečí a hbitě se vzchopil. Teď bylo potřeba nikoli statečnosti, ale rozvahy. Jedinou mou útěchou bylo věřit, že Marťané směřují k Londýnu a od ní pryč. Takové mlhavé úzkosti udržují mysl citlivou a bolavou. Byl jsem už velice unavený a podrážděný kurátovým ustavičným zbožným voláním; omrzel mě pohled na jeho sobecké zoufalství. Po několika marných výtkách jsem se od něho držel stranou a pobýval jsem v jedné místnosti – zřejmě to byla dětská učebna – s globusy, lavicemi a sešity. Když tam za mnou přišel i on, odebral jsem se do skladu na-

hoře v domě a abych byl sám se svými mučivými trápeními, zamkl jsem se.

Celý ten den a dopoledne následujícího jsme byli beznadějně obklopeni Černým kouřem. V neděli večer bylo znát, že jsou lidé i ve vedlejším domě – u okna se mihla tvář, pohybující se světla, později zabouchnutí dveří. Nevím však, kdo ti lidé byli ani co se s nimi stalo. Druhý den jsme z nich nikoho neviděli. Celé pondělní dopoledne se Černý kouř pomalu snášel k řece, přibližoval se k nám blíž a blíž, nakonec se táhl i podél cesty před domem, který nás ukrýval.

Někdy kolem poledne přešel přes pole Marťan a srážel ten plyn tryskou přehřáté páry, která syčela proti zdem, roztříštila všechna okna, jichž se dotkla, a opařila kurátovi ruku, když vyběhl z přední místnosti. Když jsme se nakonec plížili promočenými pokoji a zase vyhlédli ven, vypadala krajina na severu, jako by přes ni přešla černá vánice. Při pohledu k řece jsme s údivem viděli, jak se k černi spálených luk mísí nějaká nevysvětlitelná rudost.

Nějakou dobu jsme nechápali, jak tato změna ovlivňuje naše postavení, jen že jsme byli zbaveni strachu z Černého kouře. Později jsem však pochopil, že už nejsme obklopeni, že teď bychom se mohli dostat pryč. Jakmile jsem si uvědomil, že cesta k útěku je otevřená, vrátil se mi můj sen o činu. Kurát byl však netečný, nerozumný.

„Jsme tady v bezpečí," opakoval; „tady v bezpečí."

Rozhodl jsem se, že ho opustím – kéž bych to byl udělal! Teď, poučen už z toho, co mi říkal dělostřelec, jsem vyhledal jídlo a pití. Našel jsem olej a hadry na své popáleniny a vzal jsem si také klobouk a flanelovou košili, které jsem našel v jedné z ložnic. Když mu bylo jasné, že chci odejít sám – že jsem se už smířil s tím, že půjdu sám –, náhle se vzchopil, že půjde se mnou. A protože celé odpoledne bylo klidno, vyrazili jsme asi v pět hodin, pokud mohu soudit, po zčernalé silnici do Sunbury.

V Sunbury a tu a tam podél silnice ležely mrtvoly v pokroucených pozicích, koně stejně jako lidé, převrácené vozy a zavazadla, všechno tlustě pokryté černým prachem. Ten rubáš popelového prachu mi připomínal to, co jsem četl o zkáze Pompejí. Do Hampton Court jsme došli bez nehody, s myslí plnou podivných a cizích zjevů, a v Hampton Court nám oči odpočinuly pohledem na kus zeleně, který unikl tomu dusícímu nánosu. Prošli jsme Bushey Parkem, s jeleny chodícími pod kaštany sem a tam, a nějakými muži a ženami, kteří v dálce spěchali směrem k Hamptonu, a tak jsme došli do Twickenhamu. Tihle byli první lidé, které jsme viděli.

Za silnicí dál ještě hořely lesy za Hamem a Petershamem. Twickenham nebyl ani Tepelným paprskem, ani Černým kouřem poškozen a bylo tu víc lidí, i když nikdo nám nedovedl dát žádnou zprávu. Většinou to byli lidé jako my, kteří využívali chvíle klidu, aby přesunuli své věci. Mám dojem, že v mnoha z tamních domů byli stále ještě vyděšení obyvatelé, příliš vystrašení i na to, aby prchali. I tady byly po silnici hojné doklady spěšného útěku. Nejživěji si vzpomínám na hromadu tří rozdrcených jízdních kol, zadusaných do vozovky koly následujících vozů. Richmondský most jsme přešli asi o půl deváté. Přes ten vystavený most jsme ovšem spěchali, ale všiml jsem si, jak po proudu plují nějaké rudé masy, některé mnoho stop široké. Nevěděl jsem, co to je – nebyl čas si to prohlédnout – a dával jsem tomu hroznější výklad, než si zasloužily. Zde znovu na straně Surrey byl černý prach, který kdysi býval kouřem, a mrtvoly – jedna hromada u příjezdové cesty k nádraží; ale Marťany jsme nezahlédli, dokud jsme nebyli už kus cesty směrem k Barnesu.

Ve zčernalé dáli jsme viděli skupinu tří lidí, jak utíkají postranní ulicí k řece, ale jinak se místo zdálo opuštěné. Nahoře na kopci živě hořel Richmond; za městem Richmondem nebylo po Černém kouři ani stopy.

A pak náhle, jak jsme se blížili ke Kew, přiběhlo několik lidí, a horní část bojové trojnožky Marťana se vynořila nad střechy, ani ne sto yardů od nás. Zůstali jsme stát zděšeni svým nebezpečím, a kdyby se byl Marťan podíval dolů, byli bychom okamžitě zahynuli. Byli jsme tak vyděšení, že jsme se neodvažovali jít dál, ale uskočili jsme stranou a schovali se v kůlně v zahradě. Tam se kurát krčil, tiše plakal a odmítal se znovu hnout.

Ale moje nepohnutelná myšlenka na to, že se musím dostat do Leatherheadu, mi nedala pokoj, a v soumraku jsem se znovu odvážil ven. Prošel jsem křovím a pak chodbičkou vedle velkého domu, který stál na svém vlastním pozemku, a tak jsem vyšel na cestu ke Kew. Kuráta jsem nechal v kůlně, ale spěchal za mnou.

Ten druhý výjezd byl ta nejpošetilejší věc, jakou jsem kdy udělal. Protože bylo zjevné, že Marťané jsou všude kolem nás. Sotva mě kurát dohonil, uviděli jsme buď tutéž bojovou trojnožku, kterou jsme viděli předtím, nebo jinou, daleko přes louky směrem ke Kew Lodge. Před ní uhánělo čtyři nebo pět malých černých postav přes šedozelenou plochu pole a v okamžiku bylo zřejmé, že je Marťan pronásleduje. Za tři kroky byl mezi nimi a oni se mu rozprchli od nohou na všechny strany. Nepoužil k jejich zničení Tepelný paprsek, ale sbíral je jednoho po druhém. Patrně je házel do velkého kovového nosiče, který mu trčel vzadu, zrovna jako řemeslníkovi visí koš přes rameno.

Tehdy jsem si poprvé uvědomil, že Marťané by mohli mít s poraženým lidstvem i jiný záměr než zkázu. Stáli jsme chvíli zkamenělí, pak jsme se otočili a utekli za sebou brankou do zahrady obehnané zdí, spadli jsme spíš než že bychom našli šťastný příkop, a leželi jsme v něm, sotva se odvažujíce šeptem spolu promluvit, až dokud nevyšly hvězdy.

Myslím, že bylo skoro jedenáct hodin, než jsme sebrali odvahu vyjít znovu, už se neodvažujíce na silnici, nýbrž plížíce se podél plotů a přes porosty, a bedlivě vyhlíželi tmou, on napravo a já nalevo, Mar-

ťany, kteří se zdáli být všude kolem nás. Na jednom místě jsme vrávoravě zabloudili do spáleného a zčernalého prostoru, který právě chladl a plnil se popelem, mezi roztroušené mrtvoly mužů, hrozně spálených od hlav i trupů, ale s nohama a botami většinou nedotčenými, a mezi mrtvé koně, snad padesát stop za řadou čtyř rozervaných děl a roztříštěných lafet.

Sheen, jak se zdálo, zkáze unikl, ale místo bylo tiché a opuštěné. Zde jsme na žádné mrtvoly nenarazili, i když noc byla příliš tmavá, abychom viděli do bočních ulic. V Sheenu si můj společník náhle stěžoval na slabost a žízeň a rozhodli jsme se, že to zkusíme v některém z domů.

První dům, do něhož jsme se po menších potížích s oknem dostali, byl malý řadový domek a já v něm nenašel nic k jídlu kromě trochu plesnivého sýra. Voda k pití tam však byla; a vzal jsem si i sekerku, která se zdála být užitečná při našem dalším vloupání.

Pak jsme přešli na místo, kde se cesta stáčí k Mortlake. Zde stál bílý dům uvnitř zahrady obehnané zdí a v jeho spíži jsme našli zásobu jídla – dva bochníky chleba v míse, nevařený biftek a půlku šunky. Předkládám tento seznam tak přesně, protože, jak se ukázalo, byli jsme odkázáni, abychom na této zásobě žili následujících čtrnáct dní. Pod poličkou stálo lahvové pivo a byly tam také dva pytle fazolí a nějaké zvadlé hlávky salátu. Spíž se otevírala do jakési umývárny, v ní bylo i dříví na topení; byl tu i kredenc, v němž jsme našli skoro tucet lahví burgundského vína, konzervované polévky, lososa a dvě plechovky suchárů.

Seděli jsme ve vedlejší kuchyni ve tmě – neboť jsme se neodvažovali rozsvítit – a jedli chléb a šunku a pili ze stejné láhve pivo. Kurát, který byl stále ještě bázlivý a nepokojný, teď, dost zvláštně, naléhal, abychom šli dál, a já ho přemlouval, aby udržel sílu jídlem, když došlo k tomu, co nás mělo uvěznit.

„Ještě nemůže být půlnoc," řekl jsem, a tu přišel oslepující záblesk zářivě zeleného světla. Všechno v kuchyni se vymrštilo, zřetelně vidi-

telné v zelené a černé, a zase to zmizelo. A pak následoval takový náraz, jaký jsem předtím ani potom nikdy neslyšel. Tak těsně za ním, že to působilo současně, přišel za mnou úder, zařinčení skla, rachot a dunění padajícího zdiva všude kolem nás, a strop se omítkou sypal na nás a tříštil nám na hlavách do tisíce úlomků. Byl jsem sražen střemhlav přes celou podlahu proti rukojeti kamen a omráčen. Kurát mi řekl, že jsem byl dlouho v bezvědomí, a když jsem se probral, byli jsme znovu ve tmě a on mě s tváří mokrou, jak jsem se dozvěděl potom, krví z rozťatého čela máčel ve vodě.

Nějakou dobu jsem si nedokázal vybavit, co se stalo. Pak se mi věci pomalu vracely. Modřina na spánku se mi hlásila.

„Je vám líp?“ zeptal se šeptem kurát.

Nakonec jsem mu odpověděl. Posadil jsem se.

„Nehýbejte se,“ řekl. „Celá podlaha je pokrytá rozbitým nádobím z kredence. Nemůžete se pohnout, aniž byste nadělal hluk, a já mám dojem, že *oni* jsou venku.“

Oba jsme seděli zcela mlčky, takže jsme sotva slyšeli jeden druhého dýchat. Všechno se zdálo smrtelně tiché, ale jednou se někde blízko nás sesula s rachotem omítka nebo rozlámaná cihla. Venku a velmi blízko bylo přerušované kovové chrastění.

„*To!*“ řekl kurát, když se to vzápětí ozvalo znovu.

„Ano,“ řekl jsem. „Ale co to je?“

„Marťan!“ řekl kurát.

Znovu jsem poslouchal.

„Neznělo to jako Tepelný paprsek,“ řekl jsem a chvíli jsem byl nakloněn k domněnce, že jedna z velkých bojových trojnožek zakopla o dům, tak jako jsem viděl jednu zakopnout o věž kostela v Sheppertonu.

Naše postavení bylo tak zvláštní a nepochopitelné, že jsme se tři nebo čtyři hodiny, než přišel úsvit, sotva pohnuli. A pak se dovnitř prolínalo světlo, ne oknem, které zůstalo černé, ale trojúhelníkovým

otvorem mezi trámem a hromadou rozbitých cihel ve zdi za námi. Vnitřek kuchyně jsme nyní šedavě viděli poprvé.

Okno dovnitř vyrazila masa zahradní hlíny, která se přelila přes stůl, u kterého jsme seděli, a ležela nám u nohou. Venku byla půda vysoko navršena proti domu. Nahoře v okenním rámu jsme viděli vyvrácenou okapovou rouru. Podlaha byla posetá roztříštěným zbožím; konec kuchyně směřující k domu byl prolomen, a protože tam dovnitř svítilo denní světlo, bylo zjevné, že se větší část domu zřítila. V ostrém kontrastu s tou spouští stál úhledný kredenc, podle módy mořený nabledle zeleně, a pod ním řada měděných a plechových nádob, tapety napodobovaly modro-bílé kachlíky a nad kuchyňským sporákem se třepaly dvě barevné přílohy z časopisů na stěnách.

Jak úsvit sílil, viděli jsme skulinou ve zdi tělo Marťana, který stál na stráži, hádám, nad stále ještě žhnoucím válcem. Při tom pohledu jsme se tak opatrně, jak to jen šlo, odplížili ze šera kuchyně do tmy přípravny.

Náhle mi vysvitl ten správný výklad.

„Pátý válec," zašeptal jsem, „pátá rána z Marsu zasáhla tenhle dům a pohřbila nás pod jeho troskami!"

Kurát chvíli mlčel a pak zašeptal:

„Bože, smiluj se nad námi!"

Záhy jsem ho slyšel, jak si pro sebe kňourá.

Kromě toho zvuku jsme leželi v přípravně docela tiše; já jsem se sotva odvažoval dýchat a seděl jsem s očima upřenýma na slabé světlo dveří kuchyně. Viděl jsem jen matně kurátovu tvář jako nejasný oválný tvar a jeho límec a manžety. Venku se začalo ozývat kovové bušení, pak násilné houkání a potom znovu, po tiché přestávce, syčení jako syčení stroje. Tyto zvuky, jejichž příčinu jsme z větší části neznali, pokračovaly přerušovaně a zdálo se, že jich s postupem času spíš přibývá. Záhy začalo odměřené dunění a chvění, které všechno kolem nás rozechvívalo a nádoby ve spíži rozeznívalo a posouvalo; nepřestávalo

to. Jednou bylo světlo zastíněno a přízračný průhled dveří kuchyně se stal naprosto temným. Mnoho hodin jsme se tam museli krčit, mlčky a chvějíce se, až naše unavená pozornost polevila…

Nakonec jsem se probudil a byl jsem velmi hladový. Jsem nakloněn k domněnce, že jsme před tím probuzením museli strávit větší část jednoho dne. Můj hlad byl tak najednou neodbytný, že mě dohnal k činu. Řekl jsem kurátovi, že si jdu hledat jídlo, a ohmatem jsem se vydal směrem ke spíži. Neodpověděl mi, ale jakmile jsem začal jíst, slabý zvuk, který jsem při tom tropil, ho vyburcoval a slyšel jsem, jak se za mnou plazí.

II. Co jsme viděli z pobořeného domu

Když jsme se najedli, odplížili jsme se zpátky do přípravny a tam jsem patrně znovu zdřímnul, protože když jsem se vzápětí rozhlédl, byl jsem sám. To dunivé chvění pokračovalo s únavnou vytrvalostí. Několikrát jsem šeptem zavolal kuráta, až jsem se nakonec ohmatem dostal ke dveřím kuchyně. Pořád byl den a já ho viděl přes místnost, jak leží u trojúhelníkového otvoru, kterým bylo vidět na Marťany. Měl pokrčená ramena, takže jsem mu neviděl na hlavu.

Slyšel jsem řadu zvuků skoro jako ve strojovně; a celé to místo se otřásalo tím dunivým rytmem. Otvorem ve zdi jsem viděl vrcholek stromu dotčený zlatem a teplou modř klidného večerního nebe. Minutu nebo dvě jsem zůstal pozorovat kuráta, pak jsem se k němu krčíce se vydal a kráčel s krajní opatrností mezi rozbitým nádobím, kterým byla posetá podlaha.

Dotkl jsem se kurátovy nohy a on sebou tak prudce škubl, že se venku sesula hromada omítky a s hlasitým úderem dopadla. Chytil jsem ho za paži v obavě, že by mohl vykřiknout, a dlouho jsme se krčili bez hnutí. Pak jsem se otočil, abych se podíval, kolik toho z našeho valu zbylo. Odpad té omítky nechal v troskách otevřenou svislou škvíru, a tím, že jsem se opatrně vytáhl přes trám, se mi podařilo touhle škvírou vyhlédnout ven do místa, kde přes noc bývala tichá předměstská silnice. A opravdu nesmírná byla ta změna, kterou jsme spatřili.

Pátý válec musel dopadnout přímo doprostřed domu, do kterého jsme nejdřív vlezli. Budova zmizela, úplně rozbitá, roztříštěná, úderem rozmetaná. Válec teď ležel hluboko pod jejími původními základy – v jámě už mnohem větší, než byla ta, do níž jsem se díval ve Wokingu. Zem kolem něho se pod tím strašlivým úderem rozstříkla – „roz-

stříkla“ je jediné správné slovo – a ležela v navršených hromadách, které zakrývaly obrysy sousedních domů. Chovala se úplně jako bláto pod prudkým úderem kladiva. Náš dům se zřítil dozadu; přední část, dokonce i v přízemí, byla úplně zničena; náhodou kuchyně a přípravna unikly a stály teď pohřbeny pod hlínou a troskami, ze všech stran až k válci sevřené tunami hlíny. Nad tou stranou jsme teď viseli přímo nad okrajem velké kruhové jámy, kterou si Marťané vyhrabávali. Těžký bušivý zvuk vycházel očividně právě za námi a zas a znovu stoupal přes naše kukátko jako závoj jasně zelený dým.

Válec byl už otevřen uprostřed jámy a na vzdálenějším okraji jámy, mezi rozbitým a štěrkem zasypaným křovím, stála jedna z velkých bojových trojnožek, opuštěná svým obyvatelem, strnulá a vysoká proti večerní obloze. Nejdřív jsem si jámy ani válce téměř nevšiml, i když se o nich pro přehlednost popisuje nejdřív, kvůli tomu mimořádně se třpytícímu stroji, který jsem viděl pilně pracovat ve výkopu, a kvůli těm podivným tvorům, kteří se pomalu a bolestivě plazili po navršené hroudě vedle něho.

Pozornost mi určitě upoutal nejdřív ten stroj. Byla to jedna z těch složitých konstrukcí, které od té doby dostaly jméno Manipulační stroj a jejichž studium už dalo pozemskému vynalézání takový obrovský podnět. Když mi padl do očí poprvé, působil jako jakýsi kovový pavouk s pěti kloubovými, mrštnými nohami a mimořádným počtem kloubových pák, tyčí a dosahovacích a svíravých chapadel po těle. Většinu paží měl zasunutých, ale třemi dlouhými chapadly vylovoval ven tyče, desky a trámy, které obkládaly a patrně zpevňovaly stěny válce. Ty, jak je vytahoval, zvedal a ukládal na rovnou plochu země za sebou.

Jeho pohyb byl tak rychlý, složitý a dokonalý, že jsem ho zprvu neviděl jako stroj, přes jeho kovový lesk. Bojové trojnožky byly do mimořádné míry sladěné a oživené, ale nic ve srovnání s tímhle. Lidé, kteří tyto konstrukce nikdy neviděli a mají jen chabě vymyšlené pokusy

umělců nebo nedokonalé popisy takových očitých svědků, jako jsem já, si tu živoucí kvalitu stěží uvědomí.

Zvláště si vzpomínám na ilustraci v jedné z prvních brožurek, které podaly souvislé vylíčení války. Umělec zjevně bojovou trojnožku jen zběžně prostudoval a tam jeho znalost končila. Předvedl je jako nakloněné, strnulé trojnožky, bez pružnosti i bez jemnosti a s naprosto klamnou jednotvárností účinku. Brožura s těmito ztvárněními měla značný ohlas a já se o ní zmiňuji prostě jen proto, abych čtenáře varoval před dojmem, který v něm mohla vyvolat. Nebyly o nic víc podobné Marťanům, jak jsem je viděl v akci, než holandská panenka člověku. Podle mého názoru by brožura byla mnohem lepší bez nich.

Zprvu, říkám, Manipulační stroj na mě nepůsobil jako stroj, nýbrž jako krabí tvor s třpytivým krunýřem, u něhož řídící Marťan, jehož jemná chapadla uváděla jeho pohyby do chodu, se jevil prostě jako obdoba krabí mozkové části. Pak jsem však postřehl podobnost jeho šedohnědého, lesklého, kožnatého krunýře s krunýři ostatních rozvalených těl za ním, a vysvitla mi pravá povaha toho obratného dělníka. S tím zjištěním se můj zájem přenesl na ty druhé tvory, na vlastní Marťany. Už jsem je prchavě zahlédl a první vlna nevolnosti mi už nekalila pozorování. Navíc jsem byl ukryt a nehybný a nic mě nenutilo jednat.

Byli, teď jsem to viděl, nejzemskou podstatou nejvzdálenější tvorové, jaké si lze představit. Byla to obrovská oblá těla – nebo spíš hlavy – asi čtyři stopy v průměru, každé tělo mělo vpředu tvář. Ta tvář neměla žádné nozdry – ostatně se zdá, že Marťané neměli vůbec žádný čich –, ale měla pár velmi velkých tmavě zbarvených očí a hned pod nimi jakýsi masitý zobák. V zadní části této hlavy nebo těla – stěží vím, jak to nazvat – byla jediná napjatá bubínková blána, později anatomicky poznaná jako ucho, i když v našem hustém vzduchu musela být skoro k ničemu. Kolem úst bylo ve shluku šestnáct štíhlých, skoro bičovitých chapadel, uspořádaných do dvou svazků po osmi. Tyto svazky od té

doby nazval význačný anatom, profesor Howes, dost výstižně *ruce*. Právě když jsem tyto Marťany viděl poprvé, zdáli se vynakládat úsilí, aby se na těch rukou pozvedli, ale samozřejmě při zvýšené váze pozemských podmínek to nebylo možné. Je důvod k domněnce, že na Marsu se po nich dokázali s určitou lehkostí pohybovat.

Vnitřní anatomie, zmíním zde, jak od té doby ukázala pitva, byla téměř stejně prostá. Větší část struktury tvořil mozek, který vysílal ohromné nervy k očím, uchu a hmatovým chapadlům. Kromě toho tam byly objemné plíce, do nichž se otevírala ústa, a srdce a jeho cévy. Plicní nouze způsobená hustší atmosférou a větším gravitačním tahem byla až příliš zjevná z křečovitých pohybů zevní kůže.

A to byl souhrn marťanských orgánů. Jakkoli se to lidské bytosti může zdát podivné, celý ten složitý aparát trávicí, který tvoří hlavní objem našich těl, u Marťanů neexistoval. Byly to hlavy – pouhé hlavy. Vnitřnosti neměli žádné. Nejedli, natož aby trávili. Místo toho si brali čerstvou, živou krev jiných tvorů a *vstřikovali* si ji do vlastních žil. Sám jsem to viděl dělat, jak zmíním na náležitém místě. Avšak jakkoli se mohu zdát přecitlivělý, nemohu se přimět k tomu, abych popsal to, co jsem nedokázal snášet ani dál pozorovat. Ať stačí říci, že krev získaná ze stále ještě živého zvířete, ve většině případů z lidské bytosti, byla malou pipetou pouštěna přímo do nasávacího kanálu…

Holá představa toho je nám bezpochyby děsivě odporná, ale zároveň si myslím, že bychom si měli pamatovat, jak odpudivě by se inteligentnímu králíkovi jevily naše masožravé zvyky.

Fyziologické výhody praxe vstřikování jsou nepopiratelné, pomyslíme-li na obrovskou ztrátu lidského času a energie způsobenou jídlem a trávením. Naše těla jsou z poloviny tvořena žlázami a trubicemi a orgány, které jsou zaměstnány přeměnou nejrůznější potravy v krev. Trávicí procesy a jejich reakce na nervový systém vysávají naše síly a zabarvují naše mysli. Lidé bývají šťastní nebo zoufalí podle toho, jak zdravá nebo nezdravá mají játra, nebo jak dobře fungující žlázy žalu-

deční. Avšak Marťané byli povzneseni nad všechna tahle organická kolísání nálady a citů.

Jejich nepopiratelná záliba v lidech jako zdroji potravy je zčásti vysvětlována povahou pozůstatků obětí, které si s sebou z Marsu přivezli jako proviant. Tato stvoření, soudě podle vyschlých pozůstatků, které padly do lidských rukou, byla dvounozí, s křehkými křemičitými kostrami (téměř jako kostry křemičitých hub) a slabou svalovou soustavou, dosahovala výšky asi šest stop a měla kulaté, vzpřímené hlavy a velké oči v kamenitých důlcích. Zdá se, že se v každém válci vezli dva nebo tři z nich, a všichni byli zabiti, než se dosáhlo Země. Bylo to pro ně dokonce i dobře, neboť pouhý pokus postavit se na naší planetě vzpřímeně by jim byl zlámal každou kost v těle.

A dokud se zabývám tímto popisem, mohu zde ještě dodat jisté další podrobnosti, které, i když nám tehdy nebyly všechny zřejmé, umožní čtenáři, který s nimi není obeznámen, utvořit si jasnější obraz těchto odpuzujících tvorů.

Ve třech dalších bodech se jejich fyziologie podivně lišila od naší. Jejich organismy nespaly, o nic víc než spí lidské srdce. Protože neměli žádný rozsáhlý svalový aparát, který by se musel zotavovat, tenhle periodický výpadek jim byl neznámý. Zdálo se, že neznali únavu, nebo ji znali jen málo. Na Zemi by se nikdy nebyli pohnuli bez námahy, a přece se až do konce nepřetržitě činili. Za čtyřiadvacet hodin odvedli čtyřiadvacet hodin práce, jak to snad i na Zemi mají mravenci.

Dále, jakkoli je to v pohlavním světě úžasné, Marťané byli naprosto bez pohlaví a tudíž bez všech těch bouřlivých citů, které z toho rozdílu u lidí vznikají. Mladý Marťan, o tom teď nemůže být sporu, se za války skutečně narodil na Zemi, a byl nalezen, jak visí na svém rodiči, zčásti *odpupený*, zrovna jako se odpupují mladé cibulky lilie nebo jako mladá zvířata u sladkovodního polypa.

U člověka, u všech vyšších pozemských zvířat, tento způsob rozmnožování zmizel; ale ještě i na této zemi to byl jistě způsob původní.

U nižších zvířat, až po ony prvé bratrance obratlovců, pláštěnce, probíhají oba procesy souběžně, ale nakonec pohlavní metoda svého konkurenta úplně vytlačila. Na Marsu však, zdá se, byl opak pravdou.

Je hodno zmínky, že jistý spekulativní spisovatel pochybné vědecké pověsti, který psal dlouho před marťanskou invazí, předpověděl pro člověka konečnou podobu, která se od marťanské skutečnosti příliš neliší. Jeho předpověď, pamatuji si, se objevila v listopadu nebo prosinci osmnáct set devadesát tři v dávno zaniklé publikaci *Pall Mall Budget*, a vzpomínám si na karikaturu k ní v jednom předmarťanském periodiku zvaném *Punch*. Poukazoval – v hloupě žertovném tónu –, že dokonalost mechanických zařízení musí nakonec nahradit končetiny; dokonalost chemických zařízení trávení; že takové orgány jako vlasy, zevní nos, zuby, uši a brada nejsou už pro lidskou bytost nutnou součástí a že sklon přírodního výběru se bude ubírat k jejich postupnému zmenšování v budoucích věcích. Jedině mozek zůstane kardinální nutností. Jen jedna jiná část těla měla silný důvod přežít, a tou byla ruka, „učitelka a činitelka mozku“. Zatímco se zbytek těla bude zmenšovat, ruce porostou.

Mnohé pravdivé slovo bylo napsáno v žertu, a tady v Marťanech máme bez diskuze skutečné naplnění takového potlačení živočišné stránky organismu inteligencí. Mně se zdá docela věrohodné, že Marťané mohli pocházet z bytostí nám ne nepodobných, postupným rozvojem mozku a rukou (ty posléze daly vzniknout těm dvěma svazkům jemných chapadel) na úkor zbytku těla. Bez těla by se mozek ovšem stal jen sobeckou inteligencí bez jakéhokoli citového podkladu lidské bytosti.

Poslední význačný bod, v němž se soustava těchto tvorů lišila od naší, byl v tom, co by si bylo možno myslet jako velmi nepodstatnou drobnost. Mikroorganismy, které na Zemi způsobují tolik nemocí a bolesti, buď na Marsu nikdy nevznikly, nebo je marťanská hygienická věda dávno vymýtila. Sto nemocí, všechny horečky a nákazy lidského

života, tuberkulóza, rakoviny, nádory a podobné choroby nikdy do schématu jejich života nevešly. A když mluvíme o rozdílech mezi životem na Marsu a pozemským životem, mohu zde zmínit zvláštní zjevy Rudého plevele.

Patrně rostlinná říše na Marsu, místo aby měla za převládající barvu zelenou, je živě krvavě rudá. Rozhodně semena, která si Marťané (úmyslně nebo náhodou) přivezli s sebou, dala ve všech případech vzniknout rudě zbarveným porostům. Pouze ten, který byl lidově znám jako Rudý plevel, se však dokázal uchytit v konkurenci s pozemskými formami. Rudý popínavec byl jen zcela přechodný porost a jen málo lidí ho vidělo růst. Po jistou dobu však Rudý plevel rostl s úžasnou mocí a bujností. Vyšplhal se po stěnách jámy třetí nebo čtvrtý den našeho uvěznění a jeho kaktusovité větve lemovaly karmínovým okrajem naše trojúhelníkové okno. A potom jsem ho našel rozšířený po celé krajině, a zvlášť všude, kde byl potok.

Marťané měli to, co se zdá být sluchovým orgánem, jediný kulatý bubínek v zadní části hlavy-těla, a oči s rozsahem vidění ne příliš odlišným od našeho, kromě toho, že podle Philipse pro ně byla modrá a fialová jako černá. Je obecně předpokládáno, že se dorozumívali zvuky a gesty chapadel; to je tvrzeno například ve zdatné, ale narychlo sestavené brožuře (zjevně psané někým, kdo nebyl očitým svědkem marťanské činnosti), kterou jsem už zmínil, a která až doposud byla hlavním zdrojem informací o nich. Žádný žijící člověk nyní neviděl Marťany v akci v takové míře jako já. Nepřisuzuji si za náhodu žádnou zásluhu, ale je to tak. A tvrdím, že jsem je bedlivě pozoroval znovu a znovu, a že jsem viděl čtyři, pět a (jednou) šest z nich, jak se zdlouhavě spolu zabývají těmi nejsložitějšími a nejpropracovanějšími úkony, aniž by vydali zvuk nebo gesto. Jejich zvláštní houkání vždy předcházelo krmení; nemělo žádnou modulaci a nebylo, věřím, v žádném smyslu signálem, nýbrž pouhým výdechem vzduchu před sacím úkonem. Mám jistý nárok aspoň na základní znalost psychologie, a v této

věci jsem přesvědčen – pevně jako o čemkoli jiném –, že si Marťané vyměňovali myšlenky bez jakéhokoli fyzického prostředníka. A o tom jsem přesvědčen navzdory silným předsudkům. Před marťanskou invazí, jak si občasný čtenář tu a tam možná pamatuje, jsem psal s jistou vehemencí proti telepatické teorii.

Marťané nenosili žádný oděv. Jejich pojetí ozdoby a slušnosti bylo nutně odlišné od našich; a nejenže byli zjevně mnohem méně citliví na změny teploty než my, ale změny tlaku, jak se zdá, nijak vážně neohrožovaly jejich zdraví. Avšak i když nenosili žádný oděv, byly to právě ty další umělé přídavky k jejich tělesným schopnostem, kde ležela jejich velká převaha nad člověkem. My lidé, se svými jízdními koly a kolečkovými bruslemi, se svými Lilienthalovými létacími stroji, svými puškami a holemi a tak dále, jsme teprve na začátku toho vývoje, který Marťané dovedli k dokonalosti. Stali se prakticky pouhými mozky, které nosí různá těla podle svých potřeb zrovna tak, jako lidé nosí různé obleky a berou si kolo, když spěchají, nebo deštník, když prší. A ze všech jejich zařízení není snad nic úžasnějšího pro člověka než ta zvláštní skutečnost, že to, co je dominantním rysem téměř všech lidských mechanických zařízení, u nich chybí – chybí *kolo*; mezi všemi věcmi, které přinesli na Zemi, není po užití kol stopa ani náznak. Člověk by to byl aspoň u pohybu očekával. A v této souvislosti je zajímavé poznamenat, že i na této zemi příroda na kolo nikdy nenarazila, nebo před jeho vývojem dala přednost jiným prostředkům. A Marťané nejenže o kole buď nevěděli (což je neuvěřitelné), nebo se ho zřídka, ale v jejich zařízeních je i nápadně málo užíván pevný čep nebo relativně pevný čep s kruhovými pohyby kolem něho omezenými na jednu rovinu. Téměř všechny klouby jejich strojů představují složitou soustavu kluzných součástí pohybujících se po malých, ale krásně zakřivených třecích ložiscích. A dokud jsem u této podrobnosti, je pozoruhodné, že dlouhé páky jejich strojů jsou ve většině případů poháněny jakousi napodobeninou svalstva z kotoučů v pružném obalu; tyto kotouče se

polarizují a mocně stahují, když jimi projde elektrický proud. Tímto způsobem bylo dosaženo té zvláštní obdoby živočišných pohybů, která tak udivovala a vyváděla z míry lidského pozorovatele. Takové kvazisvaly se hojně vyskytovaly u krabu podobného Manipulačního stroje, který jsem při svém prvním vyhlédnutí ze škvíry pozoroval, jak válec vybaluje. Zdál se být nesrovnatelně živější než samotní Marťané, kteří leželi za ním ve světle západu slunce, oddechovali, podivně pohybovali bezmocnými chapadly a slabě se vrtěli po své nekonečné cestě vesmírem.

Zatímco jsem stále ještě pozoroval jejich zdlouhavé pohyby ve světle slunce a všímal si každé zvláštní podrobnosti jejich tvaru, kurát mi připomněl svoji přítomnost tím, že mě prudce tahal za paži. Otočil jsem se k zamračené tváři a tichým, výmluvným rtům. Chtěl mít škvíru, kterou vyhlédnout mohl jen jeden z nás; a tak jsem musel chvíli strpět, aby si tuto výsadu užíval on.

Když jsem se podíval znovu, pilný Manipulační stroj už dal dohromady několik součástí, které vyňal z válce, do tvaru nezaměnitelně podobného sobě samému; a dole vlevo se objevil pilný malý výkopový mechanismus, který vypouštěl trysky zelených výparů a metodicky a s rozmyslem si prorýval cestu kolem jámy, vyhluboval ji a navršoval zeminu po bocích. Byl to on, kdo způsoboval ten pravidelný bušivý zvuk a rytmické otřesy, které naše pobořené útočiště nepřetržitě rozechvívaly. Pískal a hvízdal, jak pracoval. Pokud jsem viděl, ta věc byla úplně bez řídícího Marťana.

III. Dny v zajetí

Příchod druhé bojové trojnožky nás od našeho kukátka zahnal do přípravny, neboť jsme se obávali, že Marťan ze své výšky možná vidí dolů na nás za naší hradbou. Později jsme začali pociťovat menší obavy z jejich očí, protože oko v oslepujícím slunečním světle venku muselo mít z našeho úkrytu dojem úplné tmy, ale nejprve nás i sebemenší náznak jejich přiblížení zaháněl do přípravny s divoce bušícími srdci. A přece, jakkoli strašné bylo nebezpečí, kterému jsme se vystavovali, přitažlivost vyhlížení byla pro nás oba neodolatelná. A vzpomínám si teď s jakýmsi údivem, že navzdory nekonečnému nebezpečí, v němž jsme byli mezi vyhladověním a ještě strašlivější smrtí, dokázali jsme se přesto hořce prát o tu hroznou výsadu pohledu. Běhali jsme přes kuchyň jakýmsi groteskním způsobem, mezi dychtivostí a hrůzou nadělat hluk, naráželi do sebe a strkali se a kopali, na palec od toho, abychom byli odhaleni.

Pravda je, že jsme měli naprosto neslučitelné povahy a návyky myšlení a jednání, a naše nebezpečí a odloučenost jen tu neslučitelnost prohloubily. V Hallifordu jsem už začal nenávidět kurátův zvyk bezmocného zvolávání, jeho hloupou strnulost ducha. Jeho nekonečný tichý monolog mařil každý můj pokus vymyslet si plán jednání a chvílemi mě dohnal, takto zavřeného a vybičovaného, skoro k šílenství. Choval se stejně málo ovládaně jako hloupá ženská. Dokázal plakat hodiny v kuse, a já jsem opravdu věřil, že až do úplného konce si tenhle rozmazlený mazánek života myslel, že jeho slabé slzy jsou nějak účinné. A já jsem sedával ve tmě a kvůli jeho dotírání jsem od něho nedokázal odvrátit mysl. Jedl víc než já, a marně jsem mu připomínal, že naše jediná naděje na život je zůstat v domě, dokud nebudou Mar-

ťané s tou svou jámou hotovi, že v této dlouhé trpělivosti může přijít chvíle, kdy budeme jídlo potřebovat. Jedl a pil nestřídmě v těžkých vydatných jídlech v dlouhých intervalech. Spal málo.

Jak dny plynuly, jeho naprostá bezohlednost k jakémukoli ohledu tak zvětšovala naši bídu a nebezpečí, že jsem musel, i když se mi příčilo to dělat, uchýlit se k hrozbám a nakonec k ranám. To ho na čas přivedlo k rozumu. Ale byl to jeden z těch slabých tvorů, bez pýchy, bázlivých, chudokrevných, nenávistných duší, plných záludného poťouchlictví, které nedokážou čelit ani Bohu, ani člověku, které nedokážou čelit ani samy sobě.

Je mi nepříjemné si tyto věci vybavovat a psát je, ale zaznamenávám je, aby mé vyprávění nebylo neúplné. Ti, kteří unikli temným a strašným stránkám života, snadno odsoudí mou surovost, můj výbuch zuřivosti v naší poslední tragédii; neboť vědí, co je špatné, stejně jako kdokoli jiný, ale ne, co je možné u mučených lidí. Ale ti, kteří byli ve stínu, kteří nakonec klesli až k živelným věcem, budou mít širší soucit.

A zatímco jsme uvnitř vedli ten temný, nejasný spor šeptem, s pokradmo chytaným jídlem a pitím, se svíravými rukama a ranami, venku se v nemilosrdném slunci toho strašného června odehrával ten podivný div, ten neznámý běh činnosti Marťanů v jámě. Dovolte, abych se vrátil k těm prvním novým zážitkům. Po dlouhé době jsem se odvážil zpět ke kukátku a zjistil jsem, že k nově příchozím přibyly posádky neméně než tří bojových trojnožek. Posledně příchozí si přinesli s sebou jisté nové přístroje, které stály spořádaně kolem válce. Druhý Manipulační stroj už byl dokončen a byl zaměstnán obsluhou jednoho z nových přístrojů, které velký stroj přinesl. Bylo to těleso podobné konvi na mléko ve svém celkovém tvaru, nad kterou se kolébala schránka ve tvaru hrušky, a z níž proud bílého prachu stékal do kulaté nádoby dole.

Pohyb kolébání propůjčovalo přístroji jedno chapadlo Manipulačního stroje. Dvěma lopatkovitýma rukama Manipulační stroj vyhrabával

a vrhal hroudy jílu do schránky ve tvaru hrušky nahoře, zatímco další paží periodicky otevíral dvířka a vybíral zrezivělé a zčernalé škvárky z prostřední části stroje. Jiné ocelové chapadlo směrovalo prach z nádoby po žebrovém žlabu k nějakému přijímači, který byl přede mnou skryt hromadou namodralého prachu. Z tohoto neviděného přijímače stoupala svisle do klidného vzduchu nitka zeleného kouře. Jak jsem se díval, Manipulační stroj se slabým a muzikálním cvakáním vysunul teleskopicky chapadlo, které bylo před okamžikem jen tupým výběžkem, až jeho konec zmizel za hromadou jílu. Vzápětí vyzdvihl do viditelnosti tyč z bílého hliníku, dosud nezmatnělou a oslňujícím leskem zářící, a uložil ji na rostoucí hromadu tyčí, která stála po straně jámy. Mezi západem slunce a nebem posetým hvězdami musel tento obratný stroj vyrobit víc než sto takových tyčí ze surového jílu, a hromada namodralého prachu stále rostla, až přerostla okraj jámy.

Rozdíl mezi rychlými a složitými pohyby těchto zařízení a netečnou, sípavou nemotorností jejich pánů byl ostrý, a po celé dny jsem si musel opakovaně připomínat, že tito druzí jsou vskutku živou z těchto dvou věcí.

Kurát měl na starosti škvíru, když do jámy přivedli první muže. Seděl jsem dole, schoulený, poslouchal jsem pozorně, co se dá. Náhle se zprudka pohnul dozadu a já, v obavě, že nás uviděli, se zkroutil v křeči hrůzy. Sklouzl dolů po suti a připlížil se vedle mě ve tmě, bez hlásku, s gesty, a já jsem na okamžik sdílel jeho paniku. Jeho gesto naznačovalo, že se škvíry vzdává, a po chvilce mi má zvědavost dodala odvahu, zvedl jsem se, překročil ho a vyškrábal se k ní nahoru. Nejdřív jsem pro jeho zběsilé chování neviděl důvod. Mezitím padl soumrak, hvězdy byly malé a bledé, ale jáma byla osvětlená mihotavým zeleným ohněm, který přicházel z výroby hliníku. Celý obraz byl mihotavým sledem zelených odlesků a posouvajících se rezavě černých stínů, podivně namáhavý pro oči. Nad vším a skrze vše tam létali netopýři a vůbec si toho nevšímali. Rozvalení Marťané už nebyli vidět, hromada

modrozeleného prachu vyrostla tak, že je přikryla, a bojová trojnožka se staženými, zkrabatělými a zkrácenými nohami stála přes roh jámy. A pak, mezi randálem strojů, zaslechl jsem rozptýlený dojem lidských hlasů, který jsem si zprvu připustil, jen abych ho zavrhl.

Krčil jsem se a bedlivě pozoroval tuto bojovou trojnožku a teď jsem si poprvé potvrzoval, že její kryt vskutku obsahuje Marťana. Jak zelené plameny vyskakovaly, viděl jsem olejový lesk jeho krunýře a jas jeho očí. A pak jsem najednou zaslechl výkřik a uviděl dlouhé chapadlo, které sahalo přes rameno stroje do malé klece, která se krčila na jeho zádech. Pak něco – něco násilně se zmítajícího – bylo vysoko zvednuto proti obloze, černá, nejasná záhada proti hvězdám; a jak tento černý objekt klesal zase dolů, uviděl jsem v zeleném jasu, že je to člověk. Na okamžik byl zřetelně vidět. Byl to statný, červeňoučký, starší muž, dobře oblečený; před třemi dny snad kráčel po světě jako muž značné vážnosti. Viděl jsem jeho vytřeštěné oči a odlesky světla na knoflíčcích košile a na řetízku od hodinek. Zmizel za hromadou a na okamžik bylo ticho. A pak začal ječivý křik a dlouhé, veselé houkání Marťanů.

Sklouzl jsem dolů po suti, vyškrábal se na nohy, zacpal si rukama uši a utekl do přípravny. Kurát, který seděl mlčky s rukama přes hlavu, vzhlédl, když jsem procházel, hlasitě vykřikl nad tím, že ho opouštím, a běžel za mnou.

Té noci, zatímco jsme číhali v přípravně, vyvážení mezi naší hrůzou a tou strašnou fascinací, kterou mělo vyhlížení, i když jsem cítil naléhavou potřebu činu, snažil jsem se marně vymyslet nějaký plán útěku; ale potom, během druhého dne, jsem byl schopen zvažovat naše postavení s velkou jasností. Kurát byl, jak jsem zjistil, docela neschopen diskuse; tenhle nový a vrcholný ohavný skutek ho zbavil veškerých zbytků rozumu nebo prozíravosti. Prakticky už klesl na úroveň zvířete. Ale jak se říká, sebral jsem se oběma rukama. Jakmile jsem dokázal čelit skutečnostem, uložilo se mi do mysli, že jakkoli strašné naše postavení bylo, zatím ještě pro naprosté zoufalství nebylo důvodu. Naše

hlavní naděje spočívala v možnosti, že Marťané udělají z jámy jen dočasný tábor. Nebo i kdyby si ji ponechali natrvalo, nemuseli by považovat za nutné ji hlídat, a nám by se naskytla příležitost k útěku. Pečlivě jsem také zvažoval možnost, že si vykopeme cestu ven ve směru od jámy, ale naděje, že se vynoříme na dohled nějaké hlídající bojové trojnožce, se zdály zprvu příliš velké. A kopat bych byl musel všechno sám. Kurát by mě byl určitě nechal ve štychu.

Bylo to třetího dne, pokud mě paměť neklame, kdy jsem viděl zabíjet toho mladíka. Byla to jediná příležitost, kdy jsem Marťany opravdu viděl se krmit. Po tom zážitku jsem se díře ve zdi dobré půl dne vyhýbal. Šel jsem do přípravny, sundal jsem dveře a strávil několik hodin kopáním sekerkou tak tiše, jak to jen šlo; ale když jsem vyhrabal díru asi dvě stopy hlubokou, sypká zemina se hlučně sesula a já jsem se neodvážil pokračovat. Ztratil jsem odvahu a dlouho jsem ležel na podlaze přípravny, bez ducha i jen se pohnout. A pak jsem úplně vzdal myšlenku na útěk prokopáním.

Mnohé napovídá o dojmu, který ve mně Marťané zanechali, že jsem si zpočátku nedělal žádnou nebo malou naději na naše vysvobození jejich svržením jakýmkoli lidským úsilím. Ale čtvrtou nebo pátou noc jsem zaslechl zvuk jako těžká děla.

Byla velmi pozdní noc a měsíc jasně svítil. Marťané si odnesli výkopový stroj a kromě bojové trojnožky, která stála u vzdálenějšího břehu jámy, a Manipulačního stroje, který byl pohřben mimo můj zorný úhel v koutě jámy přímo pod mým kukátkem, bylo místo jimi opuštěné. Kromě bledé záře z Manipulačního stroje a pruhů a cákanců bílého měsíčního světla byla jáma ve tmě, a kromě cvakotu Manipulačního stroje bylo zcela ticho. Ta noc byla krásně klidná; kromě jediné planety se zdálo, že měsíc má oblohu sám pro sebe. Zaslechl jsem výt nějakého psa a byl to právě ten důvěrně známý zvuk, kvůli němuž jsem začal naslouchat. A pak jsem docela zřetelně slyšel dunění přesně jako

zvuk velkých děl. Napočítal jsem šest zřetelných ran a po dlouhé přestávce zase šest. A to bylo vše.

IV. Kurátova smrt

Bylo to šestého dne našeho uvěznění, kdy jsem naposledy vyhlédl, a vzápětí jsem zjistil, že jsem sám. Místo aby zůstal u mě a snažil se mě od škvíry odstrčit, vrátil se kurát do přípravny. Napadla mě najednou myšlenka. Rychle a tiše jsem se vrátil do přípravny. Ve tmě jsem slyšel kuráta pít. Chňapl jsem ve tmě a mé prsty se zachytily lahve burgundského.

Několik minut jsme se spolu rvali. Láhev dopadla na podlahu a rozbila se, já jsem toho nechal a vstal. Stáli jsme proti sobě, oddychovali a vyhrožovali si. Nakonec jsem se postavil mezi něho a jídlo a oznámil mu své rozhodnutí nastolit režim. Zásoby ve spíži jsem rozdělil na dávky, které nám měly vystačit na deset dní. Toho dne už jsem mu žádné další jídlo nedovolil. Odpoledne učinil chabý pokus se k jídlu dostat. Dřímal jsem, ale v okamžiku jsem byl vzhůru. Celý den a celou noc jsme seděli tváří v tvář, já unavený, ale rozhodnutý, a on plačící a stěžující si na svůj okamžitý hlad. Byla to, vím, noc a den, ale mně to připadalo – a připadá i teď – jako nekonečná doba.

A tak naše prohloubená neslučitelnost vyústila nakonec v otevřený střet. Dva nekonečné dny jsme se potýkali tlumenými hlasy a zápasnickými potyčkami. Byly chvíle, kdy jsem ho zběsile bil a kopal, chvíle, kdy jsem ho chlácholil a přemlouval, a jednou jsem se ho pokusil podplatit poslední lahví burgundského, protože tu byla pumpa na dešťovou vodu, z níž jsem si mohl načepovat. Ale ani násilí, ani laskavost nic nezmohly; byl vskutku mimo rozum. Nedokázal zanechat ani útoků na jídlo, ani svého hlučného blábolení si pro sebe. Ta nejzákladnější opatření, která by naše uvěznění snesitelným činila, dodržovat nechtěl. Pomalu jsem si začal uvědomovat úplný rozvrat jeho rozumu, chápat,

že mým jediným společníkem v této stísněné a chorobné temnotě je šílenec.

Z jistých neurčitých vzpomínek se mi zdá, že má vlastní mysl občas blouznila. Pokaždé, když jsem usnul, zdály se mi divné a odpudivé sny. Zní to paradoxně, ale mám sklon se domnívat, že právě kurátova slabost a šílenství mě varovaly, vzpružily a udržely mi příčetnost.

Osmého dne začal mluvit nahlas místo šeptem, a nic, co jsem dělal, jeho řeč neutlumilo.

„Je to spravedlivé, Bože!“ opakoval znovu a znovu. „Je to spravedlivé. Na mne a na mé buď uložen trest. Zhřešili jsme, selhali jsme. Byla tu chudoba, byl tu žal; chudí byli šlapáni do prachu, a já jsem mlčel. Kázal jsem líbivou pošetilost – bože můj, jakou pošetilost! – když jsem měl povstat, byť bych pro to zemřel, a volat je k pokání – k pokání!… Utiskovatelé chudých a strádajících!… Lis boží!“

Pak se najednou vrátil k otázce jídla, které jsem mu odpíral, modlil se, prosil, plakal, nakonec vyhrožoval. Začal zvyšovat hlas – prosil jsem ho, aby to nedělal. Pochopil, že mě tím drží – vyhrožoval, že bude křičet a přivolá na nás Marťany. Chvíli mě to děsilo; ale sebemenší ústupek by nám zkrátil šanci na útěk víc, než se dalo odhadnout. Vzdoroval jsem mu, ačkoliv jsem si nebyl jistý, že by to nemohl udělat. Toho dne to nicméně neudělal. Mluvil hlasem postupně stoupajícím po většinu osmého i devátého dne – vyhrožování, prosby, promíšené s proudem pološíleného a stále zpěněného pokání za svou prázdnou komedii služby Boží, až mi ho bylo líto. Pak chvíli spal a začal nanovo s obnovenou silou, tak hlasitě, že jsem ho musel přimět, aby přestal.

„Buďte zticha!“ žádal jsem ho.

Vstal na kolena, protože seděl ve tmě poblíž měděné nádrže.

„Byl jsem zticha příliš dlouho,“ řekl tónem, který musel dosáhnout až do jámy, „a teď musím vydat své svědectví. Běda tomuto nevěrnému městu! Běda! Běda! Běda! Běda! Běda! Obyvatelům země pro ostatní hlasy polnice —“

„Mlčte!“ řekl jsem, vstal jsem na nohy, v hrůze, aby nás Marťané neslyšeli. „Pro boha živého —“

„Nikoli,“ zakřičel kurát z plna hrdla, také vstávaje a rozpínaje ruce. „Mluv! Slovo Páně je na mně!“

Třemi kroky byl u dveří do kuchyně.

„Musím vydat své svědectví! Jdu! Už to bylo odkládáno příliš dlouho.“

Vztáhl jsem ruku a nahmatal sekáček na maso, který visel na zdi. Jako blesk jsem byl za ním. Byl jsem rozzuřený strachem. Než se dostal přes polovinu kuchyně, dohnal jsem ho. S posledním zbytkem lidskosti jsem obrátil ostří a udeřil ho tupou stranou. Padl střemhlav kupředu a zůstal natažený na zemi. Zakopl jsem o něho a stál oddychuje. Ležel bez hnutí.

Náhle jsem venku zaslechl hluk, běh a tříštění sesouvající se omítky, a trojúhelníkový otvor ve zdi se zatemnil. Vzhlédl jsem a uviděl, jak se spodní plocha Manipulačního stroje pomalu posouvá přes otvor. Jedna z jeho uchopovacích končetin se zavinovala mezi troskami; další končetina se objevila a opatrně se cestou prohmatávala přes spadlé trámy. Stál jsem zkameněle a zíral. Pak jsem skrz jakousi skleněnou desku u okraje tělesa uviděl obličej, chceme-li tomu tak říkat, a velké tmavé oči Marťana, které nahlížely, a potom pomalu začal otvorem prohmatávat dlouhý kovový had chapadla.

S námahou jsem se otočil, zakopl o kuráta a zastavil se u dveří přípravny. Chapadlo bylo teď poměrně hluboko, dva yardy nebo víc, v místnosti, otáčelo se a kroutilo, s podivnými trhavými pohyby sem i tam. Chvíli jsem stál omámen tím pomalým, přerývaným postupem. Pak jsem se s tlumeným chraptivým výkřikem přinutil přejít přes přípravnu. Prudce jsem se třásl; sotva jsem se udržel vzpřímený. Otevřel jsem dveře do sklepa na uhlí a stál tam ve tmě, zíral na slabě osvětlené dveře do kuchyně a poslouchal. Viděl mě Marťan? Co teď dělá?

Něco se tam pohybovalo sem a tam, velmi tiše; čas od času to zaťukalo o zeď nebo začalo svůj pohyb slabým kovovým zazvoněním, jako když se pohybují klíče na kruhovém kroužku. Pak bylo těžké tělo – věděl jsem až příliš dobře čí – vlečeno po podlaze kuchyně k otvoru. Neodolatelně přitahován jsem se připlížil ke dveřím a nakoukl do kuchyně. V trojúhelníku jasného venkovního slunečního světla jsem uviděl Marťana v jeho briareovském Manipulačním stroji, jak zkoumá kurátovu hlavu. Hned jsem si pomyslel, že z té stopy, která po mém úderu zůstala, mou přítomnost odvodí.

Odplížil jsem se zpátky do sklepa, zavřel dveře a začal se co nejvíc a co nejtišeji přikrývat ve tmě dřívím a uhlím, které tam byly. Čas od času jsem strnule ustával, abych slyšel, zda Marťan skrz otvor zase prostrčil chapadlo.

Pak se slabé kovové chrastění vrátilo. Sledoval jsem je, jak pomalu prohmatává kuchyni. Vzápětí jsem je slyšel blíž – v přípravně, soudě podle zvuku. Pomyslel jsem si, že jeho délka možná nestačí, aby dosáhlo až ke mně. Horoucně jsem se modlil. Prošlo kolem, slabě zaškrábalo o dveře sklepa. Následovala doba téměř nesnesitelného napětí; pak jsem je zaslechl, jak si pohrává se západkou! Našlo dveře! Marťané rozumějí dveřím!

Chvíli, snad minutu, se mořilo se západkou, a potom se dveře otevřely.

Ve tmě jsem tu věc jen tak tak viděl – podobnou nejvíc ze všeho sloní choboti – jak se ke mně vlní a dotýká se a prozkoumává stěnu, uhlí, dříví a strop. Bylo to jako černý červ kolébající slepou hlavou sem a tam.

Jednou mi dokonce zavadilo o patu boty. Byl jsem na pokraji toho, abych zakřičel; kousl jsem se do ruky. Chvíli bylo chapadlo tiché. Mohl jsem skoro věřit, že bylo staženo. Vzápětí se s úsečným cvaknutím něčeho chopilo – myslel jsem si, že mě má! – a zdálo se, že ze sklepa

zase odchází. Minutu jsem si nebyl jistý. Očividně si vzalo kus uhlí k prohlédnutí.

Využil jsem příležitosti nepatrně změnit polohu, která už byla stísněná, a pak jsem poslouchal. Šeptem jsem se vášnivě modlil o bezpečí.

Pak jsem slyšel ten pomalý, promyšlený zvuk, jak se ke mně znovu plíží. Pomalu, pomalu se blížil, škrábal o zdi a klepal do nábytku.

Zatímco jsem byl ještě na pochybách, prudce ťukl do dveří sklepa a zavřel je. Slyšel jsem, jak jde do spíže, jak chrastí plechovky se sušenkami a jak se rozbila láhev, a pak přišel těžký náraz na dveře sklepa. Pak ticho, které přešlo v nekonečné napětí.

Odešlo?

Nakonec jsem usoudil, že ano.

Do přípravny už nepřišlo; ale celý desátý den jsem ležel ve stísněné tmě, pohřben v uhlí a dříví, a neodvažoval se ani vylézt pro doušek, po němž jsem toužil. Teprve jedenáctého dne jsem se odvážil tak daleko od svého bezpečí.

V. Ticho

Mým prvním činem, než jsem vstoupil do spíže, bylo zajistit dveře mezi kuchyní a přípravnou. Ale spíž byla prázdná; všechny zbytky potravy zmizely. Marťan si zjevně předchozího dne všechno odnesl. Z toho objevu jsem poprvé upadl do zoufalství. Jedenáctého ani dvanáctého dne jsem nejedl, ani nepil.

Zpočátku jsem měl ústa a hrdlo vyprahlé a síly mi citelně ubývaly. Posedával jsem ve tmě přípravny, zbědovaný a sklíčený. Myšlenky mi utíkaly k jídlu. Myslel jsem si, že jsem ohluchl, protože zvuky pohybu, které jsem byl zvyklý slýchat z jámy, úplně ustaly. Necítil jsem se dost silný na to, abych se neslyšně připlížil ke kukátku, jinak bych tam byl šel.

Dvanáctého dne mě hrdlo tak bolelo, že jsem s rizikem, že Marťany poplaším, zaútočil na vrzající pumpu na dešťovou vodu, která stála u dřezu, a získal dvě sklenice černé a zatuchlé dešťové vody. Velmi mě to osvěžilo, a dodalo mi odvahy, že žádné pátravé chapadlo nenásledovalo hluk mé pumpy.

V těchto dnech jsem roztěkaně a neuspořádaně hodně myslel na kuráta a na způsob jeho smrti.

Třináctého dne jsem vypil ještě trochu vody, podřimoval a trhaně přemýšlel o jídle a o nejasných, nemožných plánech útěku. Kdykoli jsem usnul, zdály se mi odporné přízraky, kurátova smrt nebo přepychové večeře; ale ve spánku i probuzený jsem cítil ostrou bolest, která mě nutila pít znovu a znovu. Světlo, které do přípravny vnikalo, už nebylo šedé, ale rudé. Mé rozrušené představivosti připadalo jako barva krve.

Čtrnáctého dne jsem vešel do kuchyně a byl překvapen, když jsem zjistil, že lupeny Rudého plevele prorostly přímo napříč otvorem ve zdi a změnily položero toho místa v karmínové šero.

Časně patnáctého dne jsem v kuchyni zaslechl zvláštní, povědomou řadu zvuků, a když jsem je napjatě poslouchal, poznal jsem je jako čenichání a škrábání psa. Vešel jsem do kuchyně a uviděl, jak nahlíží dovnitř psí čenich skulinou v červených lupenech. To mě velmi překvapilo. Při mém pachu krátce štěkl.

Napadlo mě, že kdybych ho mohl přimět tiše vejít dovnitř, mohl bych ho možná zabít a sníst; a v každém případě by bylo rozumné ho zabít, aby jeho chování nepřilákalo Marťany.

Plížil jsem se dopředu a velmi tiše říkal „Hodný pes!“; ale on náhle hlavu stáhl a zmizel.

Poslouchal jsem – nebyl jsem hluchý – ale jáma vskutku zůstávala tichá. Zaslechl jsem zvuk podobný tlukotu ptačích křídel a chraplavé krákání, ale to bylo vše.

Dlouhou dobu jsem ležel u kukátka, ale neodvažoval se odhrnout červené rostliny, které je zakrývaly. Jednou nebo dvakrát jsem zaslechl slabé šťapotání jako psí tlapky, které někde dole na písku pobíhaly sem a tam, a ozývalo se víc ptačích zvuků, ale to bylo vše. Nakonec, povzbuzen tím tichem, jsem se podíval ven.

Kromě rohu, kde na kostrách mrtvol, které Marťané pozřeli, poskakovalo a rvalo se mnoho vran, nebylo v jámě nic živého.

Rozhlédl jsem se, sotva věřil svým očím. Veškeré stroje byly pryč. Kromě velké hromady šedomodrého prášku v jednom rohu, několika tyčí z hliníku v jiném, černých ptáků a koster zabitých bylo to místo pouhou prázdnou kulatou jámou v písku.

Pomalu jsem se protlačil ven skrz Rudý plevel a stanul na hromadě suti. Mohl jsem vidět na všechny strany kromě za sebe, k severu, a ani Marťané, ani stopa po Marťanech nebyla v dohledu. Jáma mi padala

srázně pod nohama, ale kousek dál suť vytvářela schůdný sráz až k vrcholu trosek. Má příležitost k útěku přišla. Začal jsem se třást.

Chvíli jsem váhal, a pak jsem v záchvatu zoufalého odhodlání a s divoce bušícím srdcem vyšplhal na vrchol hromady, pod níž jsem byl tak dlouho pohřben.

Rozhlédl jsem se znovu. Na severu také nebyl žádný Marťan vidět.

Když jsem naposledy viděl tuto část Sheenu za denního světla, byla to roztroušená ulice pohodlných bílých a červených domů prostoupená bohatými stinnými stromy. Teď jsem stál na hromadě rozdrceného zdiva, hlíny a štěrku, přes kterou se roztahovalo množství rudých, do výše kolen sahajících rostlin ve tvaru kaktusu, bez jediné pozemské rostliny, která by se jim postavila. Stromy blízko mě byly mrtvé a hnědé, ale dál se po dosud živých kmenech šplhala síť rudého vlákna.

Všechny okolní domy byly rozbořeny, ale žádný nebyl spálen; jejich zdi stály, někdy až do druhého patra, s rozbitými okny a rozbitými dveřmi. Rudý plevel bujně rostl v jejich pokojích bez střech. Pode mnou byla velká jáma s vranami, které bojovaly o její odpadky. Mezi troskami poskakovalo i další ptactvo. Daleko jsem spatřil, jak se nějaká hubená kočka plíží v krčení podél zdi, ale po lidech nebylo stopy.

Den se mi, v kontrastu s mým nedávným uvězněním, zdál oslnivě jasný, obloha žhnoucí modrá. Jemný vánek rozkolébal Rudý plevel, který pokrýval každý kousek nezabraného místa. Och, ta sladkost vzduchu!

VI. Dílo patnácti dnů

Nějakou dobu jsem stál a potácel se na hromadě, bez ohledu na vlastní bezpečí. V tom pochmurném doupěti, z něhož jsem se vynořil, jsem úzkostlivě a soustředěně myslel pouze na naše bezprostřední bezpečí. Neuvědomoval jsem si, co se mezitím se světem dělo, nepředvídal jsem ten ohromující pohled na věci neznámé. Čekal jsem, že uvidím Sheen v troskách – a kolem sebe jsem našel krajinu, přízračnou a zlověstně rudou, krajinu jiné planety.

V ten okamžik jsem se dotkl citu, jenž leží za hranicí lidské zkušenosti, a který však ta ubohá zvířata, nad nimiž vládneme, znají až příliš dobře. Cítil jsem se, jako by se cítil králík, který se vrací do své nory a náhle je postaven před dílo tuctu pilných výkopníků, kteří hloubí základy domu. Pocítil jsem první záblesk toho, co mi vzápětí jasně vytanulo v mysli, co mě po mnoho dnů tížilo, pocit sesazení z trůnu, přesvědčení, že už nejsem pánem, ale zvířetem mezi zvířaty pod marťanskou patou. S námi to bude jako s nimi: číhat a hlídat, utíkat a schovávat se; strach z člověka i jeho vláda pominuly.

Jakmile se však ten pocit cizoty vybil, pominul, a mým převažujícím pudem se stal hlad z mého dlouhého, bídného půstu. Ve směru od jámy jsem za zdí porostlou rudou vegetací spatřil kus nepohřbené zahrady. To mi dalo nápad, a vydal jsem se po kolena, chvílemi po krk, v Rudém plevelu. Hustota plevele mi poskytovala uklidňující pocit úkrytu. Zeď byla asi šest stop vysoká, a když jsem se pokusil ji přelézt, zjistil jsem, že nedokážu nohy zvednout až k vrcholu. Šel jsem tedy podél ní, až jsem došel k rohu a ke kamenné skalce, které mi umožnily dostat se nahoru a svalit se do zahrady, po níž jsem toužil. Tam jsem našel několik jarních cibulek, dvě hlízy gladiol a hojnost nevyzrálých

mrkví, vše jsem si uložil a drápaje se přes rozbořenou zeď, pokračoval mezi šarlatovými a karmínovými stromy směrem ke Kew – bylo to jako jít alejí obrovských kapek krve – posedlý dvěma myšlenkami: sehnat víc jídla a odbelhat se co nejdřív a co nejdál, dokud mi stačí síly, z této prokleté nepozemské krajiny jámy.

Kus dál, na travnatém místě, byla skupina hub, které jsem také zhltal, a pak jsem narazil na hnědou plochu tekoucí mělké vody, kde kdysi bývaly louky. Tyto drobty výživy posloužily jen k rozdráždění mého hladu. Nejprve mě ta záplava v horkém, suchém létě překvapila, ale později jsem zjistil, že ji způsobovala tropická bujnost Rudého plevele. Jakmile se tento pozoruhodný porost setkal s vodou, okamžitě se stal obrovským a nevídaně plodným. Jeho semena se prostě sypala do vody Wey a Temže a jeho rychle rostoucí a titánské vodní lupeny obě ty řeky brzy udusily.

U Putney byl, jak jsem později viděl, most takřka pohřben v chomáči tohoto plevele, a v Richmondu se také voda Temže valila v širokém a mělkém proudu přes louky Hamptonu a Twickenhamu. Jak se voda šířila, plevel ji následoval, až se rozbořené vily v údolí Temže na čas ztratily v této rudé bažině, jejíž okraj jsem prozkoumal, a mnoho zpustošení, které Marťané způsobili, bylo zakryto.

Nakonec Rudý plevel podlehl téměř stejně rychle, jak se byl rozšířil. Rakovinná choroba, zřejmě způsobená, jak se předpokládá, působením jistých bakterií, se ho vzápětí zmocnila. Působením přirozeného výběru si teď všechny pozemské rostliny vybudovaly odolnost vůči bakteriálním chorobám – nikdy nepodlehnou bez tuhého boje, ale Rudý plevel se rozkládal jako věc již mrtvá. Lupeny bledly, pak scvrkly a staly se křehkými. Lámaly se při sebemenším doteku, a vody, které předtím podněcovaly jejich růst, odnesly jejich poslední zbytky do moře.

Mým prvním činem, když jsem došel k té vodě, bylo samozřejmě uhasit žízeň. Vypil jsem jí hodně, a hnán popudem jsem ohlodal něko-

lik lupenů Rudého plevele; ale byly vodnaté a měly chorobnou kovovou chuť. Zjistil jsem, že voda je dostatečně mělká, abych se jí brodil bezpečně, i když mi Rudý plevel trochu bránil v chůzi; ale záplava se směrem k řece zjevně prohlubovala, a vrátil jsem se zpátky k Mortlake. Podařilo se mi rozeznat silnici podle občasných trosek jejích vil a plotů a lamp, a tak jsem se vzápětí dostal z téhle povodně a vydal jsem se na kopec vedoucí vzhůru k Roehamptonu a vyšel na Putney Common.

Zde se krajina proměnila z podivné a neznámé v trosky známého: na některých místech půda vykazovala zpustošení po cyklonu, a v několika desítkách yardů jsem narazil na dokonale nedotčená místa, na domy s úhledně staženými žaluziemi a zavřenými dveřmi, jako by je majitelé opustili jen na den, nebo jako by jejich obyvatelé uvnitř spali. Rudého plevele bylo míň; vysoké stromy podél stezky byly rudého popínavce ušetřeny. Lovil jsem jídlo mezi stromy, aniž bych něco našel, a také jsem vyplenil dva tiché domy, ale byly už vyloupeny a prohledány. Zbytek dne jsem odpočíval v houští, protože jsem byl ve svém oslabeném stavu příliš unavený, než abych pokračoval.

Celou tu dobu jsem neviděl žádné lidské bytosti ani stopy Marťanů. Narazil jsem na dva hladově vypadající psy, ale oba se mým pokusům o přiblížení oklikou vyhnuli. U Roehamptonu jsem viděl dvě lidské kostry – ne mrtvoly, ale kostry, dočista oškubané – a v lese vedle mě jsem našel rozdrcené a roztroušené kosti několika koček a králíků a lebku ovce. Ale ačkoli jsem části z nich ohlodal, nebylo z nich co získat.

Po západu slunce jsem se belhal silnicí směrem k Putney, kde, zdá se, musel být z nějakého důvodu použit Tepelný paprsek. A v zahradě za Roehamptonem jsem získal množství nedozrálých brambor, kterých bylo dost, abych utišil hlad. Z této zahrady se shora shlíželo na Putney a řeku. Vzhled toho místa v soumraku byl neobyčejně pustý: zčernalé stromy, zčernalé pusté trosky a dolů z kopce plochy zaplave-

né řeky, zrudlé plevelem. A nad vším – ticho. Naplnilo mě to nepopsatelnou hrůzou, když jsem si uvědomil, jak rychle ta zpustošující změna přišla.

Chvíli jsem věřil, že lidstvo bylo smeteno z existence a že já stojím tady sám, poslední žijící člověk. Hned nad vrcholem Putney Hill jsem narazil na další kostru s pažemi vyvrácenými z kloubů a přemístěnými o několik yardů od zbytku těla. Jak jsem postupoval, přesvědčoval jsem se stále víc a víc, že vyhlazení lidstva, kromě takových uprchlíků, jako jsem já, bylo v této části světa už dokonáno. Marťané, pomyslel jsem si, se dali dál a nechali kraj pustý, protože hledali potravu jinde. Snad právě teď ničí Berlín nebo Paříž, nebo možná odešli na sever.

VII. Muž na Putney Hill

Tu noc jsem strávil v hostinci, který stojí na vrcholu Putney Hill, a spal jsem v ustlané posteli poprvé od svého útěku do Leatherheadu. Nebudu líčit zbytečné potíže, které jsem měl s vniknutím do toho domu – později jsem zjistil, že přední dveře byly jen na kliku – ani to, jak jsem prohledal každou místnost pro jídlo, až jsem na pokraji zoufalství, v tom, co se mi zdálo jako pokojík služebné, našel kůrku ohlodanou od krys a dvě plechovky ananasu. To místo bylo už prohledáno a vyklizeno. V nálevně jsem potom našel několik sušenek a chlebíčků, které byly přehlédnuty. Chlebíčky jsem nemohl jíst, byly příliš zkažené, ale sušenky mi nejen utišily hlad, ale naplnily i kapsy. Nerozsvítil jsem žádnou lampu, protože jsem se bál, že by nějaký Marťan mohl v noci právě tuto část Londýna prohledávat kvůli potravě. Než jsem šel spát, přišel na mě záchvat neklidu a slídil jsem od okna k oknu, vyhlížeje nějaké známky těch oblud. Spal jsem málo. Jak jsem ležel v posteli, zjistil jsem, že myslím souvisle – což si nepamatuji, že bych byl od svého posledního sporu s kurátem učinil. Celou dobu mezitím byl můj duševní stav uspěchaným sledem nejasných emočních stavů nebo jakousi tupou vnímavostí. Ale v noci se mi mozek, posílený, předpokládám, jídlem, které jsem pozřel, zase vyjasnil, a já jsem přemýšlel.

Má mysl zápasila mezi třemi věcmi: zabitím kuráta, pobytem Marťanů a možným osudem mé ženy. První ve mně nebudila ani hrůzu, ani lítost, když jsem si na ni vzpomněl; viděl jsem to prostě jako něco učiněného, jako vzpomínku nekonečně nepříjemnou, ale naprosto bez příchuti výčitky. Viděl jsem sebe tenkrát tak, jak se vidím teď, krok za krokem hnán k tomu uspěchanému úderu, jako výtvor řady náhod, které k tomu nevyhnutelně vedly. Necítil jsem žádné odsouzení;

a přece mě ta vzpomínka, strnulá, bez pohybu, pronásledovala. V tichu noci, s pocitem Boží blízkosti, který někdy přichází s tichem a tmou, jsem si odbyl svůj soud, svůj jediný soud, za ten okamžik hněvu a strachu. Prošel jsem si znovu každý krok našeho rozhovoru od okamžiku, kdy jsem ho našel krčícího se vedle mne, lhostejného k mé žízni a ukazujícího na oheň a kouř, který stoupal z trosek Weybridge. Nebyli jsme schopni spolupráce – chmurná náhoda to nevzala v úvahu. Kdybych byl předvídal, byl bych ho opustil v Hallifordu. Ale nepředvídal jsem; a zločin znamená předvídat a konat. A já to zapisuji tak, jak jsem zapsal celý tento příběh, přesně tak, jak to bylo. Nebyli žádní svědci – všechny tyto věci jsem mohl zatajit. Ale zapisuji to, a čtenář ať si o tom udělá svůj úsudek, jak sám bude chtít.

A když jsem se úsilím odhodlání zbavil toho obrazu padlého těla, čelil jsem problému Marťanů a osudu své ženy. K prvnímu jsem neměl žádné podklady; mohl jsem si představit sto různých věcí, a tak, bohužel, i k druhému. A ta noc se najednou stala strašnou. Zjistil jsem, že sedím v posteli a civím do tmy. Zjistil jsem, že se modlím, aby ji byl Tepelný paprsek náhle a bezbolestně vyťal ze života. Od noci mého návratu z Leatherheadu jsem se nemodlil. Pronášel jsem modlitby, modlitby pověrčivé, modlil jsem se tak, jak pohané mumlají zaříkadla, když jsem byl v krajní nouzi; ale teď jsem se modlil opravdu, prosil vytrvale a při smyslech, tváří v tvář Boží temnotě. Zvláštní noc! Nejzvláštnější v tom, že jakmile přišlo svítání, já, který jsem rozmlouval s Bohem, jsem se vyplížil z domu jako krysa, která opouští svou skrýš – stvoření sotva větší, nižší zvíře, věc, kterou by naši páni mohli pro jakýkoli pomíjivý rozmar ulovit a zabít. Snad se i oni s důvěrou modlili k Bohu. Jistě, pokud jsme se nic jiného nenaučili, nás tato válka naučila soucitu – soucitu s těmi tupými dušemi, které trpí pod naší nadvládou.

Ráno bylo jasné a krásné a východní nebe zářilo růžově a bylo zjemněné drobnými zlatými oblaky. Na silnici, která vede od vrcholu

Putney Hill k Wimbledonu, bylo mnoho ubohých pozůstatků panické bystřiny, která se musela v neděli v noci po začátku bojů valit k Londýnu. Byl tam malý dvoukolý vozík s nápisem Thomas Lobb, zelinář, New Malden, s rozbitým kolem a opuštěným plechovým kufříkem; byl tam slaměný klobouk zašlapaný do nyní ztvrdlého bláta a na vrcholu West Hillu byla spousta krví potřísněných skel kolem převráceného napajedla. Mé pohyby byly malátné, mé plány docela mlhavé. Napadlo mě jít do Leatherheadu, ačkoli jsem věděl, že tam mám nejmenší naději svou ženu najít; určitě, pokud je smrt nepředešla najednou, byli by mí bratranci i ona odtamtud uprchli; ale zdálo se mi, že bych tam mohl nalézt nebo se dozvědět, kam utíkali surreyští lidé. Věděl jsem, že chci najít svou ženu, že mé srdce po ní touží a po světě lidí, ale neměl jsem jasnou představu, jak by to hledání mohlo proběhnout. Byl jsem si také nyní ostře vědom své intenzivní osamocenosti. Z rohu jsem šel pod krytem houštiny stromů a keřů k okraji Wimbledon Common, který se rozprostíral široko daleko.

Tu temnou pláň rozsvěcovaly skvrny žlutého hlodáše a kručinky; žádný Rudý plevel nebyl vidět, a jak jsem váhavě slídil na okraji otevřeného prostranství, slunce vyšlo a zaplavilo vše světlem a živostí. V bažinatém místě mezi stromy jsem narazil na čilý houf malých žabek. Zastavil jsem se, abych si je prohlédl, a vzal si poučení z jejich houževnatého rozhodnutí žít. A vzápětí, když jsem se najednou s podivným pocitem, že jsem sledován, otočil, spatřil jsem něco, co se krčí mezi chomáčem keřů. Stál jsem a díval se. Udělal jsem krok tím směrem, a to vstalo a byl to muž ozbrojený krátkou šavlí. Blížil jsem se k němu pomalu. Stál mlčky a nehybně a díval se na mě.

Jak jsem se přibližoval, zpozoroval jsem, že je oblečen do šatů stejně zaprášených a špinavých jako mé vlastní; vypadal vskutku, jako by byl protažen stokou. Blíž jsem rozeznal zelený sliz příkopů smíšený s bledě hnědou zaschlou hlínou a lesklými uhelnými skvrnami. Černé vlasy mu padaly přes oči a tvář měl tmavou a špinavou a propadlou,

takže jsem ho nejprve nepoznal. Přes spodní část tváře se mu táhl rudý řez.

„Stůjte!“ zavolal, když jsem byl deset yardů od něho, a já jsem se zastavil. Jeho hlas byl chraplavý. „Odkud přicházíte?“ řekl.

Pozoroval jsem ho a přemýšlel.

„Jdu z Mortlake,“ řekl jsem. „Byl jsem pohřben u jámy, kterou Marťané udělali kolem svého válce. Prokopal jsem se ven a utekl.“

„Žádné jídlo tady není,“ řekl. „Tohle je můj kraj. Celý tenhle kopec dolů k řece a zpátky ke Claphamu a nahoru až k okraji pastviny. Jídlo tu je jen pro jednoho. Kam máte namířeno?“

Odpověděl jsem pomalu.

„Nevím,“ řekl jsem. „Byl jsem pohřben v troskách domu třináct nebo čtrnáct dní. Nevím, co se stalo.“

Pochybovačně se na mě podíval, pak se zarazil a díval se se změněným výrazem.

„Nemám chuť se tady zdržovat,“ řekl jsem. „Myslím, že půjdu do Leatherheadu, protože moje žena tam byla.“

Vystřelil ukazovák.

„To jste vy,“ řekl, „ten muž z Wokingu. A nezabili vás u Weybridge?“

Ve stejném okamžiku jsem ho poznal já.

„Vy jste dělostřelec, který mi tenkrát přišel do zahrady.“

„Štěstí!“ řekl. „My máme štěstí! Když si vzpomenu na *vás*!“ Natáhl ruku a já ji vzal. „Vlezl jsem do kanálu,“ řekl. „Ale nezabili všechny. A když odešli, vyrazil jsem polem k Waltonu. Ale – není to celkem ani šestnáct dní – a vlasy máte šedivé.“ Náhle se podíval přes rameno. „Jen havran,“ řekl. „Člověk se v těchhle dnech naučí, že i ptáci mají stíny. Tady je trochu otevřeno. Pojďme pod ty keře a tam si promluvíme.“

„Viděl jste nějaké Marťany?“ řekl jsem. „Co jsem vylezl —“

„Odešli přes Londýn,“ řekl. „Odhaduju, že tam mají větší tábor. V noci je tam celé nebe, směrem k Hampsteadu, živé jejich světly. Je to

jako velké město a v té záři je vidět, jak se pohybují. Ve dne ne. Ale blíž – ty jsem neviděl —“ (počítal na prstech) „pět dní. Pak jsem viděl dva přes Hammersmith, jak nesli něco velkého. A předevčírem v noci,“ – zastavil se a mluvil důrazně – „to byla jen světla, ale něco bylo nahoře ve vzduchu. Věřím, že si postavili létající stroj a učí se létat.“

Zastavil jsem se, na čtyřech, protože jsme došli ke keřům.

„Létat!“

„Ano,“ řekl, „létat.“

Pokračoval jsem do malého přístřeší a posadil se.

„S lidstvem je konec,“ řekl jsem. „Jestli to umějí, prostě obletí celý svět.“

Přikývl.

„Obletí. Ale – trochu se nám tady uleví. A kromě toho —“ Podíval se na mě. „Nejste přesvědčen, že je s lidstvem *konec*? Já ano. Jsme dole; jsme poraženi.“

Civěl jsem na něj. Jakkoli to může znít podivně, k tomuto závěru – závěru naprosto zřejmému, jakmile ho vyslovil – jsem já nedospěl. Pořád jsem si držel neurčitou naději; spíš jsem si držel celoživotní zvyk mysli. Opakoval svá slova: „Jsme poraženi.“ Nesla naprosté přesvědčení.

„Je konec,“ řekl. „Ztratili *jednoho* – jen *jednoho*. A dobře se zabydleli a ochromili největší mocnost na světě. Prošli přes nás. Smrt toho jednoho u Weybridge byla náhoda. A tohle jsou jen průkopníci. Pořád jich přicházelo víc. Těch zelených hvězd – pět nebo šest dní jsem žádnou neviděl, ale nepochybuji, že někde každou noc dopadají. Nedá se nic dělat. Jsme pod nimi! Jsme poraženi!“

Neodpověděl jsem mu. Seděl jsem a hleděl před sebe, marně se snažil vymyslet nějakou protiváhu.

„Tohle není válka,“ řekl dělostřelec. „Nikdy to válka nebyla, zrovna tak jako není válka mezi člověkem a mravenci.“

Náhle jsem si vzpomněl na noc v observatoři.

„Po desátém výstřelu už žádný nevypálili – alespoň ne, dokud nepřišel první válec."

„Jak to víte?" řekl dělostřelec. Vysvětlil jsem to. Přemýšlel. „S tím dělem je něco špatně," řekl. „Ale co z toho? Zase to opraví. A i když bude zdržení, jak to může změnit konec? Je to prostě lidé a mravenci. Jsou tu mravenci, co staví svá města, žijí svůj život, mají války, revoluce, dokud lidé nechtějí, aby jim zmizeli z cesty, a pak zmizejí z cesty. To jsme teď my – prostě mravenci. Jenže —"

„Ano," řekl jsem.

„Jsme jedlí mravenci."

Seděli jsme a dívali se na sebe.

„A co s námi udělají?" řekl jsem.

„O tom jsem přemýšlel," řekl, „o tom jsem přemýšlel. Po Weybridge jsem šel na jih – přemýšlel. Viděl jsem, co se děje. Většina lidí byla tvrdě zaneprázdněná ječením a rozčilováním. Ale já na ječení moc nejsem. Smrt jsem viděl zblízka už jednou dvakrát; nejsem žádný parádivý voják, a v nejlepším i nejhorším případě smrt je prostě smrt. A je to člověk, co pořád myslí, kdo projde. Viděl jsem, jak všichni táhnou na jih. Povídám si: ‚Jídlo takhle nevydrží,' a otočil jsem to zpátky. Šel jsem po Marťanech, jako jde vrabec po člověku. Všude kolem," – mávl rukou k obzoru – „umírají hlady v houfech, zdrhají, šlapou jeden po druhém…"

Všiml si mé tváře a rozpačitě ustal.

„Spousta lidí, co měli peníze, bezpochyby odjela do Francie," řekl. Zdálo se, že váhá, jestli se omluvit, setkal se s mým pohledem a pokračoval: „Je tu kolem spousta jídla. V obchodech konzervy; vína, lihoviny, minerální vody; a vodovod i stoky jsou prázdné. No, povídal jsem vám, co jsem si myslel. ‚Tady jsou inteligentní tvorové,' řekl jsem si, ‚a vypadá to, že nás chtějí jako potravu. Nejdřív nás rozbijí – lodě, stroje, děla, města, celý řád a organizaci. To všechno padne. Kdybychom byli velcí jako mravenci, možná bychom to přežili. Ale my nej-

sme. Jsme příliš objemní na to, aby se to zastavilo. To je první jistota.‘ Co?“

Přitakal jsem.

„Je to tak; promyslel jsem si to. Dobrá – dál. Teď nás chytají, kdykoliv se jim zachce. Marťan musí ujít pár mil, aby se dal dav na útěk. A jednoho jsem viděl, jednoho dne, u Wandsworth, jak rozbírá domy na kusy a prohrabává trosky. Ale v tom nebudou pokračovat napořád. Jakmile si vyřídí všechna naše děla a lodě a rozbijí nám železnice a provedou všechno, co provádějí tam, začnou nás chytat systematicky, vybírat ty nejlepší a skladovat je v klecích a tak podobně. To začnou dělat za chvíli. Pane bože! Ještě na nás ani nezačali. Nevidíte to?“

„Ještě nezačali!“ vykřikl jsem.

„Nezačali. Všechno, co se zatím stalo, je, protože jsme neměli rozum být zticha – otravovali jsme je děly a podobnou pošetilostí. A ztráceli hlavu a hnali se v davech tam, kde nebylo o nic bezpečněji než kde jsme byli. Nás ještě nechtějí obtěžovat. Dělají si své věci – dělají si všechno, co si nemohli přivézt, chystají věci pro zbytek svých. Dost možná proto se válce na čas zastavily, aby snad netrefili ty, co jsou tady. A místo toho, abychom pobíhali slepě, s křikem, nebo sháněli dynamit v naději, že je rozmlátíme, musíme se přizpůsobit novému stavu věcí. Takhle to vidím. Není to tak docela, jak by si člověk pro svůj druh přál, ale je to zhruba to, k čemu fakta ukazují. A to je zásada, podle které jsem jednal. Města, národy, civilizace, pokrok – to vše je u konce. Ta hra skončila. Jsme poraženi.“

„Ale je-li to tak, pro co má cenu žít?“

Dělostřelec se na mě chvíli díval.

„Nebudou žádné zatracené koncerty příští milion let nebo tak; nebude žádná Královská akademie umění ani žádná pěkná hostinka v restauraci. Pokud vám jde o zábavu, odhaduji, že hra skončila. Jestli máte nějaké salonní způsoby nebo nerad jíte hrách nožem nebo polykáte ‚h‘, tak to vyhoďte. K ničemu to už není.“

„Chcete říct —“

„Chci říct, že chlapi jako já budou dál žít – kvůli plemenu. Povídám vám, pevně jsem si usmyslel žít. A jestli se nemýlím, taky brzy ukážete, jaké máte *vnitřnosti*. Nehodláme se nechat vyhladit. A nehodlám být ani chycen, zkrocen a vykrmen a vyšlechtěn jako nějakej dobytčí vůl. Hu! Představte si ty hnědé popínavce!“

„Snad nechcete říct —“

„Chci. Jdu dál, pod jejich nohama. Mám to naplánované; promyslel jsem si to. My muži jsme poraženi. Nevíme toho dost. Musíme se učit, než budeme mít šanci. A musíme žít a být nezávislí, zatímco se učíme. Vidíte! To je to, co se musí udělat.“

Civěl jsem, ohromen, a hluboce dojat tím mužovým odhodláním.

„Velký bože!“ zvolal jsem. „Vy jste vskutku muž!“ A najednou jsem mu stiskl ruku.

„Ech!“ řekl se zářícíma očima. „Promyslel jsem si to, že?“

„Pokračujte,“ řekl jsem.

„No, ti, kdo se chtějí vyhnout chycení, se musí připravit. Já se připravuji. Pamatujte, nejsme všichni stvoření pro život zvěře; a tím to bude muset být. Proto jsem vás sledoval. Měl jsem své pochybnosti. Jste útlý. Nevěděl jsem, že jste to vy, víte, nebo jak jste byl pohřben. Všichni tihle – ten druh lidí, co bydleli v těchhle domech, a všichni ti zatracení malí úředníčci, co bydlívali *tudy* dolů – ti by za nic nestáli. Nemají v sobě žádného ducha – žádné hrdé sny a žádné hrdé chtíče; a člověk, který nemá ani jedno, ani druhé – pane bože! Co je zač než strach a opatrnost? Jen běžívali do práce – viděl jsem jich stovky, s kouskem snídaně v ruce, uhnaní a zpocení, aby chytili svůj malý vlak na časový lístek, protože se báli, že budou propuštěni, když to nestihnou; dřeli v obchodech, kterým se báli dát námahu porozumět; utíkali zpátky, protože se báli, že nestihnou večeři; drželi se po večeři doma, protože se báli zadních ulic, a spali s ženami, které si vzali ne proto, že by je chtěli, ale protože měly trochu peněz, které jim zajistí bezpečí

v jejich jediném ubohém dupotu světem. Pojištění životy a trocha investovaného kapitálu pro případ nehod. A v neděli – strach ze záhrobí. Jako by peklo bylo postaveno pro králíky! No, Marťané pro tyhle budou prostě dar z nebes. Pěkně prostorné klece, výživné jídlo, pečlivé šlechtění, žádné starosti. Po týdnu nebo dvou pobíhání po polích a lesích s prázdnými žaludky přijdou a nechají se chytit vesele. Po chvíli budou dokonce rádi. Budou se divit, co lidi dělali, než tu byli Marťané, co se o ně starají. A hospodští povaleči a frajeři a zpěváčci – ty si dovedu představit. Dovedu si je představit," řekl s jakýmsi ponurým zadostiučiněním. „V nich bude ohromné množství sentimentu a náboženství. Je tu spousta věcí, které jsem svýma očima viděl a které jsem začal vidět jasně teprve v posledních pár dnech. Je spousta těch, co berou věci, jak jsou – tlustí a hloupí; a spousta těch, co budou trápit jakýsi pocit, že je to všechno špatně a že by měli něco dělat. A kdykoli se věci mají tak, že se lidem zdá, že by měli něco dělat, slabí a ti, co kvůli hodně složitému přemýšlení zeslábnou, vždycky zamíří k jakémusi náboženství nicnedělání, velmi zbožnému a povznesenému, a podrobují se pronásledování a vůli Páně. Dost možná jste viděl totéž. Je to energie v záchvatu strachu, naruby obrácená. Ty klece budou plné žalmů a chvalozpěvů a zbožnosti. A ti méně prostí budou cvičit trochu – jak se to říká? – erotismu."

Odmlčel se.

„Dost možná si ti Marťané z některých udělají domácí mazlíčky; naučí je, aby předváděli triky – kdo ví? – budou sentimentální z toho oblíbence, co dospěl a museli ho zabít. A některé možná vycvičí, aby lovili nás."

„Ne," zvolal jsem, „to je nemožné! Žádný člověk —"

„Co má cenu dál lhát?" řekl dělostřelec. „Jsou lidi, co by to dělali vesele. Jaký nesmysl předstírat, že nejsou!"

A já jsem jeho přesvědčení podlehl.

„Kdyby šli po mně," řekl, „pane bože, kdyby šli po mně!" a propadl se do ponuré úvahy.

Seděl jsem a přemítal o těchto věcech. Nemohl jsem najít nic, co bych postavil proti úvahám tohoto muže. Ve dnech před invazí by nikdo nezpochybnil mou intelektuální převahu nad ním – já, přiznaný a uznávaný spisovatel o filozofických tématech, a on, prostý voják; a přece už on formuloval situaci, kterou jsem si já stěží uvědomoval.

„Co děláte?" řekl jsem vzápětí. „Jaké plány jste si udělal?"

Zaváhal.

„No, je to takhle," řekl. „Co musíme udělat? Musíme vymyslet takový způsob života, kde muži mohou žít a plodit a být dostatečně bezpečni, aby mohli vychovat děti. Ano – chvilku počkejte, a vysvětlím to jasněji, co si myslím, že by se mělo udělat. Krotcí půjdou jako všechna krotká zvěř; za pár generací budou velcí, krásní, bujné krve, hloupí – smetí! Riziko je, že my, co zůstaneme divocí, zdivočíme – zdegenerujeme v jakousi velkou, divokou krysu... Víte, jak hodlám já žít, je pod zemí. Přemýšlel jsem o kanalizaci. Samozřejmě ti, co kanály neznají, si o nich představují strašlivé věci; ale pod tímhle Londýnem jsou míle a míle – stovky mil – a pár dní deště a prázdný Londýn je nechá sladké a čisté. Hlavní stoky jsou dost velké a dost vzdušné pro kohokoli. Pak jsou tu sklepy, krypty, sklady, odkud se dají vyrazit chodby ke stokám. A železniční tunely a podzemky. Ech? Začínáte to vidět? A vytvoříme tlupu – zdatné muže čistých myslí. Nehodláme sbírat žádnou veteš, která se tam zatoulá. Slaboši jdou pryč."

„Jako jsem měl jít já?"

„No – vyjednával jsem, ne?"

„Nebudeme se o to hádat. Pokračujte."

„Ti, kdo zůstanou, budou poslouchat rozkazy. Zdatné ženy čistých myslí také potřebujeme – matky a učitelky. Žádné zmalátnělé dámy – žádné zatracené koulení očí. Nemůžeme mít slabé nebo hloupé. Život je zas skutečný, a nepotřebné a obtížné a škodlivé musí umírat.

Mají umírat. Mají být ochotní umírat. Je to vlastně jakási nevěrnost, zůstat naživu a nakazit druh. A nemohou být šťastní. Ostatně, umírání není tak hrozné; strach z něho ho dělá špatným. A na všech těch místech se budeme shromažďovat. Naším obvodem bude Londýn. A snad budeme dokonce schopni držet hlídku a pobíhat po otevřeném prostoru, když Marťané budou pryč. Hrát snad kriket. Tak zachráníme druh. Ech? Je to možné? Ale záchrana druhu sama o sobě nic není. Jak říkám, to je pořád jen být krysami. Je to záchrana našich znalostí a jejich přidávání, co se počítá. A tady přijdou lidé jako vy. Jsou tu knihy, jsou tu modely. Musíme udělat velká bezpečná místa hluboko dole a sehnat všechny knihy, co můžeme; ne romány a básnické žvatlání, ale myšlenky, vědecké knihy. Tam přijdou lidé jako vy. Musíme jít do Britského muzea a probrat všechny ty knihy. Zvlášť musíme udržovat svou vědu – učit se víc. Musíme pozorovat ty Marťany. Někteří z nás musí jít jako špehové. Až to všechno pojede, snad půjdu já. Nechat se chytit, myslím. A hlavní věc je, musíme Marťany nechat na pokoji. Nesmíme ani krást. Když se jim připleteme do cesty, zmizíme. Musíme jim ukázat, že nemyslíme nic zlého. Ano, vím. Ale jsou to inteligentní tvorové, a nebudou nás pronásledovat, pokud mají všechno, co chtějí, a myslí si, že jsme neškodná havěť."

Dělostřelec se odmlčel a položil hnědou ruku na mou paži.

„Konec konců, snad nebude tolik, co se musíme naučit, než – Jen si to představte: čtyři nebo pět jejich bojových trojnožek najednou vyrazí – Tepelné paprsky vpravo i vlevo, a ani jeden Marťan v nich. Ani jeden Marťan v nich, ale lidé – lidé, kteří se naučili, jak na to. Snad to bude ještě za mých časů – ti lidé. Představte si, jak máte jednu z těch krásných věcí, s Tepelným paprskem rozmáchlým a volným! Představte si, jak ji ovládáte! Co by na tom záleželo, kdyby člověk na konci cesty praskl na kousky, po takovém řádění? Spočítám, že Marťané by otevřeli své krásné oči! Nevidíte je, člověče? Nevidíte je, jak pospíchají, pospíchají – funí a bafají a houkají na své ostatní mechanické krámy? Ve

všech případech bude něco mimo. A šup, bum, chřestí, šup! Právě když se v tom hrabou, *šup* přijde Tepelný paprsek, a hle! člověk se vrátil ke svému."

Nějakou dobu obraznost toho dělostřelce a tón sebejistoty a odvahy, který na sebe bral, zcela ovládaly mou mysl. Bez váhání jsem věřil jak v jeho předpověď lidského osudu, tak v proveditelnost jeho ohromujícího plánu, a čtenář, který mě pokládá za snadno ovlivnitelného a bláhového, by měl srovnat svou pozici – klidné čtení s plným soustředěním na věc – a mou, krčícího se bázlivě v křoví a naslouchajícího, rozptylovaného obavami. Takhle jsme hovořili po celou tu rannou dobu a později jsme se vyplížili z keřů a po pohledu, zda nejsou vidět Marťané, pospíchali střemhlav k domu na Putney Hill, kde si zřídil svůj úkryt. Byl to sklep na uhlí toho domu, a když jsem uviděl práci, kterou nad ním strávil celý týden – byla to díra sotva deset yardů dlouhá, jíž hodlal dosáhnout hlavní stoky na Putney Hill – měl jsem první tušení propasti mezi jeho sny a jeho schopnostmi. Takovou díru bych vykopal za den. Ale věřil jsem mu natolik, že jsem s ním celé to dopoledne až po poledne pracoval na jeho kopání. Měli jsme zahradní trakař a hlínu, kterou jsme vyvezli, jsme sypali u kuchyňského sporáku. Osvěžili jsme se plechovkou falešné želví polévky a vínem ze sousední spíže. V té vytrvalé práci jsem našel kuriózní úlevu od bolestivé cizoty světa. Jak jsme pracovali, převaloval jsem jeho plán ve své mysli a vzápětí se začaly ozývat námitky a pochybnosti; ale pracoval jsem tam celé dopoledne, tak rád jsem se zase ocitl u nějakého účelu. Po hodině práce jsem začal spekulovat o vzdálenosti, kterou se musí urazit, než se dosáhne stoky, o šancích, že jí úplně mineme. Mou bezprostřední starostí bylo, proč bychom měli kopat ten dlouhý tunel, když je možné dostat se do stoky rovnou jedním z průlezů a propracovat se zpátky do domu. Zdálo se mi také, že dům je nevhodně zvolen a vyžaduje zbytečnou délku tunelu. A právě když jsem se těmto věcem začal stavět, dělostřelec přestal kopat a podíval se na mě.

„Dobře pracujeme," řekl. Odložil rýč. „Pojďme na chvilku skončit," řekl. „Myslím, že je čas, abychom se podívali ze střechy domu."

Byl jsem pro pokračování, a po chvíli váhání znovu uchopil rýč; a pak mě najednou něco napadlo. Zastavil jsem se a hned zastavil i on.

„Proč jste se procházel po pastvině," řekl jsem, „místo abyste byl tady?"

„Chytal jsem vzduch," řekl. „Vracel jsem se. V noci je to bezpečnější."

„Ale co práce?"

„Ále, nemůže se pořád pracovat," řekl, a já jsem toho muže jako blesk uviděl jasně. Zaváhal, drže rýč. „Měli bychom se teď podívat," řekl, „protože kdyby se nějaký blížil, mohl by uslyšet rýče a dopadnout nás nepřipravené."

Už jsem nebyl nakloněn protestu. Šli jsme spolu ke střeše a stáli na žebříku, vyhlížejíce ze střešních dvířek. Žádní Marťané vidět nebyli, a odvážili jsme se ven na tašky a sklouzli pod kryt zídky.

Z této polohy skrývalo keřoviště větší část Putney, ale viděli jsme pod sebou řeku, bublavou hmotu Rudého plevele, a nižší části Lambethu zaplavené a rudé. Rudý popínavec se rojil po stromech kolem starého paláce a jejich větve se natahovaly vyzáblé a mrtvé, posázené scvrklými listy, zpod jeho chomáčů. Bylo zvláštní, nakolik obě tyto věci závisely na tekoucí vodě pro své šíření. Kolem nás ani jedna nenašla místo; čilimníky, růžové hlohy, kalinky a cypříšky vyrůstaly z vavřínů a hortenzií, zelené a jasné na slunci. Za Kensingtonem stoupal hustý kouř, a ten i modravý opar skrývaly severní kopce.

Dělostřelec mi začal líčit, jaký druh lidí v Londýně ještě zůstal.

„Jedné noci minulý týden," řekl, „pár bláznů opravilo elektrické osvětlení, a celá Regent Street a Circus byly ozářeny, nacpané namalovanými a otrhanými opilci, muži i ženami, kteří tančili a křičeli až do svítání. Vyprávěl mi to jeden, co tam byl. A když přišel den, všimli si, že u Langhamu stojí bojová trojnožka a kouká se na ně. Nebe ví, jak

dlouho tam byla. Některým z nich to muselo dát pořádně zabrat. Vyšla dolů po silnici směrem k nim a sebrala jich skoro sto, příliš opilých nebo vyděšených, než aby utekli."

Groteskní záblesk doby, kterou žádná historie plně nikdy nepopíše!

Odtud, odpovídaje na mé otázky, přešel znovu ke svým velkolepým plánům. Rozohnil se. Mluvil tak výmluvně o možnosti ukořistit bojovou trojnožku, že jsem mu z víc než poloviny opět uvěřil. Ale teď, když jsem začínal chápat něco z jeho povahy, jsem dokázal vytušit, s jakou vehemencí trvá na tom, abychom nic nedělali ukvapeně. A všiml jsem si, že teď už nebyla řeč o tom, že by on osobně měl ukořistit a bojovat s tím velkým strojem.

Po nějaké době jsme sešli do sklepa. Ani jeden z nás se nezdál být ochotný znovu kopat, a když navrhl jídlo, nijak jsem se nezdráhal. Stal se najednou velmi štědrým, a když jsme pojedli, odešel a vrátil se s několika výbornými doutníky. Zapálili jsme si je, a jeho optimismus zazářil. Měl sklon pokládat můj příchod za významnou příležitost.

„Ve sklepě je trochu šampaňského," řekl.

„Lépe se nám bude kopat na burgundském od Temže," řekl jsem.

„Ne," řekl; „dnes jsem hostitel já. Šampaňské! Velký bože! Máme před sebou dost těžký úkol! Odpočiňme si a naberme síly, dokud můžeme. Podívejte se na ty puchýře!"

A podle této myšlenky prázdnin trval na tom, abychom po jídle hráli karty. Naučil mě žolíka, a když jsme si rozdělili Londýn mezi sebe, já severní stranu a on jižní, hráli jsme o body za farnosti. Jakkoli bude tato groteskní a bláhová věc znít střízlivému čtenáři, je to naprostá pravda, a co víc, zjistil jsem, že karetní hra a několik dalších, které jsme hráli, jsou nadmíru zajímavé.

Zvláštní mysl člověka! Že s naším druhem na pokraji vyhlazení nebo děsivého ponížení, bez jasné vyhlídky před sebou kromě možnosti strašlivé smrti, jsme mohli sedět a sledovat náhodu barevné lepenky a s živou rozkoší hrát „žolíka". Potom mě naučil poker a já ho pora-

zil ve třech úporných šachových partiích. Když padla tma, rozhodli jsme se riziko podstoupit a rozsvítili lampu.

Po nekonečné řadě her jsme povečeřeli a dělostřelec dopil šampaňské. Pokračovali jsme v kouření doutníků. Už to nebyl ten energický obroditel svého druhu, kterého jsem potkal ráno. Byl stále optimistický, ale byl to méně kinetický, přemýšlivější optimismus. Pamatuji si, jak zakončil přípitkem na mé zdraví, pronesl v řeči malé pestrosti a značných přerušení. Vzal jsem si doutník a šel nahoru, abych se podíval na světla, o kterých mluvil, že planou tak zeleně podél highgateských kopců.

Nejprve jsem nechápavě hleděl přes londýnské údolí. Severní kopce byly zahaleny ve tmě; ohně u Kensingtonu rudě žhnuly, a tu a tam vyšlehl oranžově rudý jazyk plamene a zmizel v hluboké modři noci. Celý zbytek Londýna byl černý. Pak jsem blíž postřehl zvláštní světlo, bledou, fialovopurpurovou fluorescentní záři, chvějící se pod nočním vánkem. Chvíli jsem to nechápal, a pak jsem věděl, že to musí být Rudý plevel, odkud ta tlumená záře vychází. S tímto uvědoměním se zase probudil můj dřímající smysl pro úžas, můj smysl pro proporce věcí. Pohlédl jsem z toho na Mars, rudý a jasný, zářící vysoko na západě, a pak jsem dlouho a vážně hleděl do tmy Hampsteadu a Highgate.

Zůstal jsem na střeše velmi dlouho a divil se groteskním zvratům toho dne. Vybavoval jsem si své duševní stavy od půlnoční modlitby po bláhové hraní karet. Prudký zvrat citu mnou projel. Pamatuji si, jak jsem s jistou plýtvavou symbolikou odhodil doutník. Má pošetilost mi vyvstala s křiklavým zveličením. Zdál jsem si zrádcem vůči své ženě i vůči svému druhu; byl jsem naplněn výčitkami. Rozhodl jsem se opustit tohoto podivného, nekázněného snílka velkých věcí jeho pití a nenasytnosti a jít dál do Londýna. Tam, jak se mi zdálo, mám nejlepší šanci se dozvědět, co dělají Marťané a mí bližní. Byl jsem ještě na střeše, když vyšel pozdní měsíc.

VIII. Mrtvý Londýn

Když jsem se rozešel s dělostřelcem, sešel jsem z kopce a po High Street přes most do Fulhamu. Rudý plevel byl v té době bujný a téměř udusil silnici mostu; ale jeho lupeny už byly místy vybělené šířící se chorobou, která ho tak rychle potom odstranila.

Na rohu uličky, která vede k nádraží Putney Bridge, jsem našel ležícího muže. Byl černý jako kominík černým prachem, živý, ale bezmocně a bez řeči opilý. Nedokázal jsem z něho dostat nic než kletby a zuřivé údery na mou hlavu. Myslím, že bych u něho zůstal, nebýt zvířecího výrazu jeho tváře.

Podél vozovky od mostu dál ležel černý prach a houstl ve Fulhamu. Ulice byly strašlivě tiché. Dostal jsem jídlo – kyselé, tvrdé a plesnivé, ale docela jedlé – v jednom pekařství. Kousek směrem k Walham Green byly ulice od prachu volné, a prošel jsem kolem bílé řady domů, které hořely; zvuk hoření byl naprostým úlevou. Když jsem pokračoval k Bromptonu, byly ulice zase tiché.

Zde jsem opět narazil na černý prach v ulicích a na mrtvá těla. Viděl jsem jich celkem asi tucet na délce Fulham Road. Byli mrtví mnoho dní, takže jsem kolem nich spěšně prošel. Černý prach je přikrýval a změkčoval jejich obrysy. Jednoho nebo dva ohlodali psi.

Kde nebyl černý prach, bylo to kuriózně jako nedělní City, se zavřenými obchody, se zamčenými domy a staženými žaluziemi, s opuštěností a tichem. Místy pracovali plenitelé, ale málokdy jindy než v obchodech s potravinami a vínem. V jednom místě byla rozbita výloha klenotníka, ale zřejmě byl zloděj vyrušen, a několik zlatých řetízků a hodinky ležely rozházené na chodníku. Nevzal jsem si za povinnost se jich dotknout. Dál byla žena v hadrech schoulená na schůdku do

dveří; ruka, která jí visela přes koleno, byla rozťata a krvácela na její rezavě hnědé šaty, a rozbitá velká láhev šampaňského vytvořila na chodníku kaluž. Zdála se spát, ale byla mrtvá.

Čím dál jsem pronikal do Londýna, tím hlubší bylo ticho. Ale nebylo to tak docela ticho smrti – bylo to ticho napětí, očekávání. V kteroukoli chvíli by zkáza, která už opálila severozápadní okraje metropole a vyhladila Ealing a Kilburn, mohla udeřit mezi tyto domy a nechat je jako kouřící trosky. Bylo to město odsouzené a opuštěné…

V South Kensingtonu byly ulice bez mrtvých a bez černého prachu. Právě poblíž South Kensingtonu jsem poprvé slyšel to houkání. Vkradlo se téměř nepostřehnutelně do mých smyslů. Byla to vzlykající alternace dvou tónů, „*Ulla, ulla, ulla, ulla*“, která se neustále opakovala. Když jsem procházel ulicemi, které směřovaly na sever, zesilovala, a domy a stavby ji zase jakoby tlumily a odřezávaly. Přišla v plné síle dolů po Exhibition Road. Zastavil jsem se a hleděl směrem ke Kensington Gardens, divil se tomu podivnému, vzdálenému nářku. Jako by ta mohutná poušť domů našla hlas pro svůj strach a osamělost.

„*Ulla, ulla, ulla, ulla*,“ kvílel ten nadlidský tón – velké vlny zvuku se valily po široké, sluncem zalité vozovce mezi vysokými budovami po obou stranách. Udiveně jsem se obrátil na sever, k železným branám Hyde Parku. Měl jsem polovinu chuti vniknout do Přírodovědného muzea a najít si cestu nahoru na vrcholky věží, abych viděl přes park. Ale rozhodl jsem se držet se země, kde bylo rychlé schování možné, a tak jsem šel dál po Exhibition Road. Všechny velké rezidence po obou stranách silnice byly prázdné a tiché a mé kroky se odrážely od stran domů. Nahoře, blízko brány parku, jsem narazil na podivný pohled – převrácený omnibus a kostru koně dočista oškubanou. Chvíli jsem nad tím hloubal, a pak šel dál k mostu přes Serpentine. Hlas sílil a sílil, i když jsem nad střechami domů na severní straně parku neviděl nic, než jen opar kouře na severozápadě.

„*Ulla, ulla, ulla, ulla*," křičel hlas, přicházeje, jak se mi zdálo, z oblasti kolem Regent's Parku. Ten pustošivý křik na mě tvrdě dolehl. Nálada, která mě dosud udržovala, pominula. Nářek se mě zmocnil. Zjistil jsem, že jsem intenzivně unavený, otlačený na nohou a teď zas hladový a žíznivý.

Už bylo po poledni. Proč bloudím sám v tomto městě mrtvých? Proč jsem sám, když celý Londýn leží na smrtelné posteli ve svém černém rubáši? Cítil jsem se nesnesitelně osamělý. Má mysl zabíhala ke starým přátelům, které jsem po léta zapomněl. Myslel jsem na jedy v lékárnách, na likéry, které měli vinaři na skladě; vybavil jsem si ta dvě mokrá stvoření zoufalství, které, pokud vím, sdíleli město se mnou…

Vešel jsem do Oxford Street u Marble Arch, a zde opět byl černý prach a několik těl, a zlý, zlověstný zápach z mřížek sklepů některých domů. Po horku dlouhé chůze mě chytla velká žízeň. S nekonečnými obtížemi se mi podařilo vniknout do hospody a opatřit si jídlo a pití. Byl jsem po jídle unavený a šel jsem do salonku za nálevnou a usnul na černé pohovce potažené žíní, kterou jsem tam našel.

Probudil jsem se a stále jsem měl v uších to pochmurné houkání, „*Ulla, ulla, ulla, ulla*". Byl už soumrak, a když jsem v nálevně vyhrabal nějaké sušenky a sýr – byla tam skříňka na maso, ale obsahovala jen červy – zabloudil jsem tichými obytnými náměstími k Baker Street – Portman Square je jediné, které umím vyjmenovat – a tak jsem konečně vyšel na Regent's Park. A jak jsem se vynořil z horní části Baker Street, uviděl jsem daleko přes stromy v jasnu západu slunce kryt marťanského obra, z něhož ono houkání vycházelo. Nebyl jsem zděšen. Narazil jsem na něho, jako by to byla samozřejmost. Pozoroval jsem ho nějakou dobu, ale nehýbal se. Zdálo se, že stojí a ječí, bez důvodu, který bych dokázal objevit.

Pokusil jsem se zformulovat plán. Ten věčný zvuk „*Ulla, ulla, ulla, ulla*" mi mátl mysl. Snad jsem byl příliš unavený na to, abych měl vel-

ký strach. Jistě jsem byl zvědavější, abych znal důvod toho monotónního nářku, než vyděšený. Obrátil jsem se zpět od parku a vydal se na Park Road s úmyslem obejít park, šel pod krytem řad domů a získal pohled na toho nehybného, houkajícího Marťana ze směru St John's Wood. Dvě stě yardů od Baker Street jsem zaslechl kňučivý sbor a uviděl nejprve psa s kusem hnilobného rudého masa v tlamě, který se mi hnal přímo vstříc, a pak smečku hladovějících kříženců, kteří ho pronásledovali. Udělal široký oblouk, aby se mi vyhnul, jako by se bál, že se ukážu jako nový soupeř. Jak kňučení umíralo v tiché silnici, hlas nářku „*Ulla, ulla, ulla, ulla*" se znovu prosadil.

Narazil jsem na vrak Manipulačního stroje v půli cesty ke stanici St John's Wood. Nejprve jsem si myslel, že přes silnici spadl dům. Teprve když jsem šplhal mezi troskami, uviděl jsem s úlekem toho mechanického Samsona ležet, s chapadly ohnutými a rozbitými a zkroucenými, mezi troskami, které sám natropil. Přední část byla rozdrcena. Zdálo se, jako by se byl slepě hnal přímo na dům a byl pohřben v jeho zřícení. Zdálo se mi tehdy, že se to mohlo stát proto, že Manipulační stroj unikl vedení svého Marťana. Nemohl jsem se k němu mezi troskami prodrat, abych ho viděl, a soumrak už byl natolik pokročilý, že krev, kterou bylo potřísněno jeho sedátko, a ohlodaná chrupavka Marťana, kterou tam psi nechali, pro mě byly neviditelné.

S ještě větším údivem nad vším, co jsem viděl, jsem se vydal směrem k Primrose Hill. Daleko, mezerou mezi stromy, jsem uviděl druhého Marťana, stejně nehybného jako prvního, stojícího v parku směrem k Zoologické zahradě, a tichého. Kousek za troskami kolem rozbitého Manipulačního stroje jsem znovu narazil na Rudý plevel, a našel jsem Regent's Canal jako houbovitou hmotu temně rudé vegetace.

Když jsem přešel most, zvuk „*Ulla, ulla, ulla, ulla*" ustal. Byl jakoby useknutý. Ticho přišlo jako úder hromu.

Soumračné domy kolem mě stály bledě a vysoko a nejasně; stromy směrem k parku černaly. Všude kolem mě Rudý plevel šplhal mezi

troskami, kroutil se v soumraku, aby se dostal nade mě. Noc, matka strachu a tajemství, se na mne snášela. Dokud však ten hlas zněl, byla samota, zpustošení snesitelné; silou tohoto hlasu se Londýn stále zdál živý, a smysl života kolem mě mě podpíral. Pak najednou změna, pominutí něčeho – nevěděl jsem čeho – a pak ticho, které bylo cítit. Nic než tenhle vyzáblý klid.

Londýn kolem mě na mě hleděl přízračně. Okna v bílých domech byla jako oční jamky lebek. Kolem sebe má představivost nacházela tisíce neslyšných nepřátel v pohybu. Zmocnila se mě hrůza, zhrození nad mou vlastní smělostí. Přede mnou se silnice stala černá jako dehet, a já jsem uviděl, jak přes chodník leží zkroucený tvar. Nedokázal jsem se přimět pokračovat. Zabočil jsem do St John's Wood Road a utíkal střemhlav od toho nesnesitelného ticha směrem ke Kilburnu. Skrýval jsem se před nocí a tichem až dlouho po půlnoci v boudě drožkářů v Harrow Road. Ale před svítáním se mi odvaha vrátila, a zatímco hvězdy byly stále na nebi, obrátil jsem se zase směrem k Regent's Parku. V ulicích jsem zabloudil a vzápětí jsem uviděl na konci dlouhé aleje v položeru časného svítání oblouk Primrose Hill. Na vrcholu, tyčící se vzhůru k blednoucím hvězdám, stál třetí Marťan, vzpřímený a nehybný jako ostatní.

Zmocnil se mě nepříčetný záměr. Zemřu, a bude to u konce. A ušetřím si i tu námahu, zabíjet se sám. Pochodoval jsem bezohledně vstříc tomuto titánovi, a pak, jak jsem se blížil a jak sílilo světlo, uviděl jsem, že kolem krytu krouží a usedá množství černých ptáků. Při tom pohledu mi srdce poskočilo a dal jsem se do běhu po silnici.

Pospíchal jsem skrz Rudý plevel, který ucpával St Edmund's Terrace (přebrodil jsem se po prsa přes bystřinu, která se valila od vodáren směrem k Albert Road), a vynořil jsem se na trávě dřív, než vyšlo slunce. Velké hromady byly navršeny kolem vrcholku kopce, čímž se z něj stala obrovská reduta – byla to poslední a největší pevnost, kterou si Marťané postavili – a zpoza těchto hromad stoupal tenký kouř

proti nebi. Proti obzoru pelášil dychtivý pes a zmizel. Myšlenka, která mi bleskla hlavou, nabývala podoby, nabývala věrohodnosti. Necítil jsem strach, jen divoké, chvějivé opojení, jak jsem běžel do kopce k té nehybné nestvůře. Z krytu visely zplihlé cáry hnědého, do kterých hladoví ptáci klovali a trhali je.

V dalším okamžiku jsem vyšplhal po hliněném valu a stál na jeho vrcholu, a nitro reduty bylo pode mnou. Byl to mohutný prostor s obrovskými stroji roztroušenými uvnitř, s obrovskými hromadami materiálu a podivnými útočišti. A roztroušení po něm, někteří ve svých převrácených bojových trojnožkách, někteří v teď strnulých Manipulačních strojích, a tucet jich ztuhlých a tichých a položených v řadě – byli Marťané – *mrtví!* – zabiti hnilobnými a chorobnými bakteriemi, proti nimž jejich těla nebyla připravena; zabiti stejně, jako byl zabíjen Rudý plevel; zabiti, poté co všechny lidské vynálezy selhaly, nejpokornějšími tvory, které Bůh ve své moudrosti seslal na tuto zemi.

Neboť tak se to vše sběhlo, jak jsme já a mnozí lidé mohli předvídat, kdyby nám hrůza a pohroma nebyla zaslepila mysl. Tito choroboplodní zárodci si vybírají daň z lidstva od počátku věcí – daň z našich předlidských předků od chvíle, kdy zde život začal. Ale působením přirozeného výběru našeho druhu jsme si vyvinuli odolnost; žádným zárodkům bez boje nepodléháme, a vůči mnohým – třeba těm, které způsobují hnití mrtvé hmoty – jsou naše živé rámce zcela imunní. Ale na Marsu žádné bakterie nejsou, a jakmile tito vetřelci dorazili, jakmile se napili a najedli, naši mikroskopičtí spojenci začali pracovat na jejich svržení. Už když jsem je sledoval, byli neodvolatelně odsouzeni, umírali a hnili, zrovna když chodili sem a tam. Bylo to nevyhnutelné. Daní miliardy úmrtí si člověk vydobyl své rodné právo na zemi, a je jeho proti všem příchozím; stále by bylo jeho, i kdyby byli Marťané desetkrát mocnější, než jsou. Neboť lidé nežijí a neumírají nadarmo.

Tu a tam byli rozptýleni, blízko padesáti celkem, v té velké propasti, kterou vyhloubili, zastiženi smrtí, která jim musela připadat tak nepo-

chopitelná, jak jen smrt může být. I pro mě tenkrát byla tato smrt nepochopitelná. Vše, co jsem věděl, bylo, že tyto věci, které byly živé a tak strašné pro lidi, jsou mrtvé. Chvíli jsem věřil, že se zopakovala zkáza Sancheríba, že se Bůh pokál, že je anděl smrti v noci pobil.

Stál jsem a hleděl do jámy, a mé srdce se slavnostně rozjasnilo, zrovna když vycházející slunce rozsvěcovalo svět kolem mě svými paprsky. Jáma byla ještě ve tmě; mohutné stroje, tak velké a úchvatné ve své síle a složitosti, tak nepozemské ve svých zkroucených tvarech, se zvedaly přízračně a nejasně a podivně ze stínů k světlu. Množství psů, jak jsem slyšel, se tam rvalo o těla, která temně ležela v hloubi jámy daleko pode mnou. Přes jámu, na vzdálenější straně, plochý a obrovský a podivný, ležel velký létající stroj, s nímž experimentovali s naší hustší atmosférou, když je rozklad a smrt zastavili. Smrt nepřišla ani o den dřív. Při zvuku krákání nahoře jsem zvedl zrak k obrovské bojové trojnožce, která už nikdy nebude bojovat, k otrhaným rudým cárům masa, které kapaly dolů na převrácená sedátka na vrcholu Primrose Hill.

Otočil jsem se a podíval se dolů po svahu kopce tam, kde teď ve svatozáři ptáků stáli ti další dva Marťané, které jsem viděl předchozí noci, zastiženi smrtí přesně tak, jak byli. Jeden umřel ve chvíli, kdy volal na své druhy; snad to byl ten poslední, kdo zemřel, a jeho hlas pokračoval bez přerušení, dokud se nevyčerpala síla jeho strojů. Teď se třpytili, neškodné trojnohé věže z lesklého kovu, v záři vycházejícího slunce.

Všude kolem jámy, uchráněné jakoby zázrakem před věčnou zkázou, se rozprostírala velká Matka měst. Ti, kdo viděli Londýn jen zahalený do jeho ponurých rouch kouře, si těžko představí nahou jasnost a krásu tiché divočiny domů.

Na východ, přes zčernalé trosky Albert Terrace a roztříštěnou věž kostela, slunce oslnivě plálo na jasném nebi, a sem a tam nějaký fase-

tový odraz ve velké divočině střech chytil světlo a planul bílou intenzitou.

Severně byl Kilburn a Hampstead, modré a plné domů; západně bylo velké město zamlžené; a jižně, za Marťany, zelené vlny Regent's Parku, Langham Hotel, kupole Albert Hall, Imperial Institute a obrovské rezidence Brompton Road vystupovaly jasně a malé v ranním slunci, zubaté trosky Westminsteru se tyčily v oparu za nimi. Daleko a modré byly surreyské kopce, a věže Křišťálového paláce se třpytily jako dvě stříbrné hole. Kupole svatého Pavla byla temná proti vycházejícímu slunci a poškozená, jak jsem viděl poprvé, obrovskou zející dutinou na své západní straně.

A jak jsem se díval na tu širou plochu domů a továren a kostelů, tichých a opuštěných; jak jsem myslel na nespočetné naděje a snahy, na nesčíslné zástupy životů, které vybudovaly tento lidský útes, a na rychlou a nemilosrdnou zkázu, která nad tím vším visela; když jsem si uvědomil, že stín byl odvalen a že lidé mohou zase žít v ulicích, a toto drahé obrovské mrtvé město moje bude znovu naživu a mocné, pocítil jsem vlnu dojetí, která byla téměř příbuzná slzám.

Trápení skončilo. Toho dne začne hojení. Přeživší z lidu rozptýleného po celé zemi – bez vůdců, bez zákonů, bez jídla, jako ovce bez pastýře – a ty tisíce, které uprchly po moři, se začnou vracet; tep života, rostoucí a sílící, znovu zatluče v prázdných ulicích a rozlije se přes opuštěná náměstí. Ať byla způsobena jakákoli zkáza, ruka ničitele byla zadržena. Všechny vyzáblé trosky, zčernalé kostry domů, které tak truchlivě hleděly na sluncem ozářenou trávu kopce, se brzy budou ozývat kladivy stavebníků a klepáním jejich zednických lžící. Při tomto pomyšlení jsem rozpřáhl ruce k nebi a začal děkovat Bohu. Za rok, pomyslel jsem si – za rok…

Zdrcující silou mě napadla myšlenka na mě samého, na mou ženu a na starý život naděje a něžné pomocné lásky, který navždy ustal.

IX. Trosky

A nyní přichází nejpodivnější věc v mém příběhu. A snad to není tak docela podivné. Pamatuji si, jasně a chladně a živě, všechno, co jsem toho dne udělal až do okamžiku, kdy jsem stál a plakal a chválil Boha na vrcholu Primrose Hill. A pak zapomínám.

O dalších třech dnech nevím nic. Dozvěděl jsem se potom, že vůbec nejsem prvním objevitelem svržení Marťanů, neboť několik takových tuláků, jako jsem byl já, to objevilo už v předchozí noci. Jeden muž – ten první – šel k St Martin's-le-Grand, a zatímco jsem já přečkával v boudě drožkářů, podařilo se mu telegrafovat do Paříže. Odtud se radostná zpráva rozletěla po celém světě; tisíc měst, ztuhlých strašlivými obavami, se najednou rozzářilo šílenými iluminacemi; věděli o tom v Dublinu, v Edinburghu, v Manchesteru, v Birminghamu v době, kdy jsem já stál na okraji jámy. Už tehdy lidé, plačící radostí, jak jsem slyšel, křičeli a nechávali práce, aby si potřásli rukama a zakřičeli, sestavovali vlaky, snad až v Crewe, aby sjely do Londýna. Kostelní zvony, které už čtrnáct dní mlčely, zprávu najednou podchytily, dokud celá Anglie nezvonila. Muži na kolech, s vyzáblými tvářemi, neupraveni, hnali se po každé venkovské uličce a křičeli o neočekávaném vysvobození, křičeli na vyzáblé, zírající postavy zoufalství. A co jídlo! Přes Lamanšský průliv, přes Irské moře, přes Atlantik, obilí, chléb a maso se k nám hnalo na pomoc. Veškerá plavba světa, zdá se, v těch dnech mířila k Londýnu. Ale z toho všeho si nic nepamatuji. Potuloval jsem se – jako šílenec. Zjistil jsem, že jsem v domě laskavých lidí, kteří mě třetího dne našli bloudícího, plačícího a zuřícího ulicemi St John's Wood. Řekli mi potom, že jsem zpíval nějaké šílené říkadlo o „Posledním žijícím člověku! Hurá! Posledním žijícím člověku!" Ačkoli měli dost staro-

stí sami se sebou, tito lidé, jejichž jméno, byť bych rád vyjádřil svou vděčnost, zde ani uvést nemohu, nicméně se se mnou zatížili, poskytli mi útočiště a chránili mě přede mnou samým. Zdá se, že se během mých dnů blouznění ode mě dozvěděli něco z mého příběhu.

Když se má mysl znovu uklidnila, velmi mírně mi sdělili, co se dozvěděli o osudu Leatherheadu. Dva dny poté, co jsem byl uvězněn, byl zničen i se všemi dušemi v něm Marťanem. Setřel ho z existence, jak se zdá, bez jakéhokoli vyprovokování, jako chlapec rozdupne mraveniště, v pouhé rozmařilosti síly.

Byl jsem osamělý muž, a oni byli ke mně velmi laskaví. Byl jsem osamělý a smutný muž, a snášeli to se mnou. Zůstal jsem u nich čtyři dny po svém zotavení. Celou tu dobu jsem cítil neurčitou, rostoucí touhu podívat se ještě jednou na vše, co zbylo z toho malého života, který se mi v mé minulosti zdál tak šťastný a jasný. Byla to pouhá beznadějná touha nasytit se vlastní bídou. Odrazovali mě. Dělali vše, co mohli, aby mě od tohoto chorobného rozpoložení odvedli. Ale nakonec jsem už tomu popudu nemohl odolat, a slíbiv věrně, že se k nim vrátím, a loučil jsem se, přiznám, se slzami od těchto čtyřdenních přátel, vyšel jsem znovu do ulic, které byly do nedávna tak temné a podivné a prázdné.

Už byly rušné vracejícími se lidmi; na místech byly dokonce otevřené obchody, a viděl jsem veřejnou kašnu, z níž tekla voda.

Pamatuji si, jak posměšně jasný se mi zdál den, když jsem se vydal na svou melancholickou pouť k domku ve Wokingu, jak rušné byly ulice a živý pohyb kolem. Tolik lidí bylo venku, zaměstnaných tisíci činnostmi, že se zdálo neuvěřitelné, že by bylo bývalo mohlo být pobito nějaké velké procento obyvatelstva. Ale pak jsem si všiml, jak žluté byly pleti lidí, které jsem potkával, jak chundelaté vlasy mužů, jak velké a jasné jejich oči, a že každý druhý muž měl stále své špinavé hadry. Jejich tváře se zdály všechny s jedním ze dvou výrazů – poskakujícím opojením a energií, nebo chmurným odhodláním. Nebýt výrazu tváří,

Londýn se zdál městem tuláků. Farní správy rozdávaly bez rozdílu chléb, který nám poslala francouzská vláda. Žebra několika koní truchlivě vystupovala. Zbědovaní zvláštní strážníci s bílými odznaky stáli na rozích každé ulice. O škodě napáchané Marťany jsem viděl málo, dokud jsem nedošel k Wellington Street, a tam jsem uviděl Rudý plevel, který šplhal přes opěrné pilíře Waterloo Bridge.

Na rohu mostu jsem také viděl jeden z obvyklých kontrastů té groteskní doby – papírový list vlající proti houštině Rudého plevele, přibodnutý kolíkem, který ho držel na místě. Byl to plakát prvních novin, které obnovily tisk – *Daily Mail*. Koupil jsem si výtisk za zčernalý šilink, který jsem našel v kapse. Většina byla prázdná, ale osamělý sazeč, který věc dělal, se bavil tím, že na zadní stránku vytvořil groteskní schéma inzertní šablony. Látka, kterou vytiskl, byla citová; redakční organizace si zatím nenašla cestu zpět. Nedozvěděl jsem se nic nového kromě toho, že už za týden přineslo zkoumání marťanských mechanismů ohromující výsledky. Mimo jiné mě článek ujistil o tom, čemu jsem tenkrát neuvěřil – že bylo objeveno „tajemství letu“. U Waterloo jsem našel bezplatné vlaky, které převážely lidi domů. První nápor už byl odbyt. Ve vlaku bylo málo lidí a já jsem nebyl v náladě na nahodilé rozhovory. Dostal jsem kupé pro sebe a seděl se založenými pažemi, šedě hledě na sluncem ozářenou zkázu, která plynula za okny. A hned za nádražím vlak zarachotil přes provizorní koleje, a po obou stranách železnice byly domy jen zčernalými troskami. Až k Clapham Junction byla tvář Londýna zašpiněna prachem Černého kouře, navzdory dvěma dnům bouřek a deště, a u Clapham Junction byla trať znovu zničena; stovky nezaměstnaných úředníků a obchodních pomocníků pracovaly bok po boku s obvyklými dělníky, a nás pořádně proklepali přes narychlo přeloženou kolej.

Celou cestou odtud vypadala krajina vyzáblá a nepovědomá; Wimbledon obzvlášť utrpěl. Walton, díky svým nevypáleným borovicím, se zdál tím nejméně poškozeným místem podél trati. Wandle, Mole, kaž-

dý potůček byl zarostlá hromada Rudého plevele, vzhledem něco mezi řeznickým masem a kysaným zelím. Surreyské borové lesy byly však příliš suché na girlandy rudého popínavce. Za Wimbledonem, v dohledu od trati, v jistých školkách, byly hromady hlíny kolem šestého válce. Řada lidí tam stála a nějací ženisté pracovali uprostřed. Nad ním vlála britská vlajka a vesele se třepetala v ranním vánku. Školky byly všude karmínové od plevele, široká plocha mrtvolné barvy prošitá fialovými stíny a pro oči velmi bolestná. Pohled šel s nekonečnou úlevou od spálených šedivých a tupě rudých barev popředí k modro-zelené měkkosti kopců na východě.

Trať na londýnské straně nádraží Woking byla stále v opravě, a tak jsem vystoupil na nádraží v Byfleetu a vydal se po silnici do Maybury, kolem místa, kde jsem já a dělostřelec rozmlouvali s husary, a kolem místa, kde se mi Marťan ukázal v bouřce. Zde, pohnut zvědavostí, jsem odbočil, abych našel mezi klubkem rudých lupenů zkroucený a rozbitý tažný vozík se zbělenými kostmi koně, roztroušenými a ohlodanými. Chvíli jsem stál a hleděl na tyto pozůstatky…

Pak jsem se vrátil borovicí, místy po krk v Rudém plevelu, a zjistil, že hostinský z hostince *U strakatého psa* už byl pochován, a tak jsem došel domů kolem hostince *College Arms*. Muž stojící u otevřených dveří chatky mě pozdravil jménem, když jsem procházel kolem.

Pohlédl jsem na svůj dům s rychlým záblesk naděje, který okamžitě pohasl. Dveře byly vypáčeny; nebyly zajištěné a pomalu se otevíraly, jak jsem se přibližoval.

Zabouchly se zase. Záclony mé pracovny vlály z otevřeného okna, odkud jsme s dělostřelcem pozorovali svítání. Nikdo je od té doby nezavřel. Rozbité keře byly přesně tak, jak jsem je nechal před skoro čtyřmi týdny. Vpotácel jsem se do haly, a dům se zdál prázdný. Koberec na schodech byl pomačkaný a odbarvený v místech, kde jsem se krčil, promočený na kůži bouřkou té noci po katastrofě. Naše blátivé stopy, jak jsem viděl, stále vedly nahoru po schodech.

Následoval jsem je do své pracovny a našel ležet stále na svém psacím stole, se selenitovým těžítkem na něm, list práce, který jsem opustil to odpoledne otevření válce. Chvíli jsem stál a znovu si pročítal své zanechané úvahy. Byla to stať o pravděpodobném vývoji morálních idejí s rozvojem procesu civilizace; a poslední věta byla počátkem proroctví: „Zhruba za dvě stě let," psal jsem, „můžeme očekávat —" Věta skončila náhle. Vzpomněl jsem si na svou neschopnost soustředit mysl toho rána, sotva před měsícem, a jak jsem se přerušil, abych si vzal svůj *Daily Chronicle* od novinového podomka. Vzpomněl jsem si, jak jsem sešel ke zahradní brance, když přicházel, a jak jsem poslouchal jeho zvláštní příběh o „Lidech z Marsu".

Sešel jsem dolů a vstoupil do jídelny. Byla tam skopová a chléb, obojí nyní daleko v rozkladu, a převrácená láhev od piva, přesně tak, jak jsme je já s dělostřelcem nechali. Můj domov byl pustý. Pochopil jsem bláhovost té slabé naděje, kterou jsem tak dlouho choval. A pak se stala podivná věc. „Nemá to cenu," řekl hlas. „Dům je opuštěný. Nikdo tu nebyl deset dní. Nezůstávej tu a nemuč se. Nikdo nepřežil kromě tebe."

Vylekal jsem se. Vyslovil jsem svou myšlenku nahlas? Otočil jsem se, a francouzské okno bylo za mnou otevřené. Udělal jsem k němu krok a stál a díval se ven.

A tam, v úžasu a strachu, stejně jako já stál v úžasu a strachu, byli můj bratranec a má žena – má žena bílá a bez slz. Vydala slabý výkřik.

„Přišla jsem," řekla. „Věděla jsem – věděla jsem —"

Dala si ruku k hrdlu – zapotácela se. Udělal jsem krok vpřed a chytil ji do náručí.

Epilog

Nemohu než litovat, nyní, kdy završuji svůj příběh, jak málo mohu přispět k diskusi o mnoha sporných otázkách, které zůstávají dosud nevyřešeny. V jednom ohledu kritiku bezpochyby vyvolám. Mým oborem je spekulativní filozofie. Má znalost srovnávací fyziologie je omezena na jednu dvě knihy, ale zdá se mi, že Carverovy podněty, pokud jde o příčinu rychlého úhynu Marťanů, jsou tak pravděpodobné, že je lze pokládat téměř za prokázaný závěr. Předpokládal jsem to v hlavním textu svého vyprávění.

V každém případě ve všech tělech Marťanů, která byla po válce zkoumána, nebyly nalezeny žádné bakterie kromě těch, které jsou již známy jako pozemské druhy. Že nepohřbívali žádné ze svých mrtvých a bezstarostný masakr, který páchali, také ukazují na úplnou neznalost hnilobného procesu. Ale ač pravděpodobné, není to v žádném případě prokázaný závěr.

Není známo ani složení Černého kouře, který Marťané používali s tak smrtícím účinkem, a generátor Tepelného paprsku zůstává záhadou. Hrozné pohromy v laboratořích Ealingu a South Kensingtonu odradily analytiky od dalšího pátrání po tomto druhém. Spektrální analýza černého prachu nezaměnitelně ukazuje na přítomnost neznámého prvku s jasnou skupinou tří čar v zelené, a je možné, že se slučuje s argonem a tvoří sloučeninu, která působí najednou se smrtícím účinkem na nějakou složku krve. Takové neprokázané spekulace stěží zaujmou obecného čtenáře, kterému je tento příběh určen. Z hnědé

pěny, která splouvala po Temži po zkáze Sheppertonu, nebyla tehdy žádná prozkoumána, a nyní už žádná není k dispozici.

Výsledky anatomického zkoumání Marťanů, pokud slídiví psi takové zkoumání ještě umožnili, už jsem uvedl. Ale každý zná ten nádherný a téměř úplný exemplář uložený v lihu v Přírodovědném muzeu a nesčetné kresby, které z něho byly udělány; a nad to je zájem o jejich fyziologii a stavbu čistě vědecký.

Otázkou vážnějšího a všeobecného zájmu je možnost dalšího útoku Marťanů. Myslím, že se tomuto aspektu věci zdaleka nedostává dostatečné pozornosti. V současnosti je planeta Mars v konjunkci, ale s každým návratem do opozice já osobně očekávám obnovení jejich dobrodružství. V každém případě bychom měli být připraveni. Zdá se mi, že by mělo být možné určit polohu děla, z něhož jsou výstřely vypalovány, udržovat nad touto částí planety trvalou hlídku a předvídat příchod dalšího útoku.

V tom případě by válec mohl být zničen dynamitem nebo dělostřelectvem dřív, než by dost vychladl, aby mohli Marťané vyjít, nebo by mohli být pobiti puškami, jakmile se šroub otevře. Zdá se mi, že ztratili obrovskou výhodu neúspěchem svého prvního překvapení. Snad to vidí stejně.

Lessing uvedl výborné důvody pro domněnku, že se Marťanům skutečně podařilo přistát na planetě Venuši. Před sedmi měsíci byly Venuše a Mars v linii se Sluncem; což znamená, že Mars byl v opozici z pohledu pozorovatele na Venuši. Následně se na neosvětlené polovině vnitřní planety objevilo zvláštní zářivé a klikaté označení, a téměř současně bylo zjištěno slabé tmavé označení podobné klikaté povahy na fotografii marťanského kotouče. Člověk potřebuje vidět kresby těchto zjevení, aby plně ocenil jejich pozoruhodnou podobnost v povaze.

V každém případě, ať očekáváme další invazi, či ne, naše pohledy na lidskou budoucnost musí být těmito událostmi značně pozměněny.

Dozvěděli jsme se nyní, že nemůžeme pokládat tuto planetu za ohrazenou a bezpečné útočiště pro Člověka; nemůžeme nikdy předvídat neviděné dobro nebo zlo, jež na nás může náhle sestoupit z vesmíru. Snad je v širším plánu vesmíru tato invaze z Marsu nikoli bez konečného prospěchu pro lidstvo; připravila nás o tu klidnou důvěru v budoucnost, která je nejplodnějším zdrojem úpadku, dary, které přinesla lidské vědě, jsou obrovské, a vykonala mnoho pro prosazení pojmu společného blaha lidstva. Snad napříč nesmírností prostoru Marťané sledovali osud svých průkopníků a vzali si poučení, a snad na planetě Venuši našli bezpečnější usazení. Ať je to jak chce, po mnoho let ještě nepochybně nedojde k uvolnění horlivého zkoumání marťanského kotouče, a ty ohnivé šípy oblohy, padající hvězdy, s sebou při pádu přinesou nevyhnutelné znepokojení všem synům lidským.

Rozšíření pohledu lidí, které z toho vyplynulo, stěží lze přehnat. Před pádem válce vládlo obecné přesvědčení, že v celé hlubině vesmíru neexistuje žádný život za malým povrchem naší nepatrné sféry. Ted vidíme dál. Pokud se Marťané dokážou dostat na Venuši, není důvod předpokládat, že je to pro lidi nemožné, a až pomalé chladnutí Slunce učiní tuto zemi neobyvatelnou, jak nakonec musí, snad se stane, že nit života, která zde začala, bude plynout dál a chytí naši sesterskou planetu do svých tenat.

Nejasná a úchvatná je vize, kterou jsem si vytvořil v mysli, života pomalu se šířícího z tohoto malého semeniště sluneční soustavy skrz neživou nesmírnost hvězdného prostoru. Ale to je vzdálený sen. Může také být, že zkáza Marťanů je pouze odkladem. Snad jim, a ne nám, je určena budoucnost.

Musím přiznat, že napětí a nebezpečí té doby ve mně zanechaly trvalý pocit pochybnosti a nejistoty. Sedím ve své pracovně a píši při lampě, a najednou zase vidím ozdravující se údolí pod sebou plné svíjejících se plamenů, a cítím dům za sebou a kolem sebe prázdný a opuštěný. Vyjdu na Byfleet Road, a kolem mě projíždějí vozy, řeznic-

ký chlapec na vozíku, drožka plná návštěvníků, dělník na kole, děti jdoucí do školy, a najednou se stávají nejasnými a neskutečnými, a já zas spěchám s dělostřelcem skrz žhavé, dusivé ticho. V noci vidím černý prach temnící tiché ulice a zkroucená těla zahalená v té vrstvě; vstávají proti mně otrhaná a psy ohlodaná. Breptou a stávají se divočejšími, bledšími, ošklivějšími, nakonec šílenými zkresleními lidskosti, a já se probouzím, chladný a bědný, v temnotě noci.

Jdu do Londýna a vidím rušné zástupy ve Fleet Street a na Strandu, a přichází mi na mysl, že jsou to jen přízraky minulosti, jak straší v ulicích, které jsem viděl tiché a bídné, chodíce sem a tam, fantomy v mrtvém městě, výsměch životu v galvanizovaném těle. A je také zvláštní stát na Primrose Hill, jak jsem učinil den před napsáním této poslední kapitoly, dívat se na velikou provincii domů, nejasnou a modrou skrz opar kouře a mlhy, mizející nakonec v nejasném dolním nebi, dívat se na lidi procházející sem a tam mezi květinovými záhony na kopci, dívat se na turisty kolem marťanského stroje, který tam stále stojí, slyšet rámus hrajících si dětí a vybavit si tu dobu, kdy jsem to viděl jasné a ostře obrysené, tvrdé a tiché, pod úsvitem toho posledního velkého dne…

A nejpodivnější ze všeho je držet znovu ruku své ženy a myslet na to, že já jsem ji počítal, a ona mě počítala, mezi mrtvé.

Herbert George Wells: Válka světů

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #36.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/valka-svetu-wells/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/valka-svetu-wells/.